

Şeyma ERGİNBAŞ

T.C
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL 5. VE 8. SINIFLARDA ALGILANAN ANNE BABA
TUTUMLARI VE AİLELERİN ÇOCUK YETİŞTİRME STİLLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR

Hazırlayan
Şeyma ERGİNBAŞ

Haziran 2014

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Haziran
2014

Şeyma ERGİNBAŞ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Haziran
2014

T.C
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL 5. VE 8. SINIFLARDA ALGILANAN ANNE BABA
TUTUMLARI VE AİLELERİN ÇOCUK YETİŞTİRME STİLLERİNİN
AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR

Hazırlayan
Şeyma ERGİNBAŞ

Haziran 2014

ONAYLAMA SAYFASI

Enstitüsü : **Sosyal Bilimler**
Anabilim Dalı : **Eğitim Bilimleri**
Yüksek Lisans Programı : **Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık**
Tez Konusu : **Ortaokul 5. ve 8. Sınıflarda Algılanan Anne Baba Tutumları ve Ailelerin Çocuk Yetiştirme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi**
Tez Danışmanı : **Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR**
Tez Tarihi : **Haziran 2014**

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOğLU
Anabilim Dalı Başkanı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı 511812007 numaralı öğrencisi Şeyma ERGİN BAY tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR .....

Yrd. Doç. Dr. Hasan UğUR .....

Yrd. Doç. Dr. Şenay BULUT PEDÜK .....

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet KARAKUYU
Müdür

ÖNSÖZ

Bu araştırmada ortaokul 5. ve 8. sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmada birçok kişinin katkısı bulunmaktadır. Öncelikle yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve tecrübelerinden çok şey öğrendiğim, araştırmanın başından sonuna kadar her aşamada desteğini daima yanımda hissettiğim, beni daima motive eden, cesaretlendiren değerli tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR hocama tüm içtenliğimle teşekkür ederim. Ayrıca Fatih Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programındaki tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Anketlerin uygulanmasında gerekli desteği veren okul müdürlerine ve değerli meslektaşlarım psikolojik danışmanlara teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca beni destekleyen, stresli zamanlarımda bana her şeyin düşündüğümden daha kolay bir şekilde düzeleceğini tembihleyen, sürekli olarak olumlu düşünme tarzını benimsemiş olan ve hep yanımda olduklarını bildiğim çok kıymetli dostlarım Merve KASAP, Aylin SEZER, Kıymet YILMAZ' a; yüksek lisans döneminde çalıştığım kurumda gerekli kolaylığı sağlayan müdür yardımcılarım Ahmet OKUR ve Sadettin ÇAĞLAR'a çok teşekkür ediyorum.

Mensubu olmaktan her zaman büyük bir gurur ve onur duyduğum, benim bugünlere kadar gelmemi sağlayan, bana karşı sevgisini ve desteğini hayatımın her aşamasında bildiğim ve gördüğüm, anne ve babama yüksek lisans eğitimim boyunca göstermiş oldukları sabır ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Çalışmanın her aşamasında benim heyecanımı paylaşan, desteğini ve ilgisini esirgemeyen kardeşlerim Büşra ve Bahadır Erginbay' a teşekkürler.

şeyma ERĐNBAY

Haziran, 2014

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT.....	xiii

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1.Problem.....	1
1.2.Problem Cümlesi	4
1.3.Alt Problemler	4
1.4.Önem.....	5
1.5.Varsayımlar.....	6
1.6.Sınırlılıklar	6
1.7.Tanımlar.....	7

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Tutumun Tanımı	8
2.1.1. Tutumun Önemi ve Etkisi.....	8
2.1.2. Tutumun Öğeleri.....	9
2.1.3. Tutumların Edinilmesi	10
2.1.4. Tutum ve Davranış İlişkisi.....	11

2.2. Ailenin Önemi, İşlevleri ve Ailenin Çocuğa Etkisi	12
2.2.1. Anne Baba Çocuk İlişkisi	14
2.2.2.1. Baba Tutumlarının Birey Hayatındaki Etkisi	15
2.2.2.2. Anne Tutumlarının Birey Hayatındaki Etkisi	16
2.3. Anne Babanın Çocuk Yetiştirme Stillerine İlişkin Öne Sürülen Modeller	17
2.3.1. Psikodinamik Model	18
2.3.2. Davranışçı Model.....	19
2.3.3. Baumrind'in Sınıflama Modeli	19
2.3.4. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli	20
2.4. Anne Baba Tutumları	22
2.4.1. Baskıcı Otoriter Anne Baba Tutumu	22
2.4.2. Koruyucu İstekçi Anne Baba Tutumu	24
2.4.3. Demokratik Anne Baba Tutumu	26
2.5. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler	28
2.6. Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarıya Olan Etkisi.....	38
2.7. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar	41
2.7.1. Konuyla İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	41
2.7.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	44

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)	48
3.3.2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARİ).....	48
3.3.3. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ).....	50
3.4. Verilerin Toplanması	51

3.5. Verilerin Analizi	52
------------------------------	----

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular ve Yorum	53
4.2. Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulgular	53
4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarıya İlişkin Bulgular	55

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma	90
5.1.1. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğine (PARİ) İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	90
5.1.2. Anne Baba Tutumları Ölçeğine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma.....	95
5.1.3. Akademik Başarıya İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	97
5.1.4. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin Sonuçları ve Tartışma	99
5.1.5. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerindeki Etkisine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	102
5.2. Öneriler	103

KAYNAKÇA	104
-----------------------	------------

EKLER	120
--------------------	------------

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflama Modeli	20
Tablo 2. Maccobay ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli	22
Tablo 3. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı	53
Tablo 4. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları Ve Başarıya İlişkin Bulgular	55
Tablo 5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	56
Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyine Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	61
Tablo 7. Anne Eğitim Düzeyine Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	61
Tablo 8. Aylık Gelire Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	62
Tablo 9. Aylık Gelire Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	65
Tablo 10. Aylık Gelire Göre Akademik Başarı Arasındaki Fark	65
Tablo 11. Baba Eğitim Düzeyine Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	66
Tablo 12. Baba Eğitim Düzeyine Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	70
Tablo 13. Baba Eğitim Düzeyine Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	71
Tablo 14. Başarı Algısına Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	72
Tablo 15. Başarı Algısına Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	73
Tablo 16. Başarı Algısına Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	73
Tablo 17. Ebeveyn Durumuna Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	74
Tablo 18. Ebeveyn Durumuna Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	75
Tablo 19. Ebeveyn Durumuna Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	75
Tablo 20. Formu Doldurana Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	76

Tablo 21. Formu Doldurana Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	77
Tablo 22. Formu Doldurana Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	77
Tablo 23. Medeni Duruma Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	78
Tablo 24. Medeni Duruma Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	79
Tablo 25. Medeni Duruma Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	79
Tablo 26. Çalışma Durumuna Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	80
Tablo 27. Çalışma Durumuna Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar	81
Tablo 28. Çalışma Durumuna Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar	81
Tablo 29. Sınıf Düzeyine Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar	82
Tablo 30. Sınıf Düzeyine Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar.....	83
Tablo 31. Sınıf Düzeyine Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar.....	84
Tablo 32. Cinsiyete Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar ...	84
Tablo 33. Cinsiyete Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar.....	85
Tablo 34. Cinsiyete Göre Akademik Başarı Arasındaki Arasındaki Farklar	85
Tablo 35. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki.....	86
Tablo 36. Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerine Etkisi.....	89
Tablo 37. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Akademik Başarı Üzerine Etkisi .	89

KISALTMALAR

Akt :Aktaran

Bkz : Bakınız

Çev : Çeviren

Ed : Editör

KBF : Kişisel Bilgi Formu

PARİ : Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

ABTÖ : Anne Baba Tutum Ölçeği

Üniversite : **Fatih Üniversitesi**
Enstitü : **Sosyal Bilimler**
Anabilim Dalı : **Eğitim Bilimleri**
Program : **Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı**
Tez Danışmanı : **Mustafa BAHAR**
Tez Tarihi : **Haziran 2014**

ÖZET

ORTAOKUL 5. VE 8. SINIFLARDA ALGILANAN ANNE BABA TUTUMLARI VE AİLELERİN ÇOCUK YETİŞTİRME STİLLERİNİN AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

Bu araştırmada ortaokul 5. ve 8. öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile velilerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Tarama modeline göre yapılan araştırmada, öğrencilerin algılanan anne-baba tutumlarını belirleyebilmek için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilip daha sonra Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilen Anne-Baba Tutum Ölçeği, velilerin çocuk yetiştirme stillerini belirleyebilmek için de Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilen ülkemizde uyarlama çalışmalarının Le Compte, Le Compte ve Özer (1978) tarafından yapılan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI) ve bağımsız değişkenlerle ilgili veri toplamak için de Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Bu araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avcılar, Bağcılar, Başakşehir, Esenler ve Silivri ilçesindeki devlet ortaokullarında okuyan 5. ve 8. Sınıf öğrencileri ve velileri oluşturmaktadır. 5 ilçede bulunan ortaokullar elverişli örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen her okuldan 5. ve 8. Sınıflar ise kümeleme yöntemiyle seçilip toplam 800 öğrenci ve velisine ulaşılmıştır.

Araştırmada verileri analiz etmek için parametrik dağılımlarda bağımsız gruplar t testi (independent sample t test) kullanılmış, Ayrıca non-parametrik dağılımlarda Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Pearson korelasyon, etki ise regresyon analizi ile test edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre; anne baba tutumlarının annenin eğitimi, babanın eğitimi, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, aylık gelir, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı; buna karşılık anne baba tutumları ile sınıf seviyesi arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. 8. sınıftaki öğrencilerin otoriter tutum puanları, 5. sınıftaki öğrencilerin otoriter tutum

puanlarından yüksek bulunmuştur. 5. sınıftaki öğrencilerin koruyucu istekçi tutum ve demokratik tutum puanları, 8. sınıftaki öğrencilerin koruyucu istekçi tutum puanlarından yüksek bulunmuştur.

Araştırma bulgularına göre cinsiyete göre başarı değişmezken sınıf seviyesine göre farklılaşmaktadır. 5. sınıf öğrencilerinin başarı puanları, 8. sınıf öğrencilerinin başarı puanlarından yüksek bulunmuştur.

PARI'nin alt boyutlarından aşırı koruyucu annelik, aile içi çatışma, sıkı disiplin ile başarı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aşırı koruyucu annelik, aile içi çatışma, sıkı disiplin arttıkça başarı azalmaktadır. Anne baba tutumlarından koruyucu istekçi tutum ve otoriter tutum arttıkça başarı azalmaktadır.

Demokratik tutum, aylık gelir, babanın eğitim seviyesi arttıkça ise öğrencideki başarı düzeyi artmaktadır. Demokratik ve otoriter anne baba tutumu ile başarı düzeyi arasındaki ilişki bakıldığında; başarı düzeyi ile demokratik ve otoriter anne baba tutumu ilişkisinin zayıf olduğu görülmüştür. Çalışan anne babaların demokratik tutumu çocuklarda ki başarı düzeyini arttırmaktadır. Çalışan anne babaların otoriter tutumu başarı düzeyini azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumu, Çocuk Yetiştirme Stili, Akademik Başarı

University : **Fatih University**
Institute : **Institute of Social Sciences**
Department : **Educational Sciences**
Program : **Guidance and Psychological Counseling**
MA Program
Thesis Advisor : **Mustafa BAHAR**
The date of Thesis : **June 2014**

ABSTRACT

EFFECT OF PERCEIVED PARENTAL ATTITUDES AND PARENTING STYLES ON ACADEMIC ACHIEVEMENT OF 5TH AND 8TH GRADE STUDENTS

The purpose of this research is to examine if the perception of parental attitude of secondary school 5th and 8th grade students and parenting styles of the parents has an effect on the academic achievement. In the research, in which scanning model has been used, in order to determine the perception of parental attitude of the students, parenting attitudes scale, which is developed by Kuzgun (1972), and later revised by Kuzgun and Eldeleklioğlu(1993) has been used. In order to determine the parenting styles of parents Parental Attitude Research Instrument (PARI), which is developed by Schaefer and Bell(1958) and adapted in Turkey by Le Compte, Le Compte and Özer(1978) has been used. Personal Information form is used to gather data about the independent variables.

The population of the study involves 5th and 8th students who attend to public secondary schools in the Avcilar, Bağcilar, Bağaksehir, Esenler and Silivri districts of Istanbul province in 2013-2014 education year, and their parents. Schools from the 5 districts are selected by convenience sampling. From each school selected, 5th and 8th grades selected by cluster sampling and worked with 800 students and their parents at the total.

In the study, independent samples t-test is used to analyze parametrical distributions. Besides, Kruskal Wallis H test and Man Whitney- U test are used in non- parametric distributions. The correlation between dependent and independent variables of the study is tested by Pearson correlation test, effect is tested by regression analysis.

It has been found out in the study that parent attitudes do not indicate diversity according to the mother's education, father's education, parents' vocational

status, gender of the child, monthly income, child's perceived school achievement. On the other hand, a significant difference found between parental attitudes and grade level. 8th graders scored higher in authoritarian attitude than the 5th graders. Moreover, 5th graders scored higher on protective parental attitude and democratic parental attitude than the 8th graders.

Of the other findings, achievement does not differ according to the gender, meanwhile it differs according to the grade levels. 5th grade students' achievement scores found higher than 8th graders'.

A relationship found between the PARI's sub-dimensions over-protective mother, family conflict, discipline. When the over-protective mother, family conflict, discipline increase, achievement decreases accordingly.

When the democratic attitude, monthly income, father's education level increase, achievement increases accordingly. The relationship between democratic attitude, authoritative parental and the achievement taken into consideration; it has been found that there is a weak relation between achievement and the democratic and authoritarian attitudes. Democratic attitude level of the workers increases the achievement level. Authoritative parental level of the workers decreases the achievement level.

Key Words: Parental Attitudes, Child Rearing Attitudes, Academic Achievement

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1.Problem

Koptagel (1981: s.37) tarafından; “En küçük toplum birimi olarak tanımlanan aile, insan yaşantısı üzerinde daha doğumdan önce başlayan ve doğumdan sonra ilk gelişim yıllarından yaşamın sonuna kadar etkinliğini sürdüren bir kuruluştur” olarak ifade edilmiştir. Diğer bir tanımda da aile; cinsellik, üreme, sevme, sevilme, ait olma, güven, toplumsal bilgilerin yeni nesillere aktarılması gibi birçok psikolojik, sosyolojik ve biyolojik ihtiyacı karşılayan bir kurumdur (Özgüven, 2001: s.2). Aile çocuğun hem kişilik gelişimi hem de beden ve ruh sağlığı açısından önemli bir yere sahiptir (Yavuzer, 1994: s.5).

Anne babalar bilerek ya da bilmeyerek doğumdan itibaren çocuklarına nasıl davranmaları, hissetmeleri, düşünmeleri ve algılamaları gerektiğini çocuk yetiştirme tutumları ile aktarırlar (Alisinamoğlu,2003). Ruhsal yönden sağlıklı ya da olumsuz kişilik geliştirmede anne-baba-çocuk ilişkisi yatmaktadır (Ekşi,1990).

Çocukların doğumdan itibaren anne babaları ile kurdukları ilişki onların daha sonraki dönemlerde dış dünya ile kuracağı ilişkinin yapı taşlarını oluşturur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005: s.67). Anne babaların çocuklarına karşı tutumları çocukların daha sonraki dönemlerde uyumlu-uyumsuz, içedönük-dışadönük, bağımlı-özerk olmaları gibi kişilik özelliklerine katkıda bulunur (Özgüven,2001: s.209). Ebeveyn çocuk ilişkisi üzerine yapılan birçok araştırmada, ebeveynin, özellikle de annenin çocukla olan etkileşimi önemlidir. Bu etkileşim çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve

zihinsel gelişiminde, kişiliğin oluşmasında kritik öneme sahiptir (Saksena ve Saxena, 1975).

Anne baba tutumları ile ilgili literatüre bakıldığında birçok sınıflamanın yapıldığı görülmektedir. Çocuğa karşı takınılan tutum anne babalar arasında farklılık gösterebilir. Anne baba sayısı kadar çocuk yetiştirme tutumundan bahsetmek mümkündür. Ancak çocuğa karşı takınılan tavır ve davranışların ortak yönleri göz önüne alınarak sınıflamalar yapılmıştır. Bu çalışmada, sıklıkla karşılaşılan anne baba tutumları olduğu düşünülen “demokratik”, “otoriter”, “koruyucu-istekçi” anne baba tutumları ele alınacaktır.

Otoriter anne babalar çocuklarının ihtiyaçlarına karşı duyarsızdırlar. Katı kuvvet ve disiplin kullanmayı severler. Bu ailelerde yetişen çocuklar çevrelerini denetleyemez ve çevreden az doyum alırlar (Yavuzer, 1998:126). Otoriter tutumu benimsemiş ailelerde olaylar siyah ve beyaz kadar net değerlendirilme eğilimindedir. Değerlendirmelerde ara durumlar söz konusu olmaz. Otoriter kişiler duygusal anlamda katı kişilerdir ve esnek düşünmezler (Danesh, 1987: s.479; akt. Kulaksızoğlu, 2011: s.122).

Koruyucu ortamda yetişen çocuklarda bağımlı, özgüven duygularından yoksun, zayıf bir kişiliğe sahip olması beklenmektedir. Bu çocuklar kendi başına karar vermekte zorluk yaşarlar. Yapacakları her şeyde anne babalarının ya da başka bir kişinin yönlendirmesine ihtiyaç duyarlar. Sosyal ilişkileri zayıf bireylerdir (Dönmezler, 1999: s.64).

Demokratik anne babalar çocuğun varlığına ve isteklerine saygıyla yaklaşır. Demokratik tutumun sergilendiği ailede yetişen çocuklar da sosyal yeterlilik, beceri, yardımseverlik, diğer insanların ihtiyaçlarına duyarlı olma, özgüven ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişirler (Aslan, 1992; Ryder, 1995).

Anne baba tutum ve davranışları farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların nedenleri arasında anne babanın doğacak çocuğa ilişkin beklentileri, ebeveynlik rolünden haz duyup duymaması, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun kişilik özelliği ve ailenin kişilik özelliklerinden memnun olup olmaması, anne babanın kendi kişilik özellikleri, kendi çocukluklarında anne babaları ile yaşadıkları etkileşim

sayılabilir. Farklılığa neden olan bu değişkenler anne-baba-çocuk arasındaki ilişkinin biçimini ve kalitesini belirlemektedir (Yavuzer, 2006). Bu farklılıklara rağmen çözüm anne babanın çocuk yetiştirirken hem kendi içinde hem de karşılıklı olarak tutarlı tutum sergilemesidir (Tuzcuoğlu 2003).

Anne baba tutumları çocukları her alanda etkilemektedir. Etkilenen durumlardan bir tanesi de çocukların akademik başarılarıdır. Eğitim doğumla başlayıp ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Anne babalar çocuklarına dünyayı ve yaşamı öğretirler (Gordon 1999: s. 266). Daha sonraki yıllarda da çocuğun akademik hayatının şekillenmesinde anne baba tutumları önemli etkiye sahip olmaktadır.

Asıl eğitim ailede alınmaya başlanır. Bu eğitimde ailenin sorumluluğu sadece yanlışların düzeltilmesi, öğüt verme, nasihat etme, uyarı ve ikazlarda bulunma olarak algılanmamalıdır. Aile içinde çocuğa gereken eğitimi vermek ve topluma uyum sağlayabilecek bir şekilde yetiştirmek, ikaz ve uyarıların dışında, çocuğun doğuştan edindiği tüm potansiyelinin gelişebileceği uygun bir ortamı çocuğa sağlamakla mümkün olur (Navaro 1987: Akt. Çağdaş 2002: s.170).

Eğitim sürecinde büyük öneme sahip olan anne babalar eğer bu döneme hazırlıklıysalar üzerlerine düşeni yapacaklardır. Ciddi bir problem yaşamayacaklardır. Eğer çocuk eğitimi konusunda bilgisiz, deneyimsiz ve hazırlıksız iseler, hem kendileri, hem de çocuğun geleceği açısından büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalacaklardır (Ertuğrul, 2005).

Çocuğun okul eğitimi başladığı dönemden itibaren öğretmen/okul ile veli/anne-baba ortak paylaşımlarda bulunmazlarsa, bundan en büyük olumsuz etkiyi çocuk görecektir. Çocuk bocalayacak ve kime göre nasıl davranacağını bilemeyecektir. Yaşayacağı bu kararsızlık çocuğu huzursuz edecek ve karmaşık ilişkilere yönelmesine neden olacaktır. Daha sonra da başarısızlıklar ve uyumsuzluklar birbirini izleyecektir (Ünlü, 2005: s. 35).

Ortaokul 5. ve 8. Sınıflarda araştırma yapılan bu tezde bu sınıfların seçilme nedenlerinden biri de küçük yaşlarda ailenin çocuk üzerinde daha fazla etkiye sebep olmasıdır. Küçük yaşlardaki çocukların üzerinde ailelerin etkisi daha net

anlaşılabilir. Ayrıca ortaokul 5. sınıfı ergenliğin başları ve 8. sınıfı da ergenlik dönemine girmiş çocukların oluşturduğunu düşünecek olursak ailelerinin tutumlarını farklı algılayıp algılamadıkları araştırılacaktır.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul 5. ve 8. sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi var mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Anne babaların çocuk yetiştirme stilleri ile
  - Formu dolduran kişi
  - Medeni durum
  - Ebeveynlerin durumu
  - Annenin eğitimi
  - Babanın eğitimi
  - Anne babanın çalışma durumu
  - Çocuğun cinsiyeti
  - Aylık gelir
  - Sınıf düzeyi
  - Çocuğun algıladıkları okul başarısı açısından gruplara göre fark var mıdır?
2. Çocukların algıladıkları anne baba tutumu ile
  - Formu dolduran kişi
  - Medeni durum
  - Ebeveynlerin durumu
  - Annenin eğitimi
  - Babanın eğitimi
  - Anne babanın çalışma durumu
  - Çocuğun cinsiyeti
  - Aylık gelir

- Sınıf düzeyi
  - Çocuğun algıladıkları okul başarısı açısından gruplara göre_fark var mıdır?
3. Çocuk yetiştirme tutumu ve algılanan anne baba tutumu arasında ilişki var mıdır?
  4. Çocuk yetiştirme tutumu ve algılanan anne baba tutumu anketlerinin alt ölçekleri ile akademik başarı arasındaki bağ demografik değişkenlere göre fark var mıdır?

1.4. Önem

Çocukların gelişiminde aile yaşantılarının ve çevre koşullarının önemli bir yere sahip olduğu yapılan birçok araştırma Nimsi (2006), Yalçın (2010), Kaya (2010) sonucunda ortaya konulmuştur. Bu nedenle sağlıklı aile yaşantıları ve zengin uyarıcı çevre içinde yetişen çocukların her açıdan daha sağlıklı geliştikleri görülmüştür. Diğer yandan sorunlu aile yaşantısı ve çevrelerde yetişen çocukların ise gelişimlerinde bazı sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Birey, yaşama hazırlanma aşamasında ilk eğitimini ailede almakta ve daha sonra örgün ve yaygın eğitim kurumları aracılığı ile bu eğitimini devam ettirmektedir. Bu yüzden aile içindeki alınan eğitim, daha ileriki yaşam sürecinde alınan eğitimi ve bireylerin hayata hazırlanmasını önemli derecede etkilemektedir (Akın, 2009: s.6).

Bireyin hayatında bu derece öneme sahip olan aile kavramını oluşturan ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği davranışlar bazı kategorilerde toplanmıştır. Günümüzde kuramcıların oluşturduğu kategorilerde bazı farklılıklar meydana gelmektedir. Şehirleşme süreci içindeki toplumda, gittikçe daha çok kadının çalışma hayatına atılması, eğitim düzeyindeki yükselmeler, televizyonun yaygın şekilde izlenmesinin insanımızın davranışlarında yaptığı yansımalar, aile içindeki bireylerin birbirlerine karşı tavırları, kadının ve erkeğin ailedeki rollerinde ve çocuğun ele alınış biçiminde farklılıkların oluşmasına neden olan bazı unsurlardır. Bu bağlam içinde anne baba tutumlarında da bazı değişiklikler ortaya çıkmaktadır.

Yapılan bu çalışma ile anne baba tutumlarının çocukların akademik başarıları üzerindeki etkisinin olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. En uygun anne baba tutumunun ne olduğu tam bilinmemekle beraber, anne baba tutumlarının olumlu ve olumsuz yönleri ortaya konulup çocuklar için alınabilecek önlemler üzerinde tartışılmıştır. Böylece anne babaları, çocuğun eğitim çevresini, henüz çocuk sahibi olmamış bireyleri de uyararak bu alanda olumlu tutumların geliştirilmesine çalışılmıştır.

Çalışma anne babaların kendi ebeveynlik fikirleri ile çocukların algıladıkları anne baba tutumlarını karşılaştırma fırsatı verdiği için şimdiye kadar bu konularda yapılmış olan çalışmalara katkıda bulunacağı ve bundan sonraki çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın temel varsayımları şunlardır:

- Örneklem evreni temsil etmektedir.
- Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan PARI'ye ana babaların Anne Baba Tutum ölçeğine de öğrencilerin doğru ve içten cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.
- Okul yönetimi resmi kayıtlarından elde edilen öğrencilerin birinci dönem sonu ağırlıklı not ortalamaları, öğrencilerin okul başarısını ifade etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırmadaki temel sınırlılıklar şunlardır:

- Bu araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir, Avcılar, Silivri, Esenler, Bağcılar ilçelerindeki devlet ve özel ilkokullarda okuyan öğrenciler ve öğrencilerin anne babaları ile sınırlıdır.
- Öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarına ilişkin veriler, Anne Baba Tutum Envanteri'nin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır. Velilerin algıladıkları

anne baba tutumlarına ilişkin veriler, Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

- Akademik başarı, okul idaresinden alınan, öğrencilerin 2013-2014 öğretim yılı birinci dönem sonu ders ortalamalarıyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Tutum: Bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten, öğrenilmiş eğilimler olarak ele alınabilir (Demirel, Ün, 1987: s.173).

Anne Baba Tutumu: Anne ve babaların, çocuğun gerek sosyal, gerek psikolojik, gerekse kişilik gelişimlerini etkileyecek yönde belirli bir birey, nesne ya da ortamlara olumlu veya olumsuz şekilde bir tepkide bulunma eğilimidir (Yavuzer, 2006: s.131).

Akademik Başarı (Ders başarısı): Öğrencilerin dönem sonu ağırlıklı not ortalamaları.

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tutumun Tanımı

Tutum bireye atfedilen bir eğilim olup bu eğilimin asgari şartı ise zihinsel değerlendirmelerdir. Bireyin zihinsel değerlendirmeleri gösterdiği davranışlar ile gözlenebilir. Ancak kişilerin geliştirdikleri tutumlarda davranışsal ve duygusal öğelerde yer almaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999: s.102-106).

Sosyal psikoloji ise tutumu doğrudan gözlenemeyen ancak gözlenebilen davranışlara yol açan eğilimler olarak tanımlamıştır (Kağıtçıbaşı, 1999:s.102).

Tutum bireyin kişilik yapısını oluşturan psikolojik bir süreçtir. Bireyin herhangi bir durum ya da nesneye karşı olan tepkisini olumlu ya da olumsuz olarak belirleyen sürekli olan bir hazır olma durumudur (Şerif, 1985: s. 90-95).

Tutumların oluşmasında ve şekillenmesinde anne babaların etkisi yadsınamaz. İlkokul çağına kadar anne baba çocuklar tarafından genellikle tek otorite olarak görülmektedir. “Tutumlarımızın çoğunu başka insanlardan ediniriz. Ana baba, çocukların oluşturdukları tutumların ilk kaynağıdır. Örneğin, çocukların politik tutumları, sigara içmeye karşı tutumları ana babaninkiyle çok güçlü bir benzerlik taşır” (Kağıtçıbaşı, 2008: s. 128).

2.1.1. Tutumun Önemi ve Etkisi

Bireyin kişilik yapısı için tutumların önemli işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevler; benliği koruma, benlik açıklama, bilgi kazandırma, yararçı işlev olarak sıralanabilir (Tolan, İsen, Batmaz, 1985: s.263-266).

Tutumlar bireyler için önemli unsurlardır. Bireylerin çevresine uyum sağlamasında tutumlar yol gösterici görev üstlenmiştir. Buna ek olarak tutumların bireyin davranışlarını yönlendirebileceği güce sahip olduğu da söylenebilir. (Tufan ve Güdek, 2008: s. 28). Anne babanın çocuk üzerindeki etkisi daha çocuk doğmadan başlamaktadır. Doğuma karşı ailenin isteksiz olması, ortaya çıkan duygusal tepki yoğunluğu, ruhsal ve fiziksel yorgunluk, ümitsizlik, korku gibi duygular, aşırı heyecanlar bebeği anne karnındayken bile etkilemektedir. Bu durumların uzun süre devam etmesi, bebeğin doğduktan sonraki hayatını da etkilemektedir (Ekşi,1990).

2.1.2. Tutumun Öğeleri

Bireyin belli bir nesneye karşı olan duygu, düşünce ve davranışlarından tutumlar oluşmaktadır. Tutumun öğeleri karşılıklı olarak birbirini etkilemekte ve birbirinden etkilenmektedir (Hanyaloğlu, 1995: s.34). Tutumun üç ögesi şunlardır: Bilişsel öge, Duygusal öge, Davranışsal öge.

2.1.2.1. Bilişsel Öge: Tutum nesnesi hakkında sahip olunan tüm bilgi, görüş ve inançlar doğrultusunda bireyin önceki deneyim ya da birikimleri sonucunda uyarılara verdiği tepki bilişsel ögeyi oluşturur (İnceoğlu, 2010: s.25). Bireyler yaşantıları sonucunda çevreleri ile ilişkilerinde kullanmak üzere bilgi sistemi oluştururlar. Çevreden gelen uyarıları gruplarlar ve daha sonra bu gruplar birbirleri ile ilişkilendirilir (Baysal, 1981:s.14). Bu gruplamalar sonucunda farklı uyarılara yönelik farklı tepkilerde bulunulur. Tutum nesnelere hakkında objektif ya da sübjektif kanaatlerimiz oluşur. Bu kanaatler de tutumların bilişsel yönünü oluşturmaktadır (Tavşancıl, 2005: s.75).

2.1.2.2. Duygusal Öge: Bireyin tutum nesnesine yönelik olarak olumlu ya da olumsuz duygularının sonucunda tutumun duygusal ögesi oluşmaktadır. Hayranlık, nefret, takdir etme, hor görme gibi durumların sözel olarak ifade edilmesi sözel duygusal tepkileri; jest ve mimikler gibi bedensel tepkiler ise sözel olmayan duygusal tepkileri meydana getirmektedir (Ajzen,1988: s.127).

Tutumun bilişsel ögesi duygusal ögesinden daha karmaşık olmasına rağmen duygusal yönü ağır basan tutumlar daha güçlü olmaktadır. Bireyin kendisi ile ilgili olan durumlardaki tutumu daha fazla duygu içermektedir. (Baysal,1981: s.16)

2.1.2.3. Davranışsal Öge: Davranışsal öge bireyin belli uyarıcı grubundaki tutum nesnesine karşı tüm davranış eğilimlerinden oluşmaktadır. Bu davranış eğilimleri sözler ya da diğer davranışlardan gözlenebilir. Davranışsal ögeyi incelerken duygusal davranışı ve kuralsal (normatif) davranışı birbirinden ayırt etmek gerekir. Duygusal davranış tutum nesnesinin hoşça giden veya hoşça gitmeyen bir durumla ilişkilendirilmesi sonucunda oluşur. Normatif davranış ise doğru davranışın ne olduğu ile ilgili inançlara dayalı olarak oluşmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu kültür inançlarını etkilemektedir (İnceoğlu, 2010: s.25-27).

Bireyler tutum geliştirdikleri nesnelere karşı farklı davranışlarda bulunmaktadır. Birey olumlu tutum geliştirdiği nesneye karşı olumlu davranır, ona yaklaşmak ister, ona yardım eder ve onu destekler. Diğer yandan belli nesneye karşı olumsuz tutum geliştirmiş ise birey nesneye ilgisiz kalmayı ya da nesneden kaçmayı tercih eder. Nesneye zarar vermek ister (Hanyaloğlu, 199: s:35).

Sonuç olarak üç öge de birbiri ile bağlantılıdır. Tutum ögeleri kendi arasında tutarlılık gösterir (Atkinson v.d., 1995: s.726). Bir ögede oluşan değişiklik dengelerin bozulmaması ve tutarlılık için diğer ögelerde de değişim oluşturur. Bir ögede meydana gelen değişim diğer ögelerinde tekrar değiştirilip düzenlenmesine neden olur.

2.1.3. Tutumların edinilmesi

Bireyler doğuştan tutumlara sahip değildir, tutumlar sonradan öğrenilir. Tutumlar çok farklı şekillerde edinilebilir. Örneğin yaşanan deneyim, pekiştirme, taklit, sosyal öğrenme gibi yollarla edinilebilir. Özellikle çocukluk dönemindeki tutumlarımızın kaynağında anne babaların tutumlarını taklit etmek yatmaktadır (Kağıçbaşı, 1999: s.118-119).

Tutumların oluşmasında birçok faktör rol oynamaktadır. Bir yaklaşıma göre tutumların oluşmasında; genetik faktörler, biyolojik faktörler (olgunlaşma, hastalık, uyuşturucu ya da alkol alışkanlığı gibi), tutum konusunda olan doğrudan deneyimler, kişilik, toplumsallaşma süreci, grup üyeliği, sosyal sınıf etkili olmaktadır (Hanyaloğlu,199: s.38).

2.1.4. Tutum ve Davranış İlişkisi

Tutumlar davranışın kendisi değil davranışlara yön veren zeka, güdü vb. gibi kuramsal değişkenlerdir. (Oruç,1993: s.8).

Tutum değişikliğine karşı gösterilen ilgi, tümüyle tutumların davranışları etkilemiş olduğu varsayımından doğmaktadır. Bugüne kadar yapılan çalışmaların hemen hepsinde tutumların davranışa olan etkisi kanıtlanmaya çalışılmıştır. Ancak tutum- davranış tutarsızlığını ortaya çıkaran araştırmaların ardından, tutumların neden davranış üzerinde her zaman etkili olmadığı araştırılmıştır. Tutumların davranışları hangi koşullar altında etkilediğine bakılmıştır (Kağıtçıbaşı, 1999: s.114-115).

Bazı araştırmacılar tutumların her zaman davranışa yansıtacağını ve bireyin belli bir nesneye ait davranışlarını gözlemleyerek bireyin bu nesneye ilişkin tutumları hakkında tahminlerde bulunabileceklerini düşünmüştür (Hotaman, 1995: s.13-16). Bu tezi doğrulamak için yapılan çeşitli araştırmaların sonucunda tutum ile davranış arasındaki ilişkinin karmaşık olduğu tespit edilmiştir.

Tutumların davranışlara yol gösteren birer eğilim olduğu düşünülebilir. Ancak tutumların davranışlar üzerinde ne derecede etkili olduğu ve tutumlar ile davranışlar arasındaki bağın ne derece güçlü olduğu sorularına verilecek cevaplar önem taşımaktadır. Bir bireyin bir konudaki tutumunu bilmek o konudaki davranışını tahmin etmek için yeterli olabilir mi? Ya da tutum tek başına davranışın oluşması için yeterli midir? Bu soruların yanıtları; davranış, tutum ve ortamsal etkileşim sonucunda oluşmaktadır şeklinde verilebilir (Kağıtçıbaşı, 1999: s.109-112).

Bireylerin her zaman tutumlara uygun davranmadığı gözlenmiştir. Örneğin trafik kurallarına kesinlikle uyulması gerektiğini savunan bir sürücünün kırmızı ışıpta geçtiği görülmüştür. Çevrenin kirlendiğini ve korunması gerektiğini savunan bir bireyin de yerlere çöp atarak doğayı kirlettiği gözlenmiştir. Bu örneklerden yola çıkarak tutum ile davranış arasında hiçbir ilişki yoktur denilemez. Çünkü günlük yaşamda bireylerin tutumları ile uyumlu davrandıkları birçok örnek görmek de mümkündür (Hotaman, 1995: s.13-16).

Genellikle nüfus ve çocuk sayısı konusunda tutum ve davranış arasında farklılıkların ortaya çıktığı görülmektedir. Bireyler ortalama 2 çocuk istediklerini ve bunun ideal sayı olduğunu söylemelerine rağmen, büyük bir kısmı daha fazla çocuğa sahiptir. Buradaki tutum ve davranış arasındaki farka bakarak yorum yapıldığında bireylerin kaç çocuk istedikleri bilgisi ile gerçekte kaç çocukları olduğunu önceden tahmin etmek mümkün değildir (Kağıtçıbaşı, 1999: s.108).

Özetle; tutum ve davranış arasında tek yönlü bir ilişki yoktur. Bilişsel öge duygusal ögeyi etkiler ve birey duygusal ögenin sonucunda davranımda bulunur. Genel anlamda kişinin güçlü bir tutuma sahip olması, ortamsal etkenlerin bireyi etkilemediği durumlarda tutum-davranış arasındaki ilişkiyi güçlendirir ve bunun sonucunda kişinin tutumuna paralel bir davranış ortaya koyma olasılığı artar (İnceoğlu, 2010: s.22-23).

2.2. Ailenin Önemi, İşlevleri ve Ailenin Çocuğa Etkisi

Aile her toplumda kendiliğinden oluşan sosyal bir birimdir. Aileyi meydana getiren üyelerin sayısının ve özelliklerinin farklı olmasından dolayı tam bir aile tanımı yapmak güçleşmektedir. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün tanımına göre; "Aile, kan, yasa ve evlilik yolu ile birbirlerine belirli derecede akrabalıkları bulunan hane halkı üyelerinden meydana gelir. Ailede ayrı ayrı bireylerin psikolojileri değil aile üyelerinin etkileşiminden oluşan örüntüler ön planda tutulmalıdır. Bu anlamda aile bir gestalt olarak düşünülebilir. Aile üyelerinin toplamından daha fazlasını ifade etmektedir (Gülerce, 2007: s. 15).

En küçük toplumsal birim olarak tanımlanan aile içinde bulunduğu toplumun özelliklerini yansıtır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, inançlarını, önyargılarını, kısacası kültürünü yansıtır. Ek olarak ailenin kendine özel bir içyapısı ve işleyişi bulunmaktadır. Toplumla sürekli bir alışveriş halinde çalışmaktadır (Özben-Argun,2002: s.18).

Aile toplumun var olan düzenini sağladığından dolayı çok önemli bir yapıdır. Toplumun kendisini yeniden üretmesinde etkin rol oynayan en önemli ögedir. Bu sayede toplum var olan düzenini ve istikrarını üretebilir. Örneğin, Aile ve Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Raporunda (2001); aileyi bireylerin cinsel, psikolojik, kültürel ve ekonomik gereksinimlerini karşılama, topluma uyum ve katılımlarını sağlama işlevleri ile tanımlar ve sorumlu tutar (Gülerce, 2007: s. 13).

Bireyin gelişiminde aileyi oluşturan anne babaların tutumları ayrı bir öneme sahiptir. Zihinsel gelişimin 2/3'ünün, sinirsel gelişimin 4/5'inin tamamlandığı ve kişiliğin temellerinin ilk 0-5 yıl içinde şekillendiği düşünüldüğünde anne baba tutumlarının önemi daha iyi kavranmaktadır (Koç, 2003: s.221).

Çocuğun aile üyeleriyle olan ilişkisi diğer bireylere, nesnelere ve tüm hayata karşı benimsediği tavırların, tutum ve davranışların temelini oluşturmaktadır. Ayrıca aile çocuğa aile ve toplumun bir ferdi olma bilincini kazandırır ve uyum biçimlerinin temelini atar. Çocuğun gelişiminde ailenin en önemli yardımcıları şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 2006: s.132):

- * Aile grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılar.
- * Onun sosyal kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.
- * Sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.
- * Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.
- * Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.
- * Uyum için gerekli olan davranışla ilgili, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur.

* Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmesi için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.

* Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder.

Ailenin çocuğun yaşamı üzerindeki etkisi fazladır. Çocuk ve ailesi arasındaki etkileşim daha anne karnında başlamaktadır. Annenin duygusal dünyası, çocuğu isteyip istememesi gibi birçok faktör çocuk üzerinde etkili olmaktadır. Ayrıca annenin mutsuzluğu, kızgınlığı, ruhsal durumu anne karnındaki çocuğa hormonlar yoluyla geçmektedir. Bu yüzden anne çocuk etkileşimi daha bebek doğmadan başlamaktadır (Örgün, 2000: s.19). Çocuk doğduktan sonra ise bu etkileşim artarak devam eder ve aile çocuğun sosyal anlamda uyumlu bir birey olarak yetişmesine katkıda bulunur. Uyumlu ve paylaşımın olduğu sevgi dolu ailelerde büyüyen çocuklar ilerleyen yıllarda saygılı, özerk ve bağımsız bireyler olur. Duygularını karşısındakilere rahatça ifade edebilir ve paylaşımcı olur. Çocuk ailesinden ilk dönemlerde bazı bilgiler alır. Bu bilgilerde eksiği olan çocuklar ailesinin değer yargılarını benimser ve bunlara göre hareket ederler. Bu anlamda ilk dönemlerde çocuğun kişilik gelişimine ailenin katkısı fazladır (Aydın,2002: s.58).

Aile çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesine katkı sağlayan en önemli toplumsal yapıdır. Özellikle aile ortamı ve anne babanın çocuğa yönelik yaklaşımının çocuk tarafından nasıl algılandığı, çocuğun geliştireceği kişiliğe önemli katkılar sağlar (Toktamış,2008: s.14). Çocuk kendisini anne ve babası ile özdeşleştirerek kendi karakter özelliğini oluşturur. Aile ortamı güvenli ise çocuklar bunu hisseder ve kendine güvenen bireyler olarak yetişir. Fakat bunun tersi de söz konusudur. Anne ve baba kendine güvensiz ise çocukta bu durumdan etkilenir ve kendine güvensiz olur. İlk gelişim evresinde çocuk tarafından model alınan anne ve babanın etkisi büyüktür. Özellikle okul öncesi döneme kadar çocuk ailesinin aynası görevinin görür.

2.2.1. Anne-Baba Çocuk ilişkisi

Anne baba ve çocuk ilişkileri 1940'lı yıllardan beri araştırma konusu olmuştur. İlk başta anne baba çocuk ilişkisinde sadece anne babaların çocukları etkilediği düşünülerek tek yönlü araştırmalar yapılmıştır. Daha sonra ise çocuğun yapısı, özellikleri ve gelişen bilişsel beceri ve özelliklerinin anne baba çocuk

ilişkinin etkilediği ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine çift yönlü araştırmalar ağırlık kazanmıştır. Zaman içinde edilgen çocuk, etken anne baba modelinden etkileşim modeline geçiş yapılmıştır (Hortaçsu, 2003: s. 11).

Özellikle okul öncesi dönemde çocuk üzerinde anne ve babasının etkisi fazla olmaktadır. Çocuk anne ve babasının olumlu ve olumsuz yanlarını özdeşim yoluyla benimser. Fakat çocuk hep edilgen ve alıcı değildir. Çocuk anne baba ve kardeşleriyle iletişim içine girerek onları etkiler. Doğuştan gelen yapısı ve özellikleri anne baba tutumlarını etkilemektedir (Yörükoğlu, 1998: s.127). Çocuğun diğer bireylere, nesnelere, tüm hayata karşı takındığı tavırlar, benimsediği tutum ve davranışların temelini anne ve babası ile olan ilişkileri oluşturmaktadır (Yavuzer, 2006: s. 131).

Çocuğun ilk ilişkilerini oluşturduğu kişiler anne ve babası olmaktadır (Oskay, 1992: s. 7). Berne (1961), bireyin kendi anne babasının davranışlarından etkilenecek ilerde anne baba olduklarında nasıl davranacaklarını belirlediğini belirtir. Kendi çocukluğunda anne babasıyla yeteri kadar bir arada olmamış, sağlıklı iletişime geçememiş bireylerin ilerde çocuk yetiştirme sorunları yaşayabileceğini söylemiştir (Akt. Dökmen, 1985).

2.2.2.1. Baba Tutumlarının Birey Hayatındaki Etkisi

Anne baba tutumlarının etkisinin yanında annenin ve babanın ayrı ayrı tutumları da çocuğu etkilemektedir. Anne ve babanın tutumlarını ayrı incelemekte fayda bulunur. Araştırma sonuçlarına göre, babanın yokluğu çocukların özellikle zihinsel gelişimini etkilediği sonucu bulunmuştur. Çocuklar babanın yokluğuna çeşitli psikolojik tepkiler vermektedir. Tepkiler babanın ailedeki rolüne, çocukla iletişimine, çocuğun yaşına, ayrılık süresine, annenin özelliklerine ve çocuğun ailedeki diğer bireylerle ilişkisinin niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Ayrıca babanın olumlu ve nitelikli ilgisi ile; çocuklarda liderlik, uyum yeteneği, matematik başarısı ve olumlu cinsel kimlik gelişimi ile yüksek oranda ilişkili olduğu belirlenmiştir (Kuzgun, 1999). Diğer yandan beş- altı aylık bebekler ile yapılan bir çalışmada babasız erkek bebeklerin gelişimi babası olan bebeklere oranla daha geri bulunmuştur (Özkardeş, 2006: s. 67).

Baba ya da baba yerine geçen erkek modelin yokluğu, erkek çocuklarda erkeklik kimliğinin tam olarak tamamlanamamasına neden olmaktadır. Babanın yokluğu erkek çocuğun anne ile olan ilişkisini de etkilemektedir. Babası olmayan erkek çocuklara karşı annelerinin aşırı koruyucu davrandıkları belirlenmiştir (Temel, 1991: s.74).

Babanın evden kısa ya da uzun süreli ayrılışı bile çocuk üzerinde olumsuz etkiye neden olmaktadır. Örneğin babanın askerlik veya iş gereği aileden ayrı kalması sonucunda özellikle erkek çocuklarının anneye daha bağımlı ve güvensiz olduğu, okul başarılarının düştüğü ve davranışlarında sorunlar olduğu görülmüştür (Peterson, 1959: s.119; Akt. Yörükoğlu, 1998).

Babalar kız çocukları üzerinde de etkiye sahiptir. Özellikle kız çocuklarının ileride yapacakları evlilik üzerinde baba kız ilişkisinin önemi büyüktür. İş ve evlilik yaşamında sorun yaşamayan kadınların babaları ile aralarında yakın bir ilişki olduğu ortaya konmuştur ve bu kadınlar kendi çocuklarına da saygı ile yaklaşmaktadır. Kişisel çatışmaları fazla olan kadınların babalarının ise daha kuralcı, mükemmeliyetçi ve disiplinli olma eğiliminde oldukları saptanmıştır. Kız çocukları babaları ile kurdukları ilişki sonucunda karşı cinse özgü davranışların neler olduğunu ve erkeklere nasıl davranması gerektiğini öğrenir. Genellikle babası ile ilişkisinde sorun yaşamayan kız çocuklarının karşı cinsle olan ilişkilerinde de sorun yaşamadığı tespit edilmiştir (Güngörmüş- Özkardeş, 2006: s.108-109).

2.2.2.2. Anne Tutumlarının Birey Hayatındaki Etkisi

Çocuğun dünyaya geldiği ilk andan itibaren yaşamın ilk yıllarında, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde maddi ve manevi ilgi ve yardıma ihtiyaç duyduğu kişi annesi olmaktadır. Bu yüzden annenin fiziken, ruhen varlığı ve yokluğu, çocuğa karşı tavırları, tutum ve davranışları bireyi etkilemektedir. Annenin tavırları çocuğun benlik algısı ve kişilik gelişimi açısından önemlidir. Örneğin annesine düşkün erkek çocuğun kişiliğinin özerk, girişimci ve bağımsız olmayacağı beklenmektedir. Sürekli baskı ve kontrol altında yetişen kız çocuğunun da geleneksel, tutucu, dindar ve dışa bağlantılı olması beklenmektedir (Kozacıoğlu,1986: s. 16-17).

Belli olay ve deneyimlerin çocuğun yaşamını etkileyeceğini bilen anneler, çocuklarındaki davranış farklılıklarının, doğuştan getirdikleri özelliklerden değil farklı yaşam şartlarından kaynaklandığını anlayabilirler. Çocuğun doğum sırası, çocuğun küçüklüğünde ailenin genel duygusal ve ekonomik durumları, ana babanın yaşları, deneyimleri, nene dedelerinin varlığı, sağlıkları gibi birçok durum, aynı ana babanın iki çocuğunun birbirinden farklı biçimlerde gelişmesine neden olabilir (Hortaçsu, 2003: s.83).

Yaşamın ilk yıllarında bebek güvenmeyi öğrenir. Bebek ile annesi arasındaki ilişkiden güven duygusu doğar. Bu güven duygusu bireyin ileride kuracağı ilişkilerin temelini oluşturur. Annenin bebeğin ihtiyaçlarına zamanında ve yerinde yönelebilmesi, bebeğin sıkıntılarını giderebilmesi, sözsüz dilini anlayabilmesi sonucunda anne ve bebek arasında karşılıklı anlayış ve güvene dayalı bir bağ kurulur (Yavuzer, 1995).

Anneleri ile güvene dayalı bir ilişki içinde olan çocuklar diğer yetişkinler ve yaşlılarıyla da daha rahat ilişkiler kurabilmektedir. Bu durum çocukların ben merkezci olmalarını engelleyebilmektedir (Koç, 2003:s.224)

Annenin okşayarak, besleyerek, oynayarak çocukla kurduğu iletişim, duygusal doyumu sağlanmasına ve anne çocuk bağının artmasına neden olmaktadır. Schaffer, en başarılı anne çocuk ilişkisinin bebeğin doğal ihtiyaçlarına annenin verdiği cevaplar sonucu başladığını belirtir. Bowlby, gelişimin temelinde anne çocuk arasındaki samimi ilişkinin olduğunu savunur. Bowlby'e göre bu ilişki doyum ve haz sebebidir (Akt. Yavuzer, 1994).

2.3. Anne Babanın Çocuk Yetiştirme Stillerine İlişkin Öne Sürülen Modeller

Anne baba stilleri ve uygulamaları arasında kavramsal ayırım yapmak önemlidir. Bu sayede aile içindeki farklı yaşlarda olan çocukların özelliklerinin anne baba stiline etkisi araştırılabilmektedir. Aile dışında da anne baba uygulamalarındaki kültürel farklılıklar anne baba stillerindeki farklılıklara neden olabilmektedir. Darling ve Steinberg' e (1993) göre, anne baba stilleri ve uygulamaları arasındaki ayırımın

yapılması sosyokültürel farklılıkların kaynaklarının araştırılmasında kaynaklık edecektir (Yılmaz, 1999: s.110-111).

Örneğin, demokratik tutuma sahip olmak tüm kültürlerde çocuğu sosyalleştirmede aynı etkiye sahip olabilir. Ancak çocuğu sosyalleştirirken kullanılan hedefler farklı olacağı için anne babanın uygulamaları da kültüre bağlı olarak farklılık göstermektedir (Akt: Yılmaz, 1999).

2.3.1. Psikodinamik Model

Freud, çocuğun kişilik gelişiminde anne babanın tutumunun etkili olduğunu söylemiştir. Özellikle çocuğun yaşamının ilk beş yılında kişiliğin gelişimine vurgu yapmıştır (Yeşilyaprak, 2003: s.62). Psikoanalitik teori, çocuk 4- 5 yaşına kadar kız ve erkek çocuklarının anneleriyle özdeşleştiklerini, bu dönemde babanın pek önemli olmadığını ileri sürmüştür (Yavuzer, 1986: 68).

Bu modele göre gelişimin temel belirleyicisi biyolojik kökenlidir. Anne baba beklentileri ve toplumsal beklentiler arasında da çatışma olmaktadır. Çocuğun libidinal ihtiyaçları ile aile arasındaki etkileşim çocuğun gelişim sürecine etki etmektedir. Anne baba ile çocuk arasındaki duygusal bağa ilişkin farklılıklar bulunmaktadır. Anne baba ile çocuk arasındaki duygusal ilişkilerin aileden aileye bireysel farklılıklar göstermekte ve bu da ebeveyn tutumlarındaki farklılığa bağlanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993).

Adler'de bu konu üzerinde araştırma yapan kuramcılardan biridir. Adler çevrenin kişi üzerindeki etkisini incelemiş ve aile üzerinde özellikle durmuştur. Freud' un savunduğu gibi Adler de yaşamın ilk beş yılının ve bu süreçteki aile ilişkilerinin çocuğun kişilik özelliklerinin belirlenmesinde önemli olduğunu söylemiştir. Anne babasından sevgi gören çocuklar cesur, girişim yeteneği olan, özgüveni yüksek bireyler olmaktadır (Gençtan,1993.s:78).

2.3.2. Davranışçı Model

Davranışçılar, çevreden gelen pekiştirecin çocuğun gelişimini nasıl şekillendirdiği sorusuna yanıt aramışlardır. Davranışların tutumlardan daha önemli olduğunu vurgulayarak, anne baba tutumlarını anne baba davranışları açısından gruplandırmışlardır. Çocuğun bireysel farklılıklarının çocuğun içinde bulunduğu öğrenme çevresini yansıttığını düşünmüşlerdir. Psikodinamik ve davranışçı model çocuğun sosyalleşmesinde, ebeveynin inançlarının ve çocuğun doğasının ebeveyn davranışlarının en önemli belirleyicileri olduğu fikrindedirler (Yılmaz, 2000).

Davranışçı yaklaşım, babanın uygun davranış konusundaki tavırlarının anneden daha belirgin olmasının çocukla geçirdiği sürenin anneden kısa olmasına rağmen, kız ve erkekler arasındaki davranış farklarını oluşturmada anneninkinden daha önemli bir role sahip olduğunu söylemektedir (Yavuzer, 1986: s.68).

2.3.3. Baumrind'in Sınıflama Modeli

Baumrind (1967, 1971, 1989) yaptığı araştırmalar sonucunda anne baba tutumlarına ilişkin kuramsal temel oluşturan bir araştırmacıdır. Okul öncesi çocukların anne babalarıyla olan etkileşimini inceleyen Baumrind anne baba tutumlarını dört boyutta toplamıştır. Bunlar; ebeveyn kontrolü, ebeveyn çocuk iletişimde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım-destektir. Kontrol boyutu, anne baba tarafından konulan kurallara çocuğun ne oranda uyması gerektiğini gösterir. Ebeveyn çocuk iletişimde açıklık boyutu, anne babaların karar verirken çocukların fikir ve düşüncelerine ne kadar saygı duyduğu, çocuklarını ne derece teşvik ettiği, Olgunluk beklentisi boyutu, anne babaların zihinsel, sosyal ve duygusal alanda başarılı olmaları için çocuklarını ne derece teşvik ettiklerini gösterir. Örneğin, yüksek olgunluk beklentisine sahip olan anne babalar çocuklarına, 'kendi yetenek ve çabalarıyla yaşamayı öğrenmelisin' mesajını iletirler. Bakım-destek boyutu ise anne babaların çocuk ile olan ilişkilerinde ne derecede sıcak, yakın ve sevecen olduklarını gösterir.

Baumrind (1971), dört boyutun kesişimlerinden üç temel anne baba tutumu oluşturmuştur. Bunlar otoriter, izin verici, demokratik anne baba tutumudur.

Baumrind'e göre ebeveynlerin çoğu, çocuklarıyla olan iletişimlerinde bu davranışlardan birini daha belirgin olarak benimser ve uygularlar. Kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında yüksek, açık iletişim ve bakım boyutlarında düşük olan ebeveynler otoriter olarak adlandırılmaktadır. Otoriter anne babalar çocuklarına kurallar koyarlar ve bunları sorgulamadan uymalarını isterler. Kurallara uymayan çocuk ebeveyni tarafından cezalandırılır. Bu tarz ailelerde iletişim iyi değildir ve çocuklarla görüş alış verişi yapılmaz. Bütün boyutlarda anılan özelliklere yüksek derecede sahip olan anne babalar demokratik olarak adlandırılmaktadır. Demokratik anne babalar, çocukları ile iyi iletişim kurarlar, onlara karşı sıcak ve ilgili davranırlar. Alınacak kararlarda çocuklarında görüşü alınır. Demokratik anne babalar çocuklarına bazı kurallar koyarlar ve çocuklardan olgun olup bu kurallara uymaları beklenir. Demokratik tutumu benimseyen ana babaların çocuklarının bağımsız, kendini iyi ifade edebilen ve hem sosyal hem de akademik yönden başarılı çocuklar olduğunu söylemiştir Kontrol ve olgunluk beklentisi boyutlarında düşük, açık iletişim ve bakım boyutlarında yüksek olan anne babalar ise izin verici olarak adlandırılmaktadır. İzin verici anne babalar çocuklarını hiçbir şekilde kontrol etmezler ve bazen ihmal boyutunda hoşgörölü olurlar. Çocuklarına karşı sıcak ve sevecendirler, çocuklarına fazla özgürlük verirler. Çocukların kendi kararlarını kendi başlarına almalarını isterler (Baumrind,1968; 1971; 1972).

	Kontrol		Açık İletişim		Olgunluk Beklentisi		Bakım	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Otoriter	X				X			
Demokratik	X		X		X		X	
İzin verici			X				X	

Tablo 1: Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması (Akt. Yılmaz, 2000).

2.3.4. Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeli

Maccoby ve Martin (1983), Baumrind'den farklı olarak, 1980'li yıllarda yaptıkları araştırmalar sonucunda ebeveynliği talepkarlık ve duyarlılık olmak üzere

iki boyut üzerinde incelemişlerdir. Bunlar duyarlılık ve talepkarlık boyutlarıdır. Anne baba duyarlılık boyutu, bireyselleşmeyi teşvik etmek ve destekleyiciliğin seviyesiyle ilgilidir. Anne baba ve çocuk etkileşiminde beklentiler çocuğun gelişimine, yeteneklerine uygun olmaktadır. Talepkarlık boyutu ise anne babanın sosyalleşme çabalarını ifade etmektedir. Anne baba talepkarlığı; kontrol, denetim, olgunlaşma istekleriyle alakalıdır (Baumrind, 1991; Maccoby, Martin, 1983).

Talepkarlık, çocuktan olgun ve sorumlu davranışlar bekleme derecesidir. Anne babanın duyarlılığı, çocuğun bireyselliğini ne kadar kabul ettiği ve destekleyici karşılık verme derecesidir. Anne babalar duyarlılık ve talepkarlık boyutları açısından birbirinden farklı düşünmektedir. Bazı aileler çocuklarına karşı çok umursamaz/ reddedici olurken bazı aileler tam tersine çok sıcak ve destekleyici olabilmektedir. Bazıları çocuklarından çok şey talep ederken, bazıları çocuklarına fazla özgürlük tanıyabilmektedir (Steinberg, 2007 : s.158).

Dört klasik anne baba tutumu önce Baumrind (Baumrind, 1971) tarafından tanımlanmış daha sonra da Maccoby ve Martin (1983) tarafından demokratik, otoriter, izin verici ve ihmalkar olarak yeniden derlenmiştir. Demokratik anne baba tutumunda, duyarlılık ve talepkarlık boyutu yüksektir. Otoriter anne baba tutumunda, duyarlılık boyutu düşük, talepkarlık boyutu yüksektir. Maccoby ve Martin, Baumrind'in izin verici tutumunu ikiye ayırmıştır. Bunlar duyarlılık boyutu yüksek, talepkarlık boyutu düşük olan müsamahakar izin-verici anne babalar ve duyarlılık boyutu ve de talepkarlık boyutu düşük olan ihmalkar izin verici anne babalardır (Lamborn ve diğerleri,1991).

Müsamahakar izin-verici anne baba tutumunda, çocukların davranışlarına karşı sınır ve kurallar yoktur. Anne baba çocuğuna hoşgörü gösterir, sevecen ve ilgilidir. Müsamahakar izin-verici anne baba çocukların davranışlarını şekillendirmek yerine kendilerini çocuklarına ihtiyaç anında kaynaklık edecek biri olarak görmektedir. İhmalkar izin-verici anne baba çocuklarının davranışlarına sınırlar getirmez ama çocuklarına karşı sıcak ve ilgili de değildirler. Bu anne babalar çocuklarının nerde ve nasıl vakit geçirdikleri hakkında pek bilgi sahibi değildirler. Çocuklarının okul ve arkadaş yaşantılarına çok az ilgi gösterirler (Steinberg, 2007:s. 158- 159).

		Duyarlık / Kabul –İlgi	
		Yüksek	Düşük
Talepkarlık / Kontrol	Yüksek	Demokratik	Otoriter
	Düşük	İzin verici / Müsamahakâr	İzin verici / İhmalkâr

Tablo 2: Maccobay ve Martin’in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli (Yılmaz, 2000).

2.4. Anne Baba Tutumları

Kuzgun ve Eldeleklioğlu (2005; s.68-69), Türkiye’de anne-baba tutumlarını üç kategori altında toplamışlardır. Bunlar; “Demokratik Anne-Baba Tutumu”, “Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu” ve “Baskıcı Otoriter Anne-Baba Tutumu”dur.

2.4.1. Baskıcı Otoriter Anne Baba Tutumu

Aşırı baskı, çocuğun kişiliğini hiçe sayan geleneksel aile yapısında sık rastlanan bir tutumdur. “Zor yoluyla denetleme” ve “sevgi esirgeyerek denetleme” nin etkili olduğu otoriter aile yapısında çocuk hangi davranışı sonucunda hangi tepkiyi alacağını kestiremez. Dolayısıyla çocuk belirsizlik içinde olduğundan ya aşırı isyankar ya da aşırı boyun eğici bir durumda olur. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar içinden geldiği gibi değil de kendilerinden istenen gibi davrandıkları için dıştan denetimli kişilik oluştururlar (Yavuzer, 1994: s. 28). Otoriter ebeveynin gözünde çocuk, diledikleri gibi yoğurulacak bir hamurdur (Yörükoğlu, 2000: s.147).

Bu tutuma sahip anne babaların temel özelliği çocuğa karşı gösterdikleri baskıdır. Çocuğun davranışlarına standart koyarlar ve çocuğun davranışlarını değerlendirmeye, kontrol etmeye ve şekillendirmeye çalışırlar. Otoriter anne baba çocuğuna kesin olarak hakim olmak ister, itaat bu tip anne baba için vazgeçilmezdir. Hiçbir açıklama yapılmadan koyulan kurallar vardır. Anne babanın sözlerinin kabul edilmesi gerektiğine inanılır (Şendil,2003:s:176). Ergenlerde anne babanın isteğinin dışında davrandıklarında dışlanacaklarından korkarlar ve ceza almamak için boyun

eğerler. Otoriter aile de yetişen çocuklar duygu ve dūřuncelerini bastırdıklarından ofke ve kızgınlık duygularını açıkça ortaya koyamazlar (Kulaksızoğlu, 2011: s.122).

Çocuğa karşı soğuk, anlayışsız ve kırıacı bir tavır takınırlar (Yörükoglu,1990:149). ocuklarına karşı hissettikleri sevgilerini çocukları istenilen davranışlarda buldukları zaman gösterirler ve çoğunlukla çocuklarının şımarmaması için onları gece uyurken severler (ağdaş, 2001: s.150).

Otoriter ebeveynler sevgilerini pekiřtiren olarak kullanırlar. Gelenek ve Őst otoritelerce belirlenmiř kurallara ve normlara uygun davranan çocuklara sevgi gōsterilir. Ana baba kendisini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak gōrūr, kesin itaat bekler (Cũcelođlu,1997: s.59).

Baumrind (1973), otoriter anne babaların daima sert olduklarını ve çocuklarından itaat bekleediklerini sōyler. Bu tip ailelerde çocuğa sert disiplin yōntemleri uygulanır. (Gũngōr, 2002:s.952) Otoriter bir kişilik yapısına sahip anne baba katı ve dogmatik dūřune tarzına sahip olduğu için çocuktan istek ve emirlerini tartışmasız yerine getirmesini ister. Aksi takdirde cezaya başvurur (Kuzgun, 1972:s.16).

Otoriter ailelerde ceza Ön plandadır. Ceza suçla eşdeğer verilmemektedir. Dayak, ayıplama, suçlama, korkutma gibi aileden aileye değişen ama aynı amacı taşıyan ceza yōntemleri uygulanmaktadır. Çocuğa karşı sũrekli bir eleştiri durumu sōz konusudur. ocuk hak ettiklerini uslu durması karşılığında alabilir (Argun, 1995:s.9).

Çocuđun her tũrlũ Őzerklik ve bağımsızlık girişimleri otoriter ebeveyn tarafından başına buyrukluk ve itaatsizlik olarak algılanır. Bu da anne babaların genellikle gũ gōsterisinde bulunmalarına ve çocuklarına yōnelik fiziksel şiddet de dahil cezalar uygulamalarına yol açar. Dıştan denetimli hale gelen ocuk kendisi hakkında olumlu dūřunceler geliştiremez. ocuk kendi dūřunceleri, duyguları ve davranışları hakkında kuşku geliştirir ve giderek gerçek dūřuncelerinden ve duygularından kopar (Can, 1998: s.118).

Çocuğun kendine özgü duygusal dünyası olabileceği düşüncesi kabul edilmez. Otoriter ortamlarda yetişen çocuk özerkliğini yeterince kazanamaz, girişim yeteneğini ancak otoriter tutumun izin verdiği ölçüde ortaya koyabilir (Geçtan, 1999: s. 40).

Otoriter aile ortamında katı disiplin uygulandığı için çocuklar boyun eğen, terbiyeli, edilgin, kibar olmak gibi istenilen davranışlara sahip olmakla beraber çocuklar bastırılmış, kendini ortaya koyamayan kişilik geliştirirler. (Özgüven, 2001: s. 219). Otoriter ailede büyüyen çocuklar kendine güvensiz, yapabileceği işlerde bile ben yapamam düşüncesi ile girişken olmayan, düşüncelerini diğer insanlarla rahatlıkla paylaşamayan, çekingen bireyler olmaktadır (Aslan,1992:s.10).

Türk aile yapısında ebeveyn merkezli olan baskıcı otoriter tutum sıklıkla görülmektedir. Hiçbir esnekliği olmayan kurallarla büyüyen bu çocuklar kolayca ağlayan, isyankar tutumları olan ve aşağılık duygusuna sahip bireyler olarak büyümektedir (Yavuzer,1998:s.127).

2.4.2. Koruyucu- İstekçi Anne Baba Tutumu

Bu tutuma sahip anne babaların en temel özellikleri çocuğun yapabileceği işlerin bile anne baba tarafından üstlenilmesi ve çocuğa sorumluluk verilmemesidir. Koruyucu anne baba devamlı çocuğunun üstüne titrer ve gerekli olmayan hallerde bile onları korumaya çalışır. Çocukların bu şekilde korunmazsa başına bir şey gelebileceğini düşünürler. Böyle davranan anne baba ebeveynlik rolünü tam anlamıyla yerine getirdiğine inanır ve karşılığında çocuğunun kendisine minnet duymasını ister. Çocukların yetişkin, bağımsız birey olmak için attıkları her adım olumlu karşılanmaz çünkü anne baba çocuğunun kendisine bağlı olmasını tercih eder (Kulaksızoğlu, 2011: s. 120-121).

Aşırı korunan çocuklar kendi başlarına karar vermekte zorlanan, anne babasına bir şey sormadan girişimde bulunamayan, isteklerini ağlayarak yerine getirtmeye çalışan ve istedikleri olana kadar ağlamayı sürdüren, aşırı dediğim dedik, inatçı bireyler olarak yetişmektedir (Navaro, 1989:s.123).

Koruyucu anne babaların; huzursuz ve aşırı kaygılı, sürekli kötü bir şey olacağı endişesini taşıdıkları, mükemmeliyetçi, sabırsız, güvensiz, aşırı titiz, saplantılı, şüpheli ve diğer insanlara karşı güvensiz oldukları saptanmıştır (Kulaksızoğlu, 2001: s.123).

Günümüzde Türkiye’de pek çok aile koruyucu tutuma sahiptir. Anne babalar kendi yetiştirme biçimlerine tepki olarak koruyucu tutumu benimsemiştir (Dönmezler,1999:s. 57).

Koruyucu anne babaların çok fazla müdahaleci ve korumacı olmasının altında yatan bazı nedenler de bulunmaktadır. Çocuğun ölen bir bebeğin ardından doğması, tehlikeli bir hastalık geçirmiş olması, eşler arasında meydana gelen çatışmalar, anne ve babanın kendi çocukluklarında yeterince sevgi görmemiş olması ve sağlıklı ortamlarda büyümüş olmaları gibi nedenler kendi çocuklarına korumacı davranmalarına neden olabilir (Şendil, 2003: s.176).

Aşırı koruyucu aile tutumu genellikle orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olmuş veya kalabalık yetişkin grubunda yetişen tek çocuklarda daha sık görülmektedir. Bu ortamlarda çocuğun isteklerini diğer aile bireyleri koşulsuz kabul eder. Çocuklar anne ve babalarına hükmetmek ister ve onlara az saygı gösterirler. Aşırı koruyucu aile ortamlarında büyüyen çocuklar zamanla ev dışından olan bireyler üzerinde de egemenlik kurmaya çalışırlar (Yavuzer, 1999: s.29-30).

Daha fazla anne çocuk ilişkisinde ortaya çıkan aşırı korumanın ardında annenin duygusal yalnızlığı yatmaktadır ve anne çocuğuna olan davranışları ile kendi yalnız ve mutsuzluğunu telafi etmeye çalışır (Yavuzer, 1996:s.31-32)

Aşırı koruyucu anne baba tutumlarının olduğu aileler sıkı disiplinli sevecen aile diye anılmaktadır. Bu ailelerde çocuğa karşı sevecenlik, düşkünlük ve ilgi söz konusudur. Çocuğun fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları karşılanır. Bu tarz ebeveynler çocuklarının sağlık ve eğitimleri ile yakından ilgilenirler. Ancak çocuklarının yetenek ve eğilimlerini düşünmeden onlara özel dersler aldırıp, kurslara gönderirler. Tüm bunları da çocuklarının iyiliği için yaptıklarını söylerler. Aşırı koruyucu anne ve babalar aşırı vericidirler ama verdiklerinin karşılığını da çocuklarından beklerler (Yörükoğlu,1990: s.147).

Aşırı koruyucu anne babalar çocuklarının arkadaşlarını, kıyafetlerini, yiyeceklerini kendileri seçmek isterler. Bu tip anne babalar çocuklarının yanlışını ve başarısızlığını kabullenemezler çünkü çocukları ile gurur duymak isterler. Çocuklarına genellikle manevi cezalar, ayıplama ve sevgilerini esirgeme gibi yöntemleri kullanırlar (Yavuzer, 199: s.33).

Aşırı koruyucu anne baba tutumu çocukta bağımlı bir kişilik yapısı gelişmesine neden olmaktadır. Anne ve babasının sürekli olarak dikkat ve ilgisini üzerinde toplamak isteyen çocuk aile dışında sağlıklı ilişkiler kurmakta güçlük yaşar. Çocuk her koşul ve şartta korunduğu için girişkenlik yeteneğini geliştiremez ve kendine güven duymayan bireyler haline gelir. Aşırı koruyucu tutumda en yaygın anne davranışı ise çocukla sürekli birlikte vakit geçirmek ve çocuğa bebek muamelesi göstermektir (Can, 1998: s.120).

2.4.3. Demokratik Anne Baba Tutumu

Demokratik anne baba tutumu çocuğun varlığını kabul etme ve isteklerine saygı duyma temellerine dayanmaktadır (Demiriz ve Öğretir, 2007: s.109). Demokratik ailelerde çocuğun beslenme, barınma ihtiyacının yanı sıra sevgi ve diğer manevi ihtiyaçları da karşılanmaktadır (Örgün, 2000: s.26). Demokratik tutum ile ekonomik ve kültürel değişkenler arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır. Kağıtçıbaşı (1972: s.101), Türk toplumunda ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin yükselmesi ile çocuklarına gösterdikleri sevgide artma olduğunu ve otoritenin azaldığını saptamıştır (Kuzgun; 1972: s.55).

Demokratik anne babalar çocukları ile olan etkileşimlerinde koşulsuz sevgi ve empatik anlayış içindedirler, tutum ve davranışlarını saydam olarak ortaya koyarlar. Ortaya çıkan sorunlar iletişim ile çözülmektedir. Evde sıcak ve paylaşımcı bir ortam bulunur. Paylaşma ve işbirliği ile uyulacak kurallar belirlenir. Ailenin amacı çocuğun gelişimini sağlamak, sorumluluk duygusu ve bilinci kazandırmaktır. Çocuğun davranışlarına gerektiği zaman sınır konulur. Genellikle anne daha sıcak ve sevecen, baba ise daha otoriterdir. Ancak baba ile çocuk arasında iletişim kesilmez, korku yerine saygı ve sevgi bulunmaktadır (Özgüven,2001: s.213).

Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuklarına kuralların mantıklı açıklamasını yapar. Çocuk kurallar çerçevesinde özgürdür. Kuralların çocuk tarafından anlaşılmasını sağlamak ve kuralları tutarlı bir biçimde uygulamak önemlidir. Tutarlı davranmak çocukların neyi yapıp yapamayacaklarını öğrenmeleri açısından onlara yol göstermektedir. Çocuk bu sayede hem denetim duygusuna sahip olmakta hem de güven duygusunu yaşayabilmektedir (Şendil,2003: s.179).

Demokratik ailelerde tamamen serbestlik söz konusu değildir. Denetim, çocuklar açısından da kabul edilebilir ve mantıklı bir düzeyde tutulur. Katı kurallar yerine daha esnek bir tutum uygulanır (Dönmezer, 1999: s. 60).

Demokratik ana babalarda şu tutum ve davranışlar görülür:

- Çocukla ilgilenip, onunla iletişim kurarak ana gerektiği ölçüde kontrol koymak suretiyle çocuğun gereksinim duyduğu fırsat ve imkânları elde etmesine rehberlik yapmak,

- Çocuğu reddederek ona karşı ilgisiz davranmak yerine, çocuğun kendileriyle, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan olumlu bir özdeşim kurmasına yardım etmek,

- Aile içinde demokratik bir düzen kurarak, çocuklara dengeli bir bağımsızlık modeli sağlamak (Oskay, 1986: s.82).

Demokratik anne baba çocuğu disipline sokmak için sevgisini kullanmaz. Bu tutumda hoşgörü ve sevgi gösterme anne babanın temel görevleri arasında sayılmaktadır. Aile içinde sevgi açıkça çocuğa gösterilir. Bu sayede çocuk temel güven duygusunu kazanmaktadır. Demokratik ailelerde yetişen çocukların; fikirlerini serbestçe söyleyebilen, girişimci, sorumluluk alabilen, kendisine ve diğer insanlara saygılı, kendini geliştirmeye, kendini gerçekleştirmeye ve yaratıcı fikirler üretmeye meyilli olduğu söylenebilir (Kulaksızoğlu, 2011:s.118).

Demokratik ailelerde eşler arası sevgi ortamı bulunmaktadır. Eşler birbirlerine saygılı davranırlar ve çocuklarına iyi bir model olurlar (Kulaksızoğlu, 2011:s. 119). Bu ailelerde de ara sıra anlaşmazlıklar olur ama uzun süreli gerginlik yerine sıcak ve ılımlı bir hava vardır (Yörükoğlu, 1990: s.152). Çocuklara karşı ortak bir tutum izlenir. Aile içinde konulan kurallar sadece çocuk için değildir. Anne baba

da kurallara uyar, ailede anne baba ve çocuklar eşit haklara sahiptir. Çocuğa konuşma kendini ifade etme şansı tanınır (Kulaksızoğlu, 2011:s. 119). Böyle bir ortamda yetişen çocuk girişim yeteneğine sahip olur. Özgüveni artar ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımamasını öğrenir (Yavuzer, 1994: s.34).

Hatalara odaklanmak yerine çocuğun başarıları ortaya çıkarılmaya çalışılır. Çocuğun olumlu kimlik geliştirmesine bu durum yardımcı olur. Hataların cezalandırılması yerine başarıların ödüllendirilmesi daha olumlu bir davranıştır. Bu sayede çocuklar kendi olumlu ve başarılı yönlerine odaklanmaktadır. Takdir edilen çocuğun şevki artmakta böylelikle daha çok başarılı olmayı arzulamaktadır. Hataların cezalandırılması ise çocukların şevklerini kırmaktadır. Demokratik anne babalar bedensel cezalar uygulanmamaktadır ancak bunun yerine daha ufak kısıtlama türü cezalar vardır (Şendil, 2003: s.180).

Yılmaz (2007) demokratik ortamda büyüyen çocuklar kendine ve çevresine saygılı, sınırlarını bilen, yaratıcı, aktif, girişken ve yaratıcı ilişkiler kurabilen, özgüveni yüksek, hoşgörülü, açık fikirli, toplumsal ve uyumlu bir birey olmaktadır. Demokratik ailelerde yetişen çocuklar ebeveyn otoritesinden korkmamakta, onlar tarafından sevildiğini hissetmekte ve fikirleri serbestçe ifade edebilmektedir. Bu çocukların sosyal ilişkileri iyi düzeyde olmaktadır (Olcay, 2008: s.85).

Sonuç olarak ana-baba, çocuğun davranışlarını ne aşırı derecede kontrol edip kısıtlamalı, ne de çocuğun her istediğini yapmalıdır. Tutarlı ve güven verici bir tutuma sahip olmalıdır. Ana-babalar, çocuğun uygun isteklerini, gücü ölçüsünde belli bir düzeyde özgürce yapmasına izin vermeli ve çocuktan beklentilerini de açıkça belirtmelidirler. Anne baba, çocuğu aşırı derecede sınır koymadan, fakat tamamen de başıboş bırakmadan denge kurarak girişimlerini desteklemelidirler (Senemoğlu, 2007: s.12).

2.5. Anne Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Çocuk yetiştirme yöntemlerinde çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Makro düzeyde kültürler ve alt kültürler; mikro düzeyde ise aileler ve bireyler arasındaki

farklılık çocuk yetiştirmeyi etkilemektedir. Ayrıca bireyin içinde yaşadığı toplumun ya da topluluğun sosyo-ekonomik durumu, törel ve dinsel kurallar ve değerler; bireyin yetişme biçimi, inanç ve düşünceleri; çocukların kişilik özellikleri gibi çeşitli faktörler de farklılaşmaya neden olmaktadır (Dönmezer, 1999: s.67).

Anne Babanın Ruhsal Durumu: Gondali ve Silverberg yaptığı araştırmalar sonucunda depresyon, kaygı, kendinden kuşkulanma gibi duygusal sorunlar yaşayan anne babaların daha verimsiz ebeveyn rollerine sahip olduğunu belirtmiştir (Steinberg, 2007 : s.153). Ya da annenin çocuğa karşı aşırı koruyucu olması, annedeki ruhsal bir bozukluğun sonucunda olabilir. Örneğin şizofren bir anne düşünce ve ruhsal fonksiyon bozukluğu, aşırı şüphelenme nedeniyle çocuğunun üzerine aşırı düşebilir (Ekşi, 1990). Bu durumu göz önüne alırsak ailedeki bireylerin kişilik ve ruhsal özellikleri bir ailenin çocuk yetiştirme tutumunu kısmen de olsa etkileyebildiğini söyleyebiliriz (Gander ve Gardiner, 1998: s.275).

Levy'e göre annedeki bastırılmış bilinçdışı düşmanlık-itme gibi duygular çocuğa yönelik tutumları belirleyebilir. Anne kendi hoş olmayan duygularını ile karşılaştığı, ancak bu duygularla yüzleşmek istemediği zaman bu duygular bilinçdışında bastırılır. Psikolojik savunma durumu olan "Reaksiyon formasyon" durumu meydana gelir. Yani bastırılan bu duygular bilinçdışında tamamen başka şekilde ödünleyici duygularla yer değiştirir. Anneler bilinçdışı olarak çocuklarından birine karşı kendi içlerindeki olumsuz bir duyguyla çatışırken, böyle bir duyguyu bastırmaya, itmeye ve tanınamaya çalışırken, aşırı koruyucu, aşırı şımartıcı bir davranış içine girebilir. Bunu yapmalarının nedeni çocuklarını gerçekte ne kadar fazla sevdiklerini kendilerine kanıtlamak içindir. Bu özellikle sevgi ve nefret duygularının birlikte olduğu ve bu kişilerin sevdikleri bir kimseden aynı zamanda nefret de edebileceklerini kabul etmedikleri zaman olur (Akt: Ekşi, 1990).

Araştırma sonuçlarına göre mutsuz bir çocukluk yaşantısı geçiren bireylerin kendi evlilik yaşamlarında ciddi aile problemleri yaşadıkları, çocuklarını hırpalayabildikleri, boşanma gibi olaylara zemin hazırladıkları görülmüştür. Olayları uzun dönem izleyen araştırmalara göre kötü çocukluk geçirmiş anne babaların, planlama ve sorunlarla baş etme becerisinde zorlandıkları, çocuklarının ihtiyaçlarına daha az duyarlı oldukları, çabuk öfkelenip tepkisel hareketlerde buldukları

görülmüştür. Ayrıca anne babalarında depresyon, anksiyete gibi ruhsal bozukluk bulunan çocuklar kendileri ebeveyn olduklarında benzer bozukluklar kendilerinde de ortaya çıkmaktadır. Anne babaların davranışı içinde yaşadığı aile ve geniş sosyal çevreden etkilenmektedir (Ekşi, 1990: s.16).

Araştırmalar alt ve üst sosyo-ekonomik durumdaki anne babaların çocuklarına karşı değer verme açısından da farklı tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Üst sosyoekonomik durumdaki anne babalar alt sosyoekonomik durumda bulunan anne babalara göre otoriteye daha az önem vermektedir. Buna karşın eşitliği, bağımsızlığı, merakı, yaratıcılığı, başarıyı ve sorun çözücü olmayı daha fazla önemsemektedir; çocukların doğuştan birbirinden farklı olabileceğine inanmaktadırlar. Çocuklarıyla daha sık ve ayrıntılı konuşmakta, çocuğu daha az yatırım aracı olarak görmekte, cinsiyetiyle ilgili görüşlerinde de az farklılık göstermektedirler (Dönmezer, 1999: s.69).

Ailenin Sosyo-ekonomik Durumu: Sosyoekonomik düzey anne baba davranışını pek çok açıdan etkilemektedir. Aynı sosyoekonomik düzeydeki annelerin tutumlarının benzer olduğu araştırmalarla görülmüştür. Anne baba- çocuk arasındaki ilişki, orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerde çocuk merkezli, kabul edilen ve eşitlikçidir; yüksek sosyoekonomik düzeydeki aileler çocuklarına sıcak davranan ama bir o kadar da çocukların hayatlarına dahil olan ailelerdir; alt sosyoekonomik düzeydeki aileleri ise ebeveyn merkezli bir anlayış hakimdir ve kontrol, emir, itaat odaklıdır (Bornstein & Zlotnik,2008).

Luster, Rhoades ve Haas (1989), yaptıkları araştırma sonucuna göre, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin çocuklarının büyükleri ve toplumun isteklerine uymalarını isterken, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin ise çocuğun kendi kendisini yönetmesine değer verdiklerini göstermiştir. Bu değerlerle tutarlı bir biçimde, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki anneler çocuklarını şımartmaktan kaçınıp onları kısıtlamış, çocuğu aşırı denetleyip cezalandırmışlardır. Buna karşı yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki anneler ise çocuklarını şımartmaktan korkmayıp özgür bırakarak düşük düzeyde denetim ve ceza uygulamışlardır (Hortaçsu, 2003).

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi çocuğun eğitimi ve yetiştirilmesinde etkili bir faktördür. Yüksek sosyo-ekonomik ve kültür düzeyinde olan aileler, çocuklarına daha çok bağımsızlık tanımakta, daha az kısıtlayıcı, koruyucu davranmaktadır. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki aileler, eğitim ve meslek edinme konusunda çocuklarından yüksek beklenti içine girmekte ve bu beklentiler de ergenlik döneminde kaygı oluşturmaktadır. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileler ise, genellikle çocuklarına katı disiplin ve baskı uygulamakta, fiziksel ceza, alay etme, küçümseme, azarlama, bağırma gibi davranışlarla çocuklarını yetiştirmektedir (Alisinanoğlu 1995).

Anne Babanın Eğitim Durumu: Anne babanın eğitim seviyesinin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir. Anne babanın eğitim seviyesi yüksek olan ailelerde demokratik tutum sergilenirken, anne babanın eğitim seviyesinin düşük olduğu ailelerde otoriter tutumun sergilendiği görülmektedir. Anne babaların bilgisizlik ve anlayışsızlıktan dolayı hata yapmaları, çocuklarını kendi yetiştirme tarzlarına göre yetiştirmek istemeleri, çocukların hatalı davranış göstermesine ve gelişimlerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Tola 2003, Yıldız-Bıçakçı 2004).

Yapılan araştırmada ilköğrenime sahip olan annelerin orta ve yükseköğrenime sahip olan annelere göre daha aşırı koruyucu, rollünü reddetmesi, geçimsizlik ve sıkı disiplin tutum boyutuna sahip oldukları gözlenmiştir. Dolayısıyla az eğitime sahip olan annelerin daha olumsuz tutumları benimsedikleri söylenebilir (Demiriz ve Öğretir, 2007). Buna ek olarak da annelerden düşük eğitim düzeyinde olanların çocuklarını disipline edebilmek için daha çok fiziksel ceza uyguladıkları; yüksek düzeyde eğitim almış annelerin ise daha çok destekleyici ve çocuk merkezli bir anne baba tutumu benimsedikleri söylenebilir (Bornstein & Zlotnik,2008).

Eğitim düzeyi yüksek olan anne babalar çocuklarının kendilerini yönetmelerine önem verirler. Çocuğun gelişimi açısından özgür olması gerektiğini savunurlar. Çocuk yetiştirmede ana hedefin disiplin olmaması gerektiğini savunurlar. Eğitim düzeyi düşük olan anne babalar ise geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarına bağlı kalmaktadırlar (Şanlı, 2007). Jayaradne (1987), anne babanın eğitim düzeyinin çocukların akademik başarısı üzerindeki etkiyi incelemiş ve lise ya da üniversite

mezunu annelerin eğitim düzeyinin kız çocuklarının akademik başarılarını olumlu etkilediği bulunmuştur (Özcan, 1996: s. 144; akt. Özyürek, 2004).

Anne Babanın Beklentisi: Anne babanın nasıl bir çocuk istedikleri konusundaki beklentileri ile dünyaya gelen çocuğun kendi beklentilerine uymaması durumu, onlarda hayal kırıklığına neden olabilmekte ve reddetme tavrı geliştirmelerinde rol oynayabilmektedir. Reddetme tavrı da çocukların sevgisiz ve ilgisiz tutumla yetiştirmelerine neden olabilmektedir (Duru 1995, Saruhan 1996).

Demirtaş'ın (1999) anne babaların doğacak çocuklara yönelik beklentilerini incelediği araştırmasında, anne babaların çocuklarının 'bağımlı ve itaatkâr' olmasını istedikleri anlayışının tersine, çocuktan 'bağımsız ve kendi ayakları üzerinde durabilen' bir birey olmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda anne babalar çocuğun sağlıklı, namuslu, kendine güvenen, dürüst ve güvenilir olmasını da istemektedirler (Demirtaş, 1999).

Kültürel nedenlere bağlı olarak çocuktan beklenen itaat ve bağımlılıkla uyumlu olarak çocuk, ana babanın ve özellikle babanın mutlak otoritesi altında olmasıdır. Genellikle çocuktan beklenen, bağımsız davranış ya da kendi kendine karar verebilme ve kararlarının sorumluluğunu taşıması değil, anne babaya itaat etmesidir. Bu sayede çocuk sürekli olarak dışarıdan denetlenir ve içsel denetimin gelişmesi engellenir. Yani çocuğun kendi kendini denetlemesine pek fırsat tanımaz (Kağıtçıbaşı, 1996).

Annenin Çalışma Durumu: Yapılan araştırmalar sonucunda annenin çalışması, ebeveyn stilleri ve çocuk davranışları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha demokratik olduğu ve daha az stresli davranışlar sergilediği söylenebilir. Sonuç olarak çalışan annelerin çocuklarının akademik başarılarını ve sosyal ilişkilerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Bornstein & Zlotnik, 2008).

Çalışma annenin sosyal destek faktörlerinden biri olmaktadır. Çalışan anneler geleneksel çocuk yetiştirme yöntemleri yerine demokratik yöntemleri tercih etmektedir. Ancak annenin işinden memnun olmaması, iş yerinde yaşadığı stres gibi

durumlar çocuk ile olan ilişkisini olumsuz etkilemektedir. Çalışan anneler çocuğunu ihmal ettiğini düşünerek kendini suçlayabilir ve bu durumdan kurtulmak için de aşırı izin verici ya da koruyucu tutum içine girebilirler (Şanlı, 2007).

Annenin çalışması çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyebilir. Yavuzer (1998) da anne babalar arasında en az doyumlu ve en büyük ruhsal çöküntü içinde olanlar çoğunlukla küçük çocukları olan ve çalışmayan annelerdir. Bu doyumsuzluğun büyük ölçüde bakıcılık rolünün annelere getirdiği görev yükünün ağırlığından, sürekli kısıtlamalardan kaynaklanabilmektedir. Bu durum anne çocuk arasındaki iletişimi olumsuz olarak etkilemektedir.(Yavuzer, 1998: s.122-123). Ayrıca Yavuzer (2001)'e göre annenin çalışması; annenin olmadığı saatlerde çocuğun bakımı, işinden yorgun ve gergin gelen annenin çocukla sağlıklı iletişim kurması ve ona az zaman ayırmasına neden olmaktadır. Bu durum da kaçınılmaz olarak anneyi çocuğa karşı aşırı şımartma ve aşırı hoşgörülü davranmaya götürmektedir (Yavuzer, 1994:s. 60).

Hoffman (1979) annenin çalışmasının okul çağındaki çocuklar üzerinde olumsuz bir etkiye neden olmadığını savunmaktadır. Çalışan pek çok anne evden uzakta geçen zamanı dinlenme isteğiyle güdülenerek, evde çocuklarıyla daha uzun süre birlikte olan çalışmayan annelere göre daha nitelikli zaman geçirebilir (Gander ve Gardiner, 1995: s.365).

Anne Babanın Kendi Yetiştirme Biçimi: Anne babaların çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranışlarının temelinde kendi çocukluk yıllarındaki anne babaları ile olan ilişkileri yatmaktadır (Dönmezler,1999: s.70). Kendi çocukluk yıllarında engellenmiş kişiler anne baba olduklarında kendilerine verilmemiş olan özgürlüklere çocuklarının sahip olması durumunda bilinçdışı bir kıskançlık geliştirebilirler. Bu yüzden kendi anne babalarından öğrendikleri yöntemlerle çocuklarını dizginleme, suçlama, aşağılama yöntemlerini kullanırlar. Bu sayede kendi endişelerini denetim altına almaya çalışırlar. Anne ve babanın aşırı baskı altında yetişmiş olması, bazen kendi çocuğuna karşı aşırı gevşek ve yumuşak bir tutum içinde davranmalarına neden olabilir. (Yavuzer, 1996: s.27).

Baltaş (2006), yaptığı araştırmada anne babaları tarafından dayak yiyen ve ceza alan çocukların kendi çocuklarına da aynı şekilde davrandığını söylemiştir

(Baltaş, 2006: s.195). Haktanır ve arkadaşlarının (1999) Türkiye’de anne baba tutumlarının ele alındığı 75 araştırmayı incelediklerinde; anne baba tutumlarıyla ilgili olarak kuşaklar arası karşılaştırma yapmayı amaçlayan bir çalışmada ise annelerin çocuklarına kendi annelerinden daha demokratik; babaların ise kendi babalarından daha az baskılı ve disiplinli davrandıkları bulunmuştur (Haktanır ve diğer., 1999).

Goleman (1998)’e göre ise bireyler çocukluklarında anne babalarının keyfi ve insafsız bir şekilde uyguladıkları terbiyeyi, kendileri anne baba oldukları zaman aynen tekrarlarlar. Bu çocukların anneyi mi yoksa babayı mı saldırgan olarak tanımlamaları hiç önemli değildir. Küçükken öfkeli olan kızlar anne olduklarında, öfkeli erkekler ise baba olduklarında, aynı şekilde çocuklarına keyfi ve sert davranırlar. Bu anne babalar çocukları ile çok az ilgilenirler ve çocuklarına şiddetli cezalar uygularlar. Bu tarz anne babaları kötü ruhlu ve çocuklarının iyiliğini istemeyen anne baba olarak tanımlamak yerine, kendi anne babalarından örnek aldıkları ebeveynlik tutumunu yinelediklerini söylemek daha doğru olur (Goleman, 2001:s. 248).

Anne Baba Arasındaki İlişki: Çocukların evlilik ilişkisi üzerinde etkilerinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Anne baba arasındaki ilişki çocuklara olan tutum ve davranışı etkilerken, çocuklarda evlilik ilişkisini etkilemektedir (Yavuzer, 1998: s.124).

Anne baba ile çocuk arasında sağlıklı bir iletişimin ve ilişkinin oluşabilmesi anne ile baba arasındaki ilişkiye bağlıdır. Uyumlu ve mutlu evliliği olan eşler çocuklarına karşı kabul edici, destekleyici bir tutum içinde olurlar. Çocuklarıyla sağlıklı bir ilişki içine girerler. Mutsuz bir evliliği olan eşler ise çocuklarıyla sağlıklı ilişki kurmakta zorluk çekerler. Anne ile baba arasındaki uyumsuzluk ve olumsuz durumlar çocuklara da yansımaktadır. Anne baba çocuklarına karşı ilgisiz, baskıcı, reddedici ya da aşırı koruyucu olmak gibi sağlıklı olmayan bir tutum içine girebilir (Dönmezler, 1999:s. 71).

Anne ve baba arasında sevgi ve saygı ortamının olması, eşlerin benzer fikirleri söylemeleri, mutlu ve doyumlu bir ilişkiye sahip olması durumunda çocukların mutlu, dengeli, arkadaşça bir ortamda bulunmaları sağlanmaktadır.

Aksine eşler arasındaki anlaşmazlık, mutsuzluk, çocuğa karşı baskıcı, saldırgan, sevgisiz tutumlar sonucunda ise çocuklar bağımlı ve sağlıksız bir ortamda yetişmektedir. Ayrıca anne babanın farklı tutumlarda çocuğa davranması çocuğu karışıklığa ve şaşkınlığa itmektedir. Eşler arasındaki sağlıklı ve iyi iletişim çocuklara gösterilecek sağlıklı tutumlar açısından önem taşımaktadır (Turnbull 2001, Tola 2003).

Yapılan araştırmalarda babanın varlığının anne çocuk ilişkisini olumlu etkilediği görülmüştür. Eğer anne baba arasındaki ilişki sağlıklı değilse anne bu boşluğu bütün ilgi ve sevgisini çocuğa vererek doldurmaya çalışmaktadır. Bu da çocuğun bağımsız bir kişilik yapısının oluşturmasını engeller. Baba çocuk arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalara bakıldığında ise babanın çocuğun zeka, psiko-seksüel ve kişilik gelişimini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Akt., Özyürek, 2004).

Toplumsal ve Kültürel Değerler: Her kültürün çocuk yetiştirme tarzı birbirinden farklıdır. Çocuk yetiştirme tutumu toplumdan topluma değiştiği gibi o toplumda yaşayan aileler arasında da farklılaşmaktadır. Bir toplumda bulunan her farklı sosyoekonomik grubun kendi kültürüne, yaşam felsefesine, değer ve inanç sistemine göre çocuklarına ödül ve ceza anlayışı uyguladığı söylenebilir (Kulaksızoğlu, 2011: s. 116-117).

Kağıtçıbaşı (1984)' na göre, Türkiye'deki anne babalar çocuklarının bağımsız olmasını değil, söz dinlemesini ve itaat etmesini daha çok istemektedir. Çocuk yetiştirirken bireycilik değil karşılıklı desteği içeren topluluk değerlerini özendirme ön plandadır. Gelişmiş toplumlarda ise anne babalar çocuklarının kendilerine bağımlı olmasını asla istememektedir, çocuğun bağımsızlığı oldukça önemlidir. Son zamanlarda Türkiye' de de ailelerin sosyoekonomik seviyelerinin yükselmesi sonucunda çocukların ekonomik değeri azalmakta, psikolojik değeri artmaktadır. Aileler çocuğun bağımsız kişilik geliştirmesine izin vermektedir (Dönmezler,1999: s.74).

Çocuğa karşı gösterilen tutumun farklılaşmasını aşağıdaki örnek iyi bir şekilde açıklamaktadır. Örneğin doğu ve batılı toplumlarda annelerin çocuklarına karşı tutumları farklı olmaktadır. Yapılan bir araştırmada Amerikan bir anne yemek

yemeyen çocuğuna “büyümen için yemek yemen gerekir, hadi yemeğini ye ve bitir.” Demektedir. Aynı olay karşısında Japon anne ise, çocuğa söyle bir soru yöneltmektedir: “Bunları yemediğin zaman, yemekleri buraya getirmek için bu kadar çaba harcayan ben ve baban acaba ne hissederiz?” Batılı anne çocuğun ne yapması ya da yapmaması gerektiğini söylerken; doğulu anne, çocuğu başkalarının duygu ve düşüncelerini dikkate alması ve kendi davranışlarının sonuçlarını düşünmesi yönünde yönlendirmektedir (Dönmezer, 1999)

Çocuğun Yaşı ve Doğum Sırası: Çocuğun doğum sırası anne babaların tutumlarını etkilemektedir. Anne babalar çocuklarını yetiştirme sırasında çok büyük tecrübe kazanır, birçok şey öğrenirler. Araştırmalara göre, annelerin ilk doğan bebeklerine ve son doğana karşı davranışları genellikle çok farklıdır (Ekşi, 1990). Örneğin ilk çocuktan beklentiler yüksek olurken ortanca ve son çocuklara ya çok sıkı disiplin uygulanır ya da aksine gevşek bir tutum sergilenir (Tola 2003). Tek çocuk sahibi olmak da anne babaların tutumunu etkilemektedir. Tek çocuğa sahip aileler (Geçtan,1998), çocuklarına karşı genellikle aşırı hoşgörölü ve koruyucu tutum sergilemektedir.

Haktanır ve Baran'ın (1998) ailenin ortanca çocuğu olan gençlerle yaptığı araştırmada, ortanca çocukların ilk ve son çocuklara göre ailelerini daha otoriter ve ilgisiz olarak algıladıkları bulunmuştur. Anne babanın kız ve erkek çocuklar için farklı beklentiler içinde olmaları ya da kız ve erkek çocukların doğuştan getirdikleri farklı yapılar çocuğun cinsiyetine göre farklı yetiştirme tutumlarına sebep olabilmektedir.

Dix ve Grusec (1985)' e göre anne babalar çocukların büyüdükçe daha bilinçli davrandığına, davranışlarını denetleyebileceğine, davranışlarının sorumluluğunu alabileceğine inanırlar. Örneğin küçük kardeşinin düşmesine ya da canının yanmasına neden olan çocuk yaşına göre anne babasından farklı tepkiler almaktadır. Anne babalar çocuk büyüdükçe çocuğun yaptığı davranışları kalıcı kişilik özelliklerine yüklemeye ve bunu hem sözel hem de davranışsal olarak çocuklarına belli ederler (Dönmezler, 1999: s.67).

Falbo'nun (1976) araştırması, ilk doğan çocukların sonra doğan çocuklara göre daha iyi toplumsal uyum sağladıklarını göstermektedir. Sonrakiler, önce anne

babaları, daha sonra öğretmenleri tarafından sık sık büyük kardeşleriyle karşılaştırıldıkları için bu durum aşağılık duygusunun oluşmasına neden olmaktadır. “Ablan matematikte iyi, sen neden değilsin?” Gibi konuşmalar sık sık tekrar edilir (Akt: Gander ve Gardiner, 1998).

Güneysu ve Bilir (1988), yaptıkları bir araştırmaya göre, çok kardeşi olan gençlerde hem anne hem de baba tutumlarının demokratik olmaktan uzaklaştığı bunun sonucunda da gençlerin kendini kabul düzeylerinin düştüğü bulunmuştur. Kardeş sayısına göre kendini kabul düzeyine bakıldığında 4 ve fazla sayıda kardeşi olan gençlerin kendini kabul düzeyinin ailenin tek veya 2-3 kardeşi olan gençlere göre daha düşük olduğu görülmüştür (Güneysu ve Bilir, 1991).

Çocuğun Cinsiyeti: Çocuk daha doğmadan önce anne ve babalar cinsiyet açısından beklenti içinde olabilir. Doğan çocuğun cinsiyeti beklentiye uygun olmazsa anne babalar çocuğa karşı reddedici ve itici bir tutum sergileyebilir. Çocuğun cinsiyeti beklentiye uygunsuzsa anne babaların daha olumlu tutum içinde oldukları görülmüştür (Çağdaş ve Seçer, 2004).

Kültürel faktörlerinde etkisiyle anne babalar kız ve erkek çocuklarına farklı davranabilmektedir. Erkek çocuklar daha hoşgörülü ve demokratik tutum içinde yetiştirilirken kız çocukları daha baskı ve otoriter tutumla yetiştirilmektedir (Berns 1993, Yıldız-Bıçakçı 2004). Diğer yandan anne babaların farklı tutumları, çocukların cinsiyet özelliklerinden de kaynaklanabilir; çoğu kez erkek çocuk yetiştirmek, kız yetiştirmekten daha zordur (Eksi, 1990). Baumrind (1966: s.891) bu durumu şöyle açıklamaktadır. Çocukların cinsiyetlerine göre anne baba tutumunun birbirine çok benzediğini çok da farklılaşmadığını belirtmiştir. Cinsiyet ile anne baba tutumları arasındaki bağın çok zayıf olduğunu böyle bir bağın güçlü olması için birçok değişkenin bu durumu etkilemesi gerektiği savunulmaktadır. Ama aynı anne baba tutumunun erkek ve kız çocuklar üzerindeki etkisinin olduğunu paylaşmıştır. Sonuç olarak Baumrind (1966: s.889) anne babaların hem otoriter hem de aşırı hoşgörülü tutuma sahip olması çocukların kız ya da erkek olması fark etmeksizin sosyal anlamda ilişkinin nasıl olması gerektiğini öğrenmelerine izin vermediğini söylemiştir.

Toplumumuzda çocuk yetiştirme tutumu olarak kız çocuklarının daha boyun eğici yetiştirildiği, erkek çocuklarının ise aile içinde daha çok değer verilerek yetiştirildiği söylenebilir (Kulaksızoğlu, 2011: s.126). Cinsiyet faktörünün anne çocuk iletişimini de etkilediği görülmüştür. Anneler erkek çocukların bakımı için daha fazla ilgi göstermektedir (Aydın, 2005: s.128).

Cinsel kimliğin kazanılmasında babanın anneden daha önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Babaların cinsiyet rolünü anneler göre daha farklı algıladıkları, kız ve erkek çocuklarına karşı farklı tutum sergiledikleri söylenebilir. Babalar erkek çocuklarını daha güçlü ve dayanıklı bulmakta, hareketli oyunlara yönlendirmekte, onlara daha katı, yönlendirici, daha az şefkatli olmak, kız çocuklara göre daha fazla ödül ceza vermektedirler. Hem anneler hem babalar erkek çocuklarının cinsiyet rolleri dışındaki davranışlarını daha fazla engellemektedir (Dönmezler, 1999: s.68).

2.6. Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarıya Olan Etkisi

Anne baba tutumları çocukların akademik başarı ve mutlulukları açısından önemli etkiye sahiptir.

Otoriter ailelerde anne baba çocuğa başarılı olması ve belirli bir meslek sahibi olması için baskı yapmaktadır. Bunun sonucunda da çocuk kaygı yaşamaktadır. Kaygı çocuğun akademik başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Otoriter ailelerdeki çocuklar demokratik ailede yaşayan çocuklara göre daha başarısız, güvensiz ve suçluluğa daha meyilli olmaktadır. (Eldeleklioğlu, 2004:s. 115).

Aşırı koruyucu ailede yaşayan çocuğun merak duygusu engellenir ve çocuğun kendi kendisine yetmesine mani olunur. Bu tutumda bireyin merak duygusu engellendiği gibi kendi kendine yetmesine de fırsat verilmez (Satır, 1996: s.11). Bu ortamlarda yetişen çocuklar bağımlı ve hassas kişilik kazanır. Anne babasının kendisini sürekli korumasına alışmış olan çocuk kendi hakkını savunamayan, savunmasız, utangaç, sorumsuz, şımarık bir kişilik sahibi olur. Aşırı koruyucu anne baba tutumu okul başarısında, okula uyumda ve problem çözme becerisinde olumsuz etkiler oluşturur (Demiriz ve Öğretir, 2007:s. 109).

Demokratik tutuma sahip anne babalar çocuklarının rahatça ders çalışabileceği uygun ortamları sağlayarak onların akademik başarılarına olumlu katkıda bulunurlar. Çocuklarının başarılarını onları motive ederek sağlarlar. Demokratik anne babalar çocuklarına güven verirler. Bu sayede çocuklar kendi kendine öğrenmeye ve yeni beceriler edinmeye yönlendirilmiş olur (Çağdaş, 2002: s.152).

Demokratik aile ortamında yetişen çocuk çabuk olgunlaşır ve bağımsız kişilik geliştirir. Daha yaratıcı, girişken, fikirlerini serbestçe ifade edebilen bireyler olarak yetişmektedir (Yavuzer, 1994: s. 137).

Yapılan araştırmalarda demokratik anne baba tutumuna sahip çocukların otoriter, ihmalkâr ve müsamahakâr aile tutumu algısına sahip öğrencilere göre içsel değer, özyeterlik inancı ve öz-düzenleyici öğrenme stratejilerini kullanım düzeyinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşın ailesini otoriter olarak algılayan öğrencilerin ise demokratik olarak algılayan öğrencilere göre daha fazla sınav kaygısına sahip olduğu ortaya çıkmıştır (Üredi, 2005: s. 3)

Anne babaların çocuğun eğitim hayatının her seviyesinde katılımı öğrenci başarısındaki esas nedenlerden biri olarak incelenmektedir (Ural ve Erkin, 2002). Çocuğun bütün hayatı boyunca bütün öğretim basamaklarında görülen akademik başarı, hem çocuk hem de ailesi başta olmak üzere yakın çevresi için önem taşımaktadır. Başarılı öğrenci öğrenmeye ilgi duymakta ve aldığı yüksek notlardan zevk duymaktadır. Buna karşı akademik amaçlara yönlendirilmemiş öğrencinin okulda kendini gerçekleştirme potansiyeli düşük olmakta ya da hiç olmamaktadır (Yavuzer, 1994: s.190-191). Bireyin akademik başarısı için anne babaların öncelikle, bireyin ilk eğitimini aldığı yer olan ev ortamını düzenlemeleri gerekmektedir. Ortam, bireyi verimli bir şekilde çalışmaya motive etmede en önemli unsurdur (Altinköprü, 1984: s.138).

Hetherington ve Parke (1986) göre aile, sosyalleşme sürecinde, kişinin kişilik özelliklerini, davranış ve tutumlarını biçimlendiren, sosyal çevre içinde, gelecek yıllardaki rolüne hazırlayan önemli bir sosyal yapıdır (Akt: Karadayı, 1994). Hollindsworth ve Hoover (1999), çocuklarını direkt olarak veya dolaylı yollardan

eğittikleri için, anne babayı çocuğun evdeki öğretmenleri olarak kabul etmektedir. Okulda öğretmenler tarafından kazandırılacak olumlu davranışın evde anne baba tarafından rahatlıkla bozulabileceğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle günümüzdeki öğretmenler evdeki öğretmen olarak kabul edilen anne ve babaların önemini fark etmiş durumdadır (Akt: Çelenk, 2003).

Küçükahmet (2001)'e göre anne babaların sergilediği yanlış davranışlar, ilgisizlik, baskı, sertlik, sevgisizlik ya da aşırı ilgi gibi nedenler öğrencilerin ders çalışmaktan uzaklaşmalarına, korku ve gerginlik duymalarına sebep olmaktadır (Akt: Çelenk, 2003).

Çelenk (2001)'in yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin “okul ile işbirliği içinde olan, çocuğu ile ilgilenen anne babaların, çocuklarının okul başarısını pozitif yönde etkilediği, çocuğu yanlış bir yönlendirmeden korumak için, ayrıca öğretmen – aile arasındaki tutarsızlığı önlemek amacıyla ebeveynlerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekli olduğu” görüşünde oldukları saptanmıştır.

Sayıl ve diğ., (2002) bireyin başarısında önemli yeri olduğu düşünülen anne baba ile çocuğun etkileşimi ve onlarla hangi konularda daha fazla çatıştıklarını öğrenmeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. 12-14 yaş arasındaki 170 öğrenci ile yapılan çalışmada ders çalışma ve okul başarısı ile ilgili tartışmaların en yüksek olduğu bulunmuştur. (%44) Diğer alt başlıklara bakıldığında da çocukların anne babalarıyla en çok anne babaya karşı davranışlar, kıyafet ve saç biçimi ile karşı cinsle arkadaşlık konularında anlaşamadıklarını belirtmişlerdir (Sayıl ve diğ., 2002: s.155).

Eastman (1988), eğitim açısından destekleyici tutumlar içindeki anne babaların, bireyin akademik başarısını olumlu yönde arttırdıklarını düşünmektedir. Diaz (1989) tarafından yapılan bir araştırmada, akademik başarısı düşük ve sınıfta kalma riski olan öğrencilerin diğer öğrencilerden farkının, anne baba ilgisizliği olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada anne babaların katı, tutarsız ve geçimsiz tutumlarının düşük akademik başarı riski taşımada önemli etkisinin olduğu gözlenmiştir (Çelenk, 2003: s.33).

2.7. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Anne baba tutumları ve çocuk yetiştirme stilleri ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

2.7.1. Konuyla İlgili Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Kuzgun (1973) demokratik, ilgisiz ve otoriter olarak algılanan ana baba tutumlarının genç yetişkinlikteki bireylerin kendini gerçekleştirme düzeylerine etkisini araştırmıştır. İçten ve şartsız bir sevgi, saygı ve anlayış ile ifade edilen demokratik tutumun kendini gerçekleştirme düzeyini olumlu etkilemektedir. İçten sevgi ve ilgi yokluğu, anlayışsız ve sıkı disiplinle belirtilen otoriter tutumun kendini gerçekleştirmeyi engellediği tespit edilmiştir. İlgisiz tutumun ise sevgi yokluğunun kendini gerçekleştirmeyi olumsuz yönde etkilemesine rağmen, sıkı kontrolün bireyin kendini gerçekleştirmesi için imkan sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tandoğan (1983), alt sosyo-ekonomik düzeydeki ilkokulların dördüncü sınıflarına devam eden 20 çocuk ve 20 anne üzerinde 6 haftalık grup çalışması yapmıştır. Çalışmada anne tutumlarının çocukların akademik başarılarına olan etkisi araştırılmıştır. Program sonunda anne tutumlarında olumlu yönde değişim olmuştur. Ayrıca grup rehberliğine katılan annelerin çocuklarının akademik başarısında önemli bir artış oluşmuştur (Akt: Saruhan, 1996; s. 22).

Tezcan (1984) yaptığı araştırmada, okul başarısını etkileyen çeşitli faktörler bulunmuştur. Bunlar ailesel nedenler, ailenin duygusal sorunları, aile içi ilişkilerin düzenli ve dengeli olmaması, çocuğun yeteneğinin ailesi tarafından zorlanması, anne babanın demokratik ya da otoriter olması gibi nedenlerdir. Bu nedenler çocuğun başarısını olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir.

Berber (1990), lise öğrencilerinin anne baba tutumlarının ve sosyo ekonomik durumun okul başarısına etkisini incelemiştir. Cinsiyetin, öğrencinin yaşının, anne baba mesleğinin, anne baba öğrenim durumunun, gelir seviyesinin öğrencilerin başarılarını etkilediği görülmüştür. Ayrıca demokratik ve otoriter tutuma sahip anne babaların çocuklarında başarı açısından farklılığa bulunmuştur.

Özcan (1996), ilkokul öğrencilerinin özgüvenleri, akademik başarıları ve anne baba tutumları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonucuna göre düşük özgüvenli öğrencilerin anne ve baba tutumlarının daha baskıcı olduğunu, yüksek özgüvenli öğrencilerin ise daha az baskıcı anne ve baba tutumlarına sahip oldukları bulmuştur.

Haktanır ve diğerleri (1999), araştırmasında süreç içinde çocuk yetiştirme tutumlarında incelemiştir. Araştırma sonucuna göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılıklar bulunmuştur. Örneğin önceki yıllarda anne babaların kız çocuklarına karşı daha cezalandırıcı ve kısıtlayıcı davranırken, 90'lı yıllarda kız çocuklarına uygulanan baskının azaldığı, demokratik tutumların arttığı, erkek çocuklarına karşı daha baskıcı ve ilgisiz davranıldığı tespit edilmiştir. Ailenin ekonomik düşüğe ailelerde cezalandırıcı ve kısıtlayıcı anne baba tutumlarının sergilendiği görülmüştür. Eğitim seviyesi yükselen anne babaların çocuklarına karşı daha demokratik tutum sergilediği bulunmuştur.

Şendoğdu (2000), anaokuluna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların anne-babalarını algılamaları ile anne babaların kendi tutumlarını algılamaları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada sonucunda çocuğun yaşı, cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, birey sayısı, anne babanın yaşı ve eğitim durumları, anne babanın mesleği, çocuğun doğum sırası ve okul öncesi kuruma devam etme süresinin anne baba tutumlarını algılamasında farklılığa neden olduğu bulunmuştur (Akt: Poyraz, 2007).

Yılmaz (2000) ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerine anne baba tutum ölçeğinin uygulamıştır. Üç grubu birbiri ile karşılaştırarak ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmasını yapmıştır. Çalışma sonunda demokratik anne baba tutumu ile çocukların akademik başarıları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Gökçedağ (2001), anne baba tutumlarının çocukların başarıları ve kaygı düzeyi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre otoriter ailelerden gelen çocukların kaygı düzeyleri yüksek, akademik başarıları düşük bulunmuştur. Buna karşı demokratik ailelerden gelen çocukların ise kaygı düzeyleri düşük, akademik başarılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anne baba tutumları ile başarı arasında bir ilişki olduğu görülmektedir.

Özben ve Argun (2002), anne baba tutumları ile anne babanın yaşı, annenin işi, anne babanın eğitim durumu, çocuk sayısı, annenin çalışıp çalışmaması, anne babanın çocuğun bağımsız davranışlarını destekleyip desteklememesi, annenin kendisini demokratik algılaması gibi demografik değişkenlerle ilişkili olduğunu bulmuştur. Ayrıca bu demografik değişkenleri ile ailenin çocuk yetiştirme stili arasında da ilişki olduğu görüşmüştür.

Sertelin (2003: s.132), araştırmasında çocuk yetiştirme stillerini ekonomik düzey, alt kişilik yapıları, benlik saygısı, aile yapısı, kültürel yapı çerçevesinde incelemiştir. İki farklı ilde gerçekleştirdiği araştırma sonucunda sosyo kültürel yapı ile anne baba tutumları arasında farklılık olduğunu ortaya koymuştur.

Nimsi (2006), ikinci sınıfa devam eden öğrencilerin anne baba tutumları ile okul başarısı ve sınıf içi etkinlik düzeylerini arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anne baba tutumlarından aşırı koruyucu tutum okul başarısını etkilemezken demokratik davranma ve eşitlik tanıma çocuğun başarısını olumlu yönde, aile içi çatışma durumu ise başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca sıkı disiplin altında olan çocukların okul başarıları da bu tutumdan etkilenmektedir.

Demiriz ve Öğretir (2007), araştırmasında ekonomik seviyelere göre ayırdığı anneler ile çalışmıştır. Ekonomik seviyenin anne baba tutumlarını ne yönde etkilediğini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre alt sosyo ekonomik düzeyde bulunan annelerin daha koruyucu, annelik rolünü reddeden, aile içinde çatışma yaşayan ve sıkı disiplin uygulama eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Annenin eğitim durumuna göre anne baba tutumuna bakıldığında ise düşük eğitim seviyesine sahip annelerin daha fazla aşırı koruyucu, ev kadınlığı rolünü reddeden, geçimsizlik ve sıkı disiplin tutum boyutuna sahip oldukları belirlenmiştir.

Şahin ve Özyürek (2008), anne ve babaların çocuk yetiştirme tutumlarının yaş, cinsiyet, doğum sırası, meslek, öğrenim düzeyi gibi değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Araştırma sonucunda anneler babalara göre daha demokratik bulunmuştur. Anne tutumlarının annenin yaşı, mesleği, çocuğun cinsiyeti ve doğum sırasına göre farklılaşmadığı görülürken; baba tutumlarının yaş, öğrenim düzeyi ve ailede yaşayan diğer bireylerin varlığı durumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Kızıldağ (2009), araştırmasında yalnızlık, boyun eğici davranışlar ve sosyal desteğin akademik başarının yordayıcısı olup olmadığını araştırmıştır. Reddetme alt boyutunda, öğrencilerin annelerini algılanmasında; cinsiyet, okul türü ve anne öğrenim durumunun, babalarını algılanmasında ise; okul türü ve baba mesleğinin etkileri anlamlı bulunmuş. Duygusal sıcaklık alt boyutunda, öğrencilerin annelerini algılamasında; okul türü, anne öğrenim durumu, anne çalışma durumu ve ailedeki çocuk sayısının, babalarının algılanmasında ise; okul türünün ve baba öğrenim durumunun ana etkisini anlamlı bulmuşlar. Aşırı korumacılık alt boyutunda ise, öğrencilerin annelerini algılamasında; cinsiyet, okul türü ve anne öğrenim durumunun, babalarının algılanmasında ise; cinsiyet, okul türü ve ailedeki çocuk sayısının ana etkilerini anlamlı bulmuşlar. Ayrıca anne eğitimi düzeyi ilköğretim olan öğrenciler annelerini aşırı korumacı algıladıkları, çocuk sayısı 4 ve üzerinde olanların babalarını aşırı korumacı algıladığını ifade etmişler.

Kaya (2010), araştırmasında ilköğretim öğrencilerinin anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarını incelemiştir. Bulgulara göre genç ve eğitim seviyesi yüksek anne babaların demokratik tutumlarının yüksek, koruyucu ve otoriter tutumlarının düşük olduğunu tespit etmiştir.

Ersoy (2013), ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile benlik saygısı ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin, anne-babalarının tutumlarını daha çok demokratik olarak algıladığı görülmüştür. Ayrıca demokratik tutum arttıkça öğrencinin benlik saygısı artmakta, ancak koruyucu-istekçi ve otoriter tutum arttığında ise öğrencinin benlik saygısının azaldığı bulunmuştur.

2.7.2. Konuyla İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Baldwin (1948), demokratik anne baba tutumu ile otoriter anne baba tutumunda yetişen çocukları karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda keşfetmeye meraklı ve deneme yanılma yöntemiyle öğrenen çocukların daha çok demokratik ailelerde yetiştiğini bulmuştur. Bu çocukların daha yaratıcı olduğu da araştırmada bulunmuştur.

Drews (1957), Teahan (1963), Nichols (1963) okul başarısı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Otoriter ailelerden gelen çocukların başarılarının daha düşük olduğu ve durumlar karşısında daha sınırlayıcı tepkiler verdiği görülmüştür. Ayrıca Nichols, yaratıcılık yönünden olan başarı ile annenin otoriter olması arasında olumsuz bir ilişki olduğunu bulmuştur (Akt: Berber, 1990: s.30).

Goode (1964), araştırmasında Freud'un anne oğul arasındaki bağlılığın önemini vurgulamıştır. Başarılı olan çocukların anneleri çocuklardan daha fazla başarı beklerken çocuklarının başarılarını da ödüllendirmektedirler. Babaların çocukların başarısında çok fazla önemi bulunmamaktadır. Ancak babalar çocuklarına baskı uyguladıklarında çocuklarının başarısını olumsuz yönde etkilemektedirler. Goode'ye göre anne ile olumlu ilişki içerisindeki çocuklar genellikle başarılı olmaktadır.

Werst (1965), tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencinin okul başarı beklentisi ile babanın eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Berber 1990: 28). Berktin (1969), tarafından yapılan araştırmaya göre, çocukların % 40'ının ev içi problemleri ve aile baskısının onları çalışmaktan alıkoyduğunu ortaya koymaktadır. Okuldan sıklıkla kaçan bir öğrencinin kaçış nedeni araştırıldığında sofrada başlayan aile kavgasının uzun sürmesi yüzünden çocuğun derse kendini verememesi ve derse hazırlanamaması gelmektedir. Bu durum çocuğun okul başarısını etkilemektedir (Akt:Nimsi, 2007: s.65).

Baumrind (1971), anne-baba stilleri ile ilgili olarak yaptığı çalışmalarında genel olarak demokratik tutumu benimseyen anne babaların çocuklarının bağımsız, kendini iyi ifade edebilen, hem sosyal hem de akademik yönden başarılı çocuklar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Baumrind sınıflamasını temel alarak yapılan çalışmalarda bu görüşleri destekler şekilde demokratik ailelerde yetişen çocukların izin verici ya da otoriter ailelerde yetişen çocuklardan akademik başarı, sosyal gelişim, benlik saygısı ve ruh sağlığı gibi ölçümlerde daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır (Akt. Yılmaz, 2000).

Scott (1975), tarafından yapılan bir araştırmada, besinci sınıf öğrencilerinin okul başarıları üzerinde aile yapısının etkisini ortaya çıkarmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda aile yapıları farklı çocukların okul başarıları arasında önemli bir farka rastlanmamıştır (Nimsi, 2007: s.65).

Steinberg L. Ve arkadaşları (1988), öğrencinin okul dışı çevresinin ve özellikle ailesinin okul başarısıyla olan ilişkisini araştırmış ve ailenin sosyal düzeyi ile okul başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlenmiştir. Aile yapısı ve çalışkan anne statüsü ile okul başarısı arasındaki ilişkinin beklenenin tersinekanının çok düşük düzeyde bulunmuştur (Steinberg ve ark. 1988: Akt. Özcan 1995).

Lamborn ve arkadaşları (1991) 14-18 yaş arası ergenlerin psikososyal gelişimleri, akademik yeterlilikleri ve problem davranışlarını değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda ana babalarını demokratik olarak değerlendiren ergenlerin diğer ana baba tutumlarına sahip ergenlere göre akademik yeterlilik ve psikososyal gelişimde daha yüksek, problemleri davranışlarda ise daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Genel olarak yüksek düzeyde ana baba ilgisi görerek büyüyen çocuklar kendilerini, yeterince ana baba ilgisi görmeyen çocuklardan daha yeterli hissetmekte ve daha özerk olmaya güdülenmektedir, ayrıca bu onların okul başarısını da arttırmaktadır (Grolnick, Ryan ve Deci, 1991).

Yang ve Shin (2008) ise anne babaların çocukların eğitime ilişkin tutumlarının onların günlük yaşamlarına ve gelişimlerine olan etkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre; anne babaların çocukların başarılarına yönelik beklentilerinin günlük yaşamlarını etkilediğini göstermiştir. Anne baba beklentileri çocukların boş zaman, yaşamdan keyif alma ve uyku gibi gelişimsel ihtiyaçlarının görmezden gelinmesi gibi durumlara dahi neden olabilmektedir.

Duchesne ve Ratelle (2010), araştırmasında ebeveyn ilgisi ve kontrolünün altıncı sınıf öğrencilerinin ortaokuldaki ilk yılının sonunda farklı başarı hedeflerinin olduğunu bulmuştur. Ebeveyn kontrolü sınıftaki performans hedefini yordamaktadır. Ebeveyn ilgisi ise üstün olmayı yordamaktadır (Akt. Onat, 2010).

BÖLÜM III YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada ortaokul 5. ve 8. Sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Avcılar, Bağcılar, Başakşehir, Esenler ve Silivri ilçesindeki devlet ortaokullarında okuyan 5. ve 8. sınıf öğrencileri ve velileri oluşturmaktadır. 5 ilçede bulunan ortaokullar uygun örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen her okuldan 5. ve 8. sınıflar ise her okuldan iki şube olmak üzere kümeleme yöntemiyle seçilip toplam 800 öğrenci ve velisine ulaşılmıştır. Okullar seçilirken ekonomik düzeyleri dikkate alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla, öğrencilerin bazı özelliklerini belirleyebilmek için “Kişisel Bilgi Formu” araştırmacı ve danışman tarafından hazırlanmıştır. Öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarını belirlemek için Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993), tarafından geliştirilmiş olan ‘Ana Baba Tutum Ölçeği’, anne babaların çocuk yetiştirme stillerini belirleyebilmek için Schaefer ve Bell (1958), tarafından geliştirilmiş olan ‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI)’ kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Örnekleme oluşturan anne babaları çeşitli yönleri ile tanımak amacıyla araştırmacı ve danışman tarafından hazırlanan form 12 sorudan oluşmaktadır. Bu sorular, araştırma kapsamında ele alınan bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi sağlamaktadır. Form sırasıyla: Öğrencinin okul numarası, öğrencinin sınıfı, okul kodu, formu dolduran kişi, formu dolduranın medeni durumu, öz-üvey olma durumu, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, algılanan ekonomik durum, çocuklarının algıladıkları başarı durumu sorularını içermektedir.

3.3.2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI)

Ölçeğin orijinal adı Parental Attitude Research Instrument (PARI) olup Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilmiştir. Kuramsal olarak, çocuğun kişilik gelişimine, anne babanın çocuk yetiştirme tutumlarının ve aile hayatının doğrudan etkili olduğu ilkesine dayandırılmıştır. Ölçek 115 maddeden oluşup 23 alt ölçek bulunmaktadır. Bu ölçek anne babalara, çocuklara ve ergenlere uygulanmaktadır (Öner 1994: 539). Ülkemizde uyarlama çalışmalarından ilki Le Compte, Le Compte ve Özer (1978) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçekteki ifade sayısı 60’a indirilmiştir ve 5 alt boyut bulunmaktadır (Kulaksızoğlu 1985: 65).

Üç hafta ara ile yapılan test-tekrar-test yöntemiyle güvenirlik katsayıları .58 ve .88 olarak bulunmuştur. Alfa güvenirlik katsayısı ise .64 olarak saptanan ölçeğin

iç tutarlılığı araştırma amacına yönelik olarak yüksek olduğu kanaatine varılmıştır. Kavramsal geçerlilik için yapılan faktör analizinde ölçek beş faktöre ayrılmıştır. Korelasyon katsayıları II. Faktörde .59 ve V. Faktörde .90 ve tanımlanan beş alt ölçekte r'nin medyanı .81 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmaların ikincisi de Küçük (1987) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Türkçe formunun II, III ve IV. Alt ölçeklerinin yapı geçerliliği test edilmiştir (Akt. Durmuş, 2006).

Ölçeğin maddeleri soru şeklinde olmayıp, olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşmuştur. Deneklerden dört basamaklı bir değerlendirme sistemi içinde değerlendirme yapmaları istenmektedir. Her ifade için denekler görüşünü “çok uygun buluyorum” (4 puan), “oldukça uygun buluyorum” (3 puan), “biraz uygun buluyorum” (2 puan), “hiç uygun bulmuyorum” (1 puan) şeklinde daire içine alır.

Her alt testteki puanın yüksekliği o alt testte yansıtılan tutumun onaylandığını gösterir. Ölçekte 2., 29. Ve 44. Maddeler tersine kodlanmaktadır. Demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu dışındaki faktörlerde puan artışı olumsuz anne-baba tutumlarına işaret etmektedir (Öner, 1996).

PARI'nin sonucunda ortaya çıkan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu faktörleri (ölçekleri) şöyledir (Kulaksızoğlu 1985).

1. Faktör: Aşırı Koruyucu Annelik

Aşırı kontrol, müdahalecilik, çocuktan bağımlı, faal ve çalışkan olmasını istemek, annenin son derece özverili olması ve çocuğun da bunu anlaması gereğine inanır. Annenin çocuğa zorla müdahalesini, çocuğun anne babasına bağımlılığını ölçer. 16 madde tarafından ölçülen bu faktörün maddeleri şunlardır: 1,3,4,7,11,12,14,26,27,28,32,34,36,46,51,57'dir. En düşük puan 16 en yüksek puan 64'tür. Anne ya da babanın yüksek puan alması olumsuz olarak değerlendirilir.

2. Faktör: Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma

Çocuğa eşit haklar tanıma, fikirlerini açıkça desteklemesini isteme, onunla arkadaşlık kurma ve paylaşım gibi konuları kapsar. Anne babanın cesaret verici yaklaşımlarını ve paylaşımını ölçer. 9 madde içerir. Bu maddeler:

2,13,18,22,29,37,44,45,59' dir. En düşük puan 9, en yüksek puan 36'dır. Yüksek puan alınması olumlu olarak değerlendirilir.

3. Faktör: Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi

Annenin kendi annesi ya da başkalarına bağımlılığı, sinirlilik, çocuklarla uzun süre bir arada kalamama, yeni doğan bebeğin bakımından korkma gibi konuları kapsar. 13 madde içerir. Bu maddeler: 6,9,16,17,21,23,31,38,41,42,49,52,55'dir. En düşük puan 13, en yüksek puan 52'dir. Yüksek puan alınması olumsuz olarak değerlendirilir.

4. Faktör: Aile-içi Çatışma (Karı-Koca Geçimsizliği)

Eşler arasındaki geçimsizliğin çocuk yetiştirmedeki rolü, eşin anneye bu konuda yardımcı olmaması ve düşüncesizce davranması gibi konuları kapsar. 6 madde içerir. Bu maddeler: 8,19,33,40,48,54' dir. En düşük puan 6, en yüksek puan 24 'tür. Yüksek puan alması olumsuz olarak değerlendirilir.

5. Faktör: Sıkı Disiplin

Bu boyut çocuğun tepkilerini bastırıcı ve olumsuz çocuk yetiştirme tutumunu yansıtır. Katı disipline inanma, çocuğu zorlama ve anne babanın mutlak hakimiyetine inanma gibi konuları kapsayan toplam 16 itemden oluşmuştur (Le Compte; Le Compte; Sözen,1978: s.5).

Bu maddeler: 5,10,15,20,24,25,30,35,39,43,47,50,53,56,58,60'dır. En düşük puan 16, en yüksek puan 64'tür. Yüksek puan olması olumsuz olarak değerlendirilir.

Bu boyut, diğer dört faktör ile belirgin bir korelasyon göstererek bir örüntü oluşturan bazı alt ölçekler birleştirilerek oluşturulmuştur. Cezalandırılma, katı disiplin ve baskıya çocuğun verdiği yanıtlara karşı genel anne-baba tutumlarını ölçmeye yarar. Daha çok olumsuz bir çocuk yetiştirme tutumuna işaret eder (Özben, Argun, 1995: s .20).

3.3.3. Ana Baba Tutum Ölçeği

Öğrencilerin algıladıkları anne-baba tutumlarını belirleyebilmek için Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiş daha sonra Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993) tarafından

revize edilmiş olan anne-baba tutum ölçeği araştırmada kullanılmıştır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; demokratik anne-baba tutumu, otoriter anne-baba tutumu ve koruyucu anne-baba tutumudur. Toplam soru sayısı 40 olup, alt boyutlarına dağılımı aşağıda verilmiştir.

Ölçekte “demokratik”, “otoriter” ve “koruyucu-istekçi” anne baba tutumlarını ölçen üç alt ölçek bulunmaktadır. Toplam 40 maddeden oluşan ölçekte 15 madde “demokratik”, 10 madde “otoriter” ve 15 madde “koruyucu-istekçi” anne baba tutumunu ölçmektedir. Demokratik tutumu ölçen maddeler: 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39. Koruyucu-İstekçi anne baba tutumunu ölçen maddeler: 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34. Otoriter anne baba tutumunu ölçen maddeler: 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38 ve 40. Maddelerdir

Ölçekteki önermelere öğrenciler cevap vermiştir. Öğrencilerden 5 basamaklı Likert ölçek tipine göre derecelendirme yapmaları istenmiştir. Her madde için ölçek cevapları 1’den 5’e kadar şu şekilde derecelendirilmiştir; Hiç uygun değil (1), Çok az uygun (2), Kısmen uygun (3), Oldukça uygun (4), Tamamen uygun (5). Öğrencilerden bu seçeneklerden birini işaretlenmesi istenmiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için, önce ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Daha sonra testin tekrarı yöntemi ile kararlı bir ölçme yapıp yapmadığı belirlenmiştir. Demokratik tutum için .89, koruyucu-istekçi tutum için .82, otoriter tutum için .78 bulunmuştur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2004; s.72).

3.4. Verilerin Toplanması

Uygulama Ocak 2013- Mart 2014 tarihleri arasında yapılmıştır. Uygulama yapabilmek için İstanbul il Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmış ve uygulamanın yapılacağı okullar uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Okullar belirlenirken sosyo ekonomik seviyelerine göre ayrılmaya çalışılmıştır. Uygulama yapılan sınıflar ise kümeleme yöntemiyle belirlenmiştir. Uygulanacak okullardaki psikolojik danışmanlara bilgi verilmiş ve psikolojik danışmanlardan uygulayıcı

olarak yardım alınmıştır. Her uygulamadan önce araştırma konusu öğrencilere ifade edilmiştir. Öğrencilerin cevaplamaları içtenlikle yapmaları için araştırmanın amacı, önemi, kişisel kimlik bilgilerin gerekli olmadığı ve verilerin gizli tutulacağı öğrencilere ifade edilmiştir. Ayrıca veri toplama araçlarının nasıl yanıtlanacağına ilişkin de açıklama yapılmıştır. Öğrencilerin cevaplamayı yaklaşık 30 dakikada yaptıkları gözlemlenmiştir. Anne babalara verilen anketler ise öğrenciler aracılığı ile ulaştırılıp 1 hafta içinde geri toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu (KBF), Ana Baba Tutum Ölçeği 842 öğrenciye, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PARI) ise 842 veliye uygulanmıştır. Daha sonra cevap kağıtlarının genel kontrolleri yapılmış; eksik ya da birden fazla seçenek işaretlenmiş olan ve geçersiz bulunan 42 öğrenciye ve veliye ait cevap kâğıdı değerlendirme dışı bırakılmış, geçerli olan 800 cevap kağıdı değerlendirmeye alınmıştır. Öğrenci ve veli eşleştirmesi öğrenci numaraları ve okul kodları sayesinde yapılmıştır.

Araştırmadaki verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences for Windows) programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) uygulanmıştır.

Araştırmadaki verileri analiz ederken parametrik dağılımlarda bağımsız gruplar t testi (independent sample t test), non-parametrik dağılımlarda Kruskal Wallis H testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Pearson korelasyonu, etki ise regresyon analizi ile test edilmiştir. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular ve yorumlar

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan öğrencilerin ve anne babaların ölçekler yoluyla toplanan verilerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.2. Tanımlayıcı Özelliklere İlişkin Bulgular

Tablo 3. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Sınıf	5	410	51,2
	8	390	48,8
	Toplam	800	100,0
Formu Dolduran	Anne	451	56,4
	Baba	121	15,1
	Anne baba beraber	197	24,6
	Diğer	31	3,9
	Toplam	800	100,0
Medeni Durum	Evli	759	94,9
	Bekar	19	2,4
	Boşanmış	22	2,8
	Toplam	800	100,0
Ebeveyn Durumu	İkisi de öz	787	98,4
	Anne öz	5	0,6
	Baba öz	8	1,0
	Toplam	800	100,0

Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	50	6,2
	Okuryazar	29	3,6
	İlkokul mezunu	403	50,4
	Ortaokul mezunu	109	13,6
	Lise mezunu	156	19,5
	Üniversite ve üzeri	53	6,6
	Toplam	800	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	18	2,2
	Okuryazar	18	2,2
	İlkokul mezunu	320	40,0
	Ortaokul mezunu	163	20,4
	Lise mezunu	192	24,0
	Üniversite ve üzeri	89	11,1
	Toplam	800	100,0
Çalışma Durumu	İkisi de çalışıyor	144	18,0
	Sadece anne çalışıyor	21	2,6
	Sadece baba çalışıyor	613	76,6
	İkisi de çalışıyor	22	2,8
	Toplam	800	100,0
Cinsiyet	Kız	435	54,4
	Erkek	365	45,6
	Toplam	800	100,0
Aylık Gelir	0-750 tl	158	19,8
	750-1500 tl	365	45,6
	1500-3000 tl	206	25,8
	3000 tl ve üstü	71	8,9
	Toplam	800	100,0
Başarı Algısı	Çok iyi	191	23,9
	İyi	460	57,5
	Biraz iyi	131	16,4
	Kötü	18	2,2
	Toplam	800	100,0

Çocukların sınıf değişkenine göre 410'u (%51,2) 5, 390'ı (%48,8) 8 olarak dağılmaktadır. Çocukların formu dolduran değişkenine göre 451'i (%56,4) anne, 121'i (%15,1) baba, 197'si (%24,6) anne baba beraber, 31'i (%3,9) diğer olarak dağılmaktadır. Çocukların medeni durum değişkenine göre 759'u (%94,9) evli, 19'u (%2,4) bekar, 22'si (%2,8) boşanmış olarak dağılmaktadır. Çocukların ebeveyn durumu değişkenine göre 787'si (%98,4) ikisi de öz, 5'i (%0,6) anne öz, 8'i (%1,0) baba öz olarak dağılmaktadır.

Çocukların anne eğitim düzeyi değişkenine göre 50'si (%6,2) okuryazar değil, 29'u (%3,6) okuryazar, 403'ü (%50,4) ilkokul mezunu, 109'u (%13,6) ortaokul mezunu, 156'sı (%19,5) lise mezunu, 53'ü (%6,6) üniversite ve üzeri olarak dağılmaktadır. Çocukların baba eğitim düzeyi değişkenine göre 18'i (%2,2) okuryazar değil, 18'i (%2,2) okuryazar, 320'si (%40,0) ilkokul mezunu, 163'ü (%20,4) ortaokul mezunu, 192'si (%24,0) lise mezunu, 89'u (%11,1) üniversite ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Çocukların çalışma durumu değişkenine göre 144'ü (%18,0) ikisi de çalışıyor, 21'i (%2,6) sadece anne çalışıyor, 613'ü (%76,6) sadece baba çalışıyor, 22'si (%2,8) ikisi de çalışıyor olarak dağılmaktadır. Çocukların cinsiyet değişkenine göre 435'i (%54,4) kız, 365'i (%45,6) erkek olarak dağılmaktadır.

Çocukların aylık gelir değişkenine göre 158'i (%19,8) 0-750 tl, 365'i (%45,6) 750-1500 tl, 206'sı (%25,8) 1500-3000 tl, 71'i (%8,9) 3000 tl ve üstü olarak dağılmaktadır. Çocukların başarı algısı değişkenine göre 191'i (%23,9) çok iyi, 460'ı (%57,5) iyi, 131'i (%16,4) biraz iyi, 18'i (%2,2) kötü olarak dağılmaktadır.

4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarıya İlişkin Bulgular

Tablo 4. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarıya İlişkin Bulgular

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Akademik Başarı	800	71,256	16,364	20,000	100,000
Aşırı Koruyucu Annelik	800	50,129	6,835	26,000	64,000
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	800	25,009	2,744	16,000	32,000
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	800	30,974	6,537	15,000	50,000
Aile İçi Çatışma	800	14,643	3,934	6,000	24,000
Sıkı Disiplin	800	43,221	7,426	19,000	64,000
Demokratik Tutum	800	64,009	9,461	19,000	75,000
Koruyucu İstekçi Tutum	800	45,719	10,035	15,000	71,000
Otoriter Tutum	800	21,476	7,475	10,000	50,000

Araştırmaya katılan çocukların “başarı” (71,256 ± 16,364); “aşırı koruyucu annelik” (50,129 ± 6,835); “demokratik davranma ve eşitlik tanıma” (25,009 ± 2,744); “annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi” (30,974 ± 6,537); “aile içi çatışma” (14,643 ± 3,934); “sıkı disiplin” (43,221 ± 7,426); “demokratik tutum” (64,009 ± 9,461); “koruyucu istekçi tutum” (45,719 ± 10,035); “otoriter tutum” (21,476 ± 7,475) olarak saptanmıştır.

Tablo 5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Koruyucu	Okuryazar değil	50	51,580	5,027			1 > 5
	Okuryazar	29	51,241	5,968			1 > 6
	İlkokul mezunu	403	51,094	6,708			2 > 5
	Ortaokul mezunu	109	50,413	6,451			2 > 6
	Lise mezunu	156	48,295	7,128	2,851	0,000	3 > 5
Aşırı Annelik	Üniversite ve üzeri	53	45,623	6,943			3 > 6
							4 > 5
							4 > 6
							5 > 6
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Okuryazar değil	50	24,820	2,783			
	Okuryazar	29	25,517	2,899			
	İlkokul mezunu	403	25,062	2,803			
	Ortaokul mezunu	109	25,055	2,418	5,200	0,392	
	Lise mezunu	156	24,673	2,927			
	Üniversite ve üzeri	53	25,396	2,169			
Ev Rolünü	Okuryazar değil	50	31,940	5,622			1 > 5
	Okuryazar	29	32,000	6,274			1 > 6
Annenin Kadınlığı Reddetmesi	İlkokul mezunu	403	31,869	6,511			2 > 5
	Ortaokul mezunu	109	30,973	6,385	31,781	0,000	2 > 6
	Lise mezunu	156	29,128	6,620			3 > 5
	Üniversite ve üzeri	53	28,132	6,035			3 > 6
							4 > 5
							4 > 6
Aile İçi Çatışma	Okuyamaz değil	50	15,120	3,745			1 > 5
	Okuyamaz	29	16,035	3,333			1 > 6
	İlkokul mezunu	403	15,370	3,817			2 > 4
	Ortaokul mezunu	09	14,101	3,699	43,036	0,000	2 > 5
	Lise mezunu	156	13,436	3,569			2 > 6
	Üniversite ve üzeri	53	12,566	4,975			3 > 4
							3 > 5
							3 > 6

Sıkı Disiplin	Okuryazar değil	50	44,960	6,487		1 > 5
	Oku yazar	29	44,759	5,761		1 > 6
	İlkokul mezunu	403	44,226	7,217		2 > 5
	Ortaokul mezunu	109	43,358	7,009	40,674	2 > 6
	Lise mezunu	156	41,173	7,783		3 > 5
						4 > 5
	Üniversite ve üzeri	53	38,849	7,777		4 > 6
					5 > 6	

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=42,851$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,580 \pm 5,027$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($48,295 \pm 7,128$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,580 \pm 5,027$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($45,623 \pm 6,943$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,241 \pm 5,968$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($48,295 \pm 7,128$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,241 \pm 5,968$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($45,623 \pm 6,943$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,094 \pm 6,708$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($48,295 \pm 7,128$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,094 \pm 6,708$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($45,623 \pm 6,943$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,413 \pm 6,451$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($48,295 \pm 7,128$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,413 \pm 6,451$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik

puanlarından (45,623 ± 6,943) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları (48,295 ± 7,128), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından (45,623 ± 6,943) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($k_w=31,781$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (31,940 ± 5,622), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (29,128 ± 6,620) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (31,940 ± 5,622), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (28,132 ± 6,035) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (32,000 ± 6,274), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (29,128 ± 6,620) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (32,000 ± 6,274), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (28,132 ± 6,035) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (31,869 ± 6,511), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (29,128 ± 6,620) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (31,869 ± 6,511), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (28,132 ± 6,035) yüksek bulunmuştur.

Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($30,973 \pm 6,385$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($29,128 \pm 6,620$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($30,973 \pm 6,385$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,132 \pm 6,035$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile içi çatışma puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($k_w=43,036$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aile içi çatışma puanları ($15,120 \pm 3,745$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aile içi çatışma puanlarından ($13,436 \pm 3,569$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aile içi çatışma puanları ($15,120 \pm 3,745$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,566 \pm 4,975$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların aile içi çatışma puanları ($16,035 \pm 3,333$), anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların aile içi çatışma puanlarından ($14,101 \pm 3,699$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların aile içi çatışma puanları ($16,035 \pm 3,333$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aile içi çatışma puanlarından ($13,436 \pm 3,569$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların aile içi çatışma puanları ($16,035 \pm 3,333$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,566 \pm 4,975$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkököl mezunu olanların aile içi çatışma puanları ($15,370 \pm 3,817$), anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların aile içi çatışma puanlarından ($14,101 \pm 3,699$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkököl mezunu olanların aile içi çatışma puanları ($15,370 \pm 3,817$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların aile içi çatışma puanlarından ($13,436 \pm 3,569$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkököl mezunu olanların aile içi çatışma puanları ($15,370 \pm 3,817$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,566 \pm 4,975$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sıkı disiplin puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($k_w=40,674$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların sıkı disiplin puanları ($44,960 \pm 6,487$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanlarından ($41,173 \pm 7,783$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların sıkı disiplin puanları ($44,960 \pm 6,487$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($38,849 \pm 7,777$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların sıkı disiplin puanları ($44,759 \pm 5,761$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanlarından ($41,173 \pm 7,783$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların sıkı disiplin puanları ($44,759 \pm 5,761$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($38,849 \pm 7,777$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($44,226 \pm 7,217$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanlarından ($41,173 \pm 7,783$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($44,226 \pm 7,217$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($38,849 \pm 7,777$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($43,358 \pm 7,009$), anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanlarından ($41,173 \pm 7,783$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($43,358 \pm 7,009$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($38,849 \pm 7,777$) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($41,173 \pm 7,783$), anne eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($38,849 \pm 7,777$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Anne Eğitim Düzeyine Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	Okuryazar değil	50	63,080	9,225	6,324	0,276	
	Okuryazar	29	64,103	8,587			
	İlkokul mezunu	403	64,077	9,480			
	Ortaokul mezunu	109	62,771	9,674			
	Lise mezunu	156	64,782	9,750			
	Üniversite ve üzeri	53	64,585	8,765			
Koruyucu İstekçi Tutum	Okuryazar değil	50	45,520	9,157	1,250	0,940	
	Okuryazar	29	45,931	8,560			
	İlkokul mezunu	403	46,052	10,091			
	Ortaokul mezunu	109	44,872	9,693			
	Lise mezunu	156	45,763	10,278			
	Üniversite ve üzeri	53	44,868	11,341			
Otoriter Tutum	Okuryazar değil	50	21,580	7,299	1,940	0,857	
	Okuryazar	29	22,035	5,628			
	İlkokul mezunu	403	21,546	7,872			
	Ortaokul mezunu	109	21,734	6,972			
	Lise mezunu	156	20,936	7,031			
	Üniversite ve üzeri	53	21,604	7,911			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Anne Eğitim Düzeyine Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	Okuryazar değil	50	66,761	16,907	9,483	0,091	
	Okuryazar	29	67,499	16,255			
	İlkokul mezunu	403	71,242	16,145			
	Ortaokul mezunu	109	70,702	17,953			
	Lise mezunu	156	72,489	15,945			
	Üniversite ve üzeri	53	75,172	14,572			

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik başarı puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 8. Aylık Gelire Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Aşırı Koruyucu Annelik	0-750 tl	158	51,101	7,243	18,550	0,000	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	750-1500 tl	365	50,353	6,574			
	1500-3000 tl	206	50,039	6,641			
	3000 tl ve üstü	71	47,070	7,054			
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	0-750 tl	158	24,804	2,745	2,733	0,435	
	750-1500 tl	365	25,066	2,656			
	1500-3000 tl	206	24,927	3,044			
	3000 tl ve üstü	71	25,409	2,214			
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	0-750 tl	158	31,329	6,440	8,917	0,030	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	750-1500 tl	365	31,318	6,616			
	1500-3000 tl	206	30,869	6,336			
	3000 tl ve üstü	71	28,718	6,588			
İçeride Aile Çatışma	0-750 tl	158	15,354	3,934	35,066	0,000	1 > 3 1 > 4 2 > 3 2 > 4 3 > 4
	750-1500 tl	365	15,074	3,849			
	1500-3000 tl	206	14,228	3,559			
	3000 tl ve üstü	71	12,042	4,278			
Sıkı Disiplin	0-750 tl	158	44,298	7,669	20,251	0,000	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	750-1500 tl	365	43,595	7,166			
	1500-3000 tl	206	42,903	7,278			
	3000 tl ve üstü	71	39,831	7,753			

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=18,550$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; aylık gelir 0-750 tl olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,101 \pm 7,243$), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların aşırı koruyucu annelik

puanlarından ($47,070 \pm 7,054$) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 750-1500 tl olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,353 \pm 6,574$), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($47,070 \pm 7,054$) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 1500-3000 tl olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,039 \pm 6,641$), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($47,070 \pm 7,054$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=8,917$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aylık gelir 0-750 tl olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($31,329 \pm 6,440$), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,718 \pm 6,588$) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 750-1500 tl olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($31,318 \pm 6,616$), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,718 \pm 6,588$) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 1500-3000 tl olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($30,869 \pm 6,336$), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,718 \pm 6,588$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile içi çatışma puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=35,066$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aylık gelir 0-750 tl olanların aile içi çatışma puanları ($15,354 \pm 3,934$), aylık gelir 1500-3000 tl olanların aile içi çatışma puanlarından

(14,228 ± 3,559) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 0-750 tl olanların aile içi çatışma puanları (15,354 ± 3,934), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların aile içi çatışma puanlarından (12,042 ± 4,278) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 750-1500 tl olanların aile içi çatışma puanları (15,074 ± 3,849), aylık gelir 1500-3000 tl olanların aile içi çatışma puanlarından (14,228 ± 3,559) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 750-1500 tl olanların aile içi çatışma puanları (15,074 ± 3,849), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların aile içi çatışma puanlarından (12,042 ± 4,278) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 1500-3000 tl olanların aile içi çatışma puanları (14,228 ± 3,559), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların aile içi çatışma puanlarından (12,042 ± 4,278) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sıkı disiplin puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=20,251; p<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aylık gelir 0-750 tl olanların sıkı disiplin puanları (44,298 ± 7,669), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların sıkı disiplin puanlarından (39,831 ± 7,753) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 750-1500 tl olanların sıkı disiplin puanları (43,595 ± 7,166), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların sıkı disiplin puanlarından (39,831 ± 7,753) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 1500-3000 tl olanların sıkı disiplin puanları (42,903 ± 7,278), aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların sıkı disiplin puanlarından (39,831 ± 7,753) yüksek bulunmuştur.

Tablo 9. Aylık Gelire Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	0-750 tl	158	64,114	9,496	4,370	0,224	
	750-1500 tl	365	63,430	9,705			
	1500-3000 tl	206	64,296	9,449			
	3000 tl ve üstü	71	65,916	7,906			
Koruyucu İstekçi Tutum	0-750 tl	158	46,671	9,686	2,414	0,491	
	750-1500 tl	365	45,416	10,302			
	1500-3000 tl	206	45,442	9,836			
	3000 tl ve üstü	71	45,958	10,053			
Otoriter Tutum	0-750 tl	158	22,101	7,332	3,186	0,364	
	750-1500 tl	365	21,608	7,495			
	1500-3000 tl	206	20,859	7,351			
	3000 tl ve üstü	71	21,197	8,039			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 10. Aylık Gelire Göre Akademik Başarı Arasındaki Fark

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	0-750 tl	158	70,375	16,926	16,025	0,001	4 > 1
	750-1500 tl	365	69,622	16,875			3 > 2
	1500-3000 tl	206	72,664	15,363			4 > 2
	3000 tl ve üstü	71	77,532	13,437			4 > 3

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının aylık gelir değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=16,025$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların başarı puanları ($77,532 \pm 13,437$), aylık gelir 0-750 tl olanların başarı puanlarından ($70,375 \pm 16,926$) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 1500-3000 tl olanların başarı puanları ($72,664 \pm 15,363$), aylık gelir 750-1500 tl olanların başarı puanlarından ($69,622 \pm 16,875$)

yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların başarı puanları ($77,532 \pm 13,437$), aylık gelir 750-1500 tl olanların başarı puanlarından ($69,622 \pm 16,875$) yüksek bulunmuştur. Aylık gelir 3000 tl ve üstü olanların başarı puanları ($77,532 \pm 13,437$), aylık gelir 1500-3000 tl olanların başarı puanlarından ($72,664 \pm 15,363$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 11. Baba Eğitim Düzeyine Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Aşırı Koruyucu Annelik	Okuryazar değil	18	50,500	5,833	24,238	0,000	
	Okuryazar	18	51,833	4,938			2 > 6
	İlkokul mezunu	320	50,913	7,108			3 > 5
	Ortaokul mezunu	163	50,571	5,803			3 > 6
	Lise mezunu	192	49,578	7,111			4 > 6
	Üniversite ve üzeri	89	47,270	6,770			5 > 6
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Okuryazar değil	18	24,167	3,053	6,685	0,245	
	Okuryazar	18	25,722	2,445			
	İlkokul mezunu	320	25,163	2,695			
	Ortaokul mezunu	163	24,687	2,586			
	Lise mezunu	192	25,099	2,884			
	Üniversite ve üzeri	89	24,876	2,852			
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	Okuryazar değil	18	32,278	5,939	21,006	0,001	1 > 6
	Okuryazar	18	31,167	4,866			2 > 6
	İlkokul mezunu	320	31,875	6,750			3 > 5
	Ortaokul mezunu	163	31,098	6,296			3 > 6
	Lise mezunu	192	30,328	6,667			4 > 6
	Üniversite ve üzeri	89	28,596	5,656			5 > 6
Aile İçi Çatışma	Okuryazar değil	18	14,833	2,771	24,332	0,000	
	Okur yazar	18	14,611	4,217			1 > 6
	İlkokul mezunu	320	15,319	3,902			3 > 5
	Ortaokul mezunu	163	14,632	3,600			3 > 6
	Lise mezunu	192	14,375	3,985			4 > 6
	Üniversite ve üzeri	89	12,775	4,086			5 > 6
Sıkı Disiplin	Okuryazar değil	18	43,056	6,140	26,073	0,000	2 > 6
	Okuryazar	18	43,722	6,018			3 > 5
	İlkokul mezunu	320	44,150	7,324			3 > 6
	Ortaokul mezunu	163	44,086	7,153			4 > 5
	Lise mezunu	192	42,412	7,681			4 > 6
	Üniversite ve üzeri	89	39,978	7,289			5 > 6

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=24,238$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi okuryazar olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($51,833 \pm 4,938$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($47,270 \pm 6,770$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkököl mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,913 \pm 7,108$), baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($49,578 \pm 7,111$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkököl mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,913 \pm 7,108$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($47,270 \pm 6,770$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($50,571 \pm 5,803$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($47,270 \pm 6,770$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkököl mezunu olanların aşırı koruyucu annelik puanları ($49,578 \pm 7,111$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aşırı koruyucu annelik puanlarından ($47,270 \pm 6,770$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=21,006$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($32,278 \pm 5,939$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,596 \pm 5,656$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi okuryazar

olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($31,167 \pm 4,866$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,596 \pm 5,656$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($31,875 \pm 6,750$), baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($30,328 \pm 6,667$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($31,875 \pm 6,750$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,596 \pm 5,656$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($31,098 \pm 6,296$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,596 \pm 5,656$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($30,328 \pm 6,667$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından ($28,596 \pm 5,656$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile içi çatışma puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=24,332$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aile içi çatışma puanları ($14,833 \pm 2,771$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,775 \pm 4,086$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların aile içi çatışma puanları ($15,319 \pm 3,902$), baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların aile içi çatışma puanlarından ($14,375 \pm 3,985$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların aile içi çatışma puanları ($15,319 \pm 3,902$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,775 \pm 4,086$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların aile içi çatışma puanları ($14,632 \pm 3,600$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,775 \pm 4,086$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların aile içi

çatışma puanları ($14,375 \pm 3,985$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların aile içi çatışma puanlarından ($12,775 \pm 4,086$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sıkı disiplin puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=26,073$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi okuryazar olanların sıkı disiplin puanları ($43,722 \pm 6,018$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($39,978 \pm 7,289$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($44,150 \pm 7,324$), baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanlarından ($42,412 \pm 7,681$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($44,150 \pm 7,324$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($39,978 \pm 7,289$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($44,086 \pm 7,153$), baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanlarından ($42,412 \pm 7,681$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($44,086 \pm 7,153$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($39,978 \pm 7,289$) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların sıkı disiplin puanları ($42,412 \pm 7,681$), baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların sıkı disiplin puanlarından ($39,978 \pm 7,289$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 12. Baba Eğitim Düzeyine Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	Okuryazar değil	18	65,056	6,216	5,614	0,346	
	Okuryazar	18	59,667	11,067			
	İlkokul mezunu	320	63,506	9,749			
	Ortaokul mezunu	163	64,798	9,212			
	Lise mezunu	192	64,292	9,223			
	Üniversite ve üzeri	89	64,427	9,471			
Koruyucu İstekçi Tutum	Okuryazar değil	18	47,889	9,695	6,908	0,228	
	Okuryazar	18	46,389	8,233			
	İlkokul mezunu	320	46,606	9,860			
	Ortaokul mezunu	163	44,104	9,544			
	Lise mezunu	192	45,333	10,507			
	Üniversite ve üzeri	89	45,742	10,694			
Otoriter Tutum	Okuryazar değil	18	23,556	6,888	10,349	0,066	
	Okuryazar	18	22,333	6,607			
	İlkokul mezunu	320	22,044	7,615			
	Ortaokul mezunu	163	20,172	6,930			
	Lise mezunu	192	21,662	7,780			
	Üniversite ve üzeri	89	20,832	7,338			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 13. Baba Eğitim Düzeyine Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	Okuryazar değil	18	70,056	13,612	22,772	0,000	1 > 2
	Okuryazar	18	54,451	14,961			3 > 2
	İlkokul mezunu	320	70,913	15,710			4 > 2
	Ortaokul mezunu	163	70,849	17,269			5 > 2
	Lise mezunu	192	72,139	16,844			6 > 2
	Üniversite ve üzeri	89	74,973	14,776			6 > 3

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (kw=22,772; p<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların başarı puanları (70,056 ± 13,612), baba eğitim düzeyi okuryazar olanların başarı puanlarından (54,451 ± 14,961) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların başarı puanları (70,913 ± 15,710), baba eğitim düzeyi okuryazar olanların başarı puanlarından (54,451 ± 14,961) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ortaokul mezunu olanların başarı puanları (70,849 ± 17,269), baba eğitim düzeyi okuryazar olanların başarı puanlarından (54,451 ± 14,961) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi lise mezunu olanların başarı puanları (72,139 ± 16,844), baba eğitim düzeyi okuryazar olanların başarı puanlarından (54,451 ± 14,961) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların başarı puanları (74,973 ± 14,776), baba eğitim düzeyi okuryazar olanların başarı puanlarından (54,451 ± 14,961) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların başarı puanları (74,973 ± 14,776), baba eğitim düzeyi ilkokul mezunu olanların başarı puanlarından (70,913 ± 15,710) yüksek bulunmuştur.

Tablo 14. Başarı Algısına Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Aşırı Koruyucu Annelik	Çok iyi	191	49,848	7,193	2,478	0,479	
	İyi	460	50,178	6,873			
	Biraz iyi	131	50,672	6,033			
	Kötü	18	47,889	7,419			
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Çok iyi	191	25,194	2,896	3,388	0,336	
	İyi	460	24,915	2,746			
	Biraz iyi	131	24,962	2,390			
	Kötü	18	25,778	3,388			
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	Çok iyi	191	31,136	7,099	14,229	0,003	3 > 1 3 > 2
	İyi	460	30,374	6,348			
	Biraz iyi	131	32,527	6,022			
	Kötü	18	33,278	6,746			
Aile İçi Çatışma	Çok iyi	191	15,073	4,058	6,870	0,076	
	İyi	460	14,309	3,977			
	Biraz iyi	131	15,092	3,436			
	Kötü	18	15,333	4,339			
Sıkı Disiplin	Çok iyi	191	43,241	8,036	4,819	0,186	
	İyi	460	43,039	7,159			
	Biraz iyi	131	44,206	7,094			
	Kötü	18	40,500	9,243			

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik puanları, demokratik davranma ve eşitlik tanıma puanları, aile içi çatışma puanları, sıkı disiplin puanları ortalamalarının başarı algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının başarı algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=14,229$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; başarı algısı biraz iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ($32,527 \pm 6,022$), başarı algısı çok iyi olanların annenin

ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (31,136 ± 7,099) yüksek bulunmuştur. Başarı algısı biraz iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları (32,527 ± 6,022), başarı algısı iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından (30,374 ± 6,348) yüksek bulunmuştur.

Tablo 15. Akademik Başarı Algısına Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	Çok iyi	191	63,152	10,148	4,540	0,209	
	İyi	460	64,128	9,469			
	Biraz iyi	131	65,206	8,206			
	Kötü	18	61,333	9,659			
Koruyucu İstekçi Tutum	Çok iyi	191	45,874	10,407	0,752	0,861	
	İyi	460	45,467	9,837			
	Biraz iyi	131	46,397	10,398			
	Kötü	18	45,556	8,807			
Otoriter Tutum	Çok iyi	191	22,351	7,649	5,377	0,146	
	İyi	460	20,965	7,348			
	Biraz iyi	131	21,771	7,302			
	Kötü	18	23,111	9,355			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının başarı algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 16. Akademik Başarı Algısına Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	Çok iyi	191	70,890	16,098	0,794	0,851	
	İyi	460	71,428	16,817			
	Biraz iyi	131	71,261	15,633			
	Kötü	18	70,732	13,498			

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının başarı algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 17. Ebeveyn Durumuna Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P
Aşırı Koruyucu Annelik	İkisi de öz	787	50,122	6,862	1,463	0,481
	Anne öz	5	53,000	3,536		
	Baba öz	8	49,000	5,529		
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	İkisi de öz	787	25,005	2,752	0,103	0,950
	Anne öz	5	25,200	2,775		
	Baba öz	8	25,250	2,121		
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	İkisi de öz	787	30,945	6,535	1,451	0,484
	Anne öz	5	34,000	8,246		
	Baba öz	8	31,875	5,963		
Aile İçi Çatışma	İkisi de öz	787	14,625	3,943	1,303	0,521
	Anne öz	5	15,600	2,074		
	Baba öz	8	15,750	3,955		
Sıkı Disiplin	İkisi de öz	787	43,196	7,445	1,224	0,542
	Anne öz	5	47,000	7,348		
	Baba öz	8	43,375	5,476		

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, aile içi çatışma, sıkı disiplin puanları ortalamalarının ebeveyn durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 18. Ebeveyn Durumuna Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P
Demokratik Tutum	İkisi de öz	787	64,017	9,447		
	Anne öz	5	59,800	15,385	0,354	0,838
	Baba öz	8	65,875	6,664		
Koruyucu İstekçi Tutum	İkisi de öz	787	45,743	9,998		
	Anne öz	5	45,600	14,741	0,622	0,733
	Baba öz	8	43,375	11,843		
Otoriter Tutum	İkisi de öz	787	21,473	7,452		
	Anne öz	5	23,200	9,471	0,551	0,759
	Baba öz	8	20,750	9,362		

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının ebeveyn durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 19. Ebeveyn Durumuna Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P
Akademik Başarı	İkisi de öz	787	71,346	16,349		
	Anne öz	5	70,232	17,706	1,983	0,371
	Baba öz	8	63,030	17,140		

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının ebeveyn durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 20. Formu Doldurana Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

				Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Aşırı Koruyucu Annelik				Anne	451	49,787	7,283	4,709	0,194	
				Baba	121	50,727	6,054			
				Anne baba beraber	197	50,767	6,290			
				Diğer	31	48,710	5,962			
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma				Anne	451	25,031	2,714	0,136	0,987	
				Baba	121	25,000	2,921			
				Anne baba beraber	197	24,995	2,612			
				Diğer	31	24,807	3,361			
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi				Anne	451	31,055	6,810	0,651	0,885	
				Baba	121	31,124	5,842			
				Anne baba beraber	197	30,655	6,537			
				Diğer	31	31,226	5,064			
Aile İçi Çatışma				Anne	451	14,985	3,902	6,263	0,099	
				Baba	121	14,496	3,462			
				Anne baba beraber	197	14,046	4,277			
				Diğer	31	14,032	3,430			
Sıkı Disiplin				Anne	451	43,253	7,779	0,567	0,904	
				Baba	121	42,793	6,916			
				Anne baba beraber	197	43,462	7,061			
				Diğer	31	42,903	6,554			

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, aile içi çatışma, sıkı disiplin puanları ortalamalarının formu dolduran değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 21. Formu Doldurana Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	Anne	451	63,911	9,619	2,645	0,450	
	Baba	121	64,967	8,651			
	Anne baba beraber	197	63,858	9,724			
	Diğer	31	62,645	8,546			
Koruyucu İstekçi Tutum	Anne	451	45,648	10,204	0,001	1,000	
	Baba	121	45,942	9,920			
	Anne baba beraber	197	45,711	10,022			
	Diğer	31	45,936	8,386			
Otoriter Tutum	Anne	451	21,659	7,594	3,977	0,264	
	Baba	121	21,273	7,493			
	Anne baba beraber	197	20,909	7,237			
	Diğer	31	23,226	7,093			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının formu dolduran değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 22. Formu Doldurana Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	Anne	451	71,063	16,478	10,766	0,013	1 > 4 2 > 4 3 > 4
	Baba	121	73,252	15,180			
	Anne baba beraber	197	71,953	16,163			
	Diğer	31	61,849	17,864			

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının formu dolduran değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=10,766$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; formu dolduran anne olanların başarı puanları ($71,063 \pm 16,478$), formu dolduran diğer olanların başarı puanlarından ($61,849 \pm 17,864$) yüksek

bulunmuştur. Formu dolduran baba olanların başarı puanları ($73,252 \pm 15,180$), formu dolduran diğer olanların başarı puanlarından ($61,849 \pm 17,864$) yüksek bulunmuştur. Formu dolduran anne baba beraber olanların başarı puanları ($71,953 \pm 16,163$), formu dolduran diğer olanların başarı puanlarından ($61,849 \pm 17,864$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 23. Medeni Duruma Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Aşırı Koruyucu Annelik	Evli	759	50,163	6,841			
	Bekar	19	49,842	4,936	1,053	0,591	
	Boşanmış	22	49,182	8,151			
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Evli	759	25,053	2,730			
	Bekar	19	23,947	2,896	4,004	0,135	
	Boşanmış	22	24,409	2,971			
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	Evli	759	30,929	6,568			
	Bekar	19	32,421	4,730	1,238	0,539	
	Boşanmış	22	31,273	6,895			
Aile İçi Çatışma	Evli	759	14,639	3,960			
	Bekar	19	14,158	2,713	0,515	0,773	
	Boşanmış	22	15,182	3,984			
Sıkı Disiplin	Evli	759	43,217	7,470			
	Bekar	19	44,105	4,898	0,427	0,808	
	Boşanmış	22	42,591	7,914			

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, aile içi çatışma, sıkı disiplin puanları ortalamalarının medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 24. Medeni Duruma Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	Evli	759	64,047	9,405			
	Bekar	19	64,737	8,054	0,118	0,943	
	Boşanmış	22	62,046	12,362			
Koruyucu İstekçi Tutum	Evli	759	45,845	9,959			
	Bekar	19	44,421	8,726	3,460	0,177	
	Boşanmış	22	42,500	13,161			
Otoriter Tutum	Evli	759	21,493	7,464			
	Bekar	19	20,000	5,385	0,361	0,835	
	Boşanmış	22	22,182	9,338			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 25. Medeni Duruma Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	Evli	759	71,635	16,295			
	Bekar	19	67,488	15,573	9,712	0,008	1 > 3
	Boşanmış	22	61,457	16,668			

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=9,712$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; medeni durum evli olanların başarı puanları ($71,635 \pm 16,295$), medeni durum boşanmış olanların başarı puanlarından ($61,457 \pm 16,668$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 26. Çalışma Durumuna Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Aşırı Koruyucu Annelik	İkisi de çalışıyor	144	49,389	6,711	6,251	0,100	
	Sadece anne çalışıyor	21	47,095	9,364			
	Sadece baba çalışıyor	613	50,388	6,799			
	İkisi de çalışıyor	22	50,636	5,010			
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	İkisi de çalışıyor	144	25,104	2,722	4,703	0,195	
	Sadece anne çalışıyor	21	23,810	3,172			
	Sadece baba çalışıyor	613	25,065	2,709			
	İkisi de çalışıyor	22	23,955	3,124			
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	İkisi de çalışıyor	144	30,278	6,452	3,471	0,324	
	Sadece anne çalışıyor	21	29,381	6,508			
	Sadece baba çalışıyor	613	31,214	6,579			
	İkisi de çalışıyor	22	30,364	5,720			
Aile İçi Çatışma	İkisi de çalışıyor	144	14,444	3,715	1,200	0,753	
	Sadece anne çalışıyor	21	14,476	4,167			
	Sadece baba çalışıyor	613	14,672	3,980			
	İkisi de çalışıyor	22	15,273	3,978			
Sıkı Disiplin	İkisi de çalışıyor	144	42,847	7,680	2,987	0,394	
	Sadece anne çalışıyor	21	40,143	10,350			
	Sadece baba çalışıyor	613	43,439	7,276			
	İkisi de çalışıyor	22	42,546	6,292			

Araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, aile içi çatışma, sıkı disiplin puanları ortalamalarının çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 27. Çalışma Durumuna Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Demokratik Tutum	İkisi de çalışıyor	144	64,792	9,322	4,356	0,225	
	Sadece anne çalışıyor	21	63,381	11,893			
	Sadece baba çalışıyor	613	63,941	9,437			
	İkisi de çalışıyor	22	61,364	8,488			
Koruyucu İstekçi Tutum	İkisi de çalışıyor	144	46,535	10,152	1,560	0,669	
	Sadece anne çalışıyor	21	44,524	12,691			
	Sadece baba çalışıyor	613	45,537	9,979			
	İkisi de çalışıyor	22	46,591	8,157			
Otoriter Tutum	İkisi de çalışıyor	144	21,785	7,490	3,639	0,303	
	Sadece anne çalışıyor	21	21,333	9,377			
	Sadece baba çalışıyor	613	21,343	7,452			
	İkisi de çalışıyor	22	23,318	6,074			

Araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 28. Çalışma Durumuna Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	Kw	P	Fark
Akademik Başarı	İkisi de çalışıyor	144	72,916	15,836	8,291	0,040	1 > 1 1 > 3
	Sadece anne çalışıyor	21	66,114	16,031			
	Sadece baba çalışıyor	613	71,416	16,105			
	İkisi de çalışıyor	22	60,861	22,763			

Araştırmaya katılan öğrencilerin başarı puanları ortalamalarının çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($kw=8,291$; $p<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; çalışma durumu ikisi de çalışıyor olanların başarı puanları ($72,916 \pm$

15,836), çalışma durumu ikisi de çalışıyor olanların başarı puanlarından ($72,916 \pm 15,836$) yüksek bulunmuştur. Çalışma durumu ikisi de çalışıyor olanların başarı puanları ($72,916 \pm 15,836$), çalışma durumu sadece baba çalışıyor olanların başarı puanlarından ($71,416 \pm 16,105$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 29. Sınıf Düzeyine Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Aşırı Koruyucu Annelik	5	410	49,942	7,017	-0,794	0,427
	8	390	50,326	6,641		
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	5	410	25,154	2,746	1,533	0,126
	8	390	24,856	2,737		
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	5	410	31,078	6,453	0,462	0,644
	8	390	30,864	6,630		
Aile İçi Çatışma	5	410	14,612	3,926	-0,223	0,823
	8	390	14,674	3,947		
Sıkı Disiplin	5	410	42,983	7,411	-0,931	0,352
	8	390	43,472	7,444		

Araştırmaya katılan çocukların aşırı koruyucu annelik puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,794$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan çocukların demokratik davranma ve eşitlik tanıma puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,533$; $p=0,126>0,05$).

Araştırmaya katılan çocukların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=0,462$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan çocukların aile içi çatışma puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-0,223$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan çocukların sıkı disiplin puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır($t=-0,931$; $p>0,05$).

Tablo 30. Sınıf Düzeyine Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Demokratik Tutum	5	410	66,285	8,000	7,197	0,000
	8	390	61,615	10,265		
Koruyucu İstekçi Tutum	5	410	47,259	9,859	4,503	0,000
	8	390	44,100	9,976		
Otoriter Tutum	5	410	20,851	7,418	-2,432	0,015
	8	390	22,133	7,487		

Araştırmaya katılan çocukların demokratik tutum puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($t=7,197$; $p<0,05$). 5. Sınıf olanların demokratik tutum puanları ($x=66,285$), 8. Sınıf olanların demokratik tutum puanlarından ($x=61,615$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan çocukların koruyucu istekçi tutum puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=4,503$; $p<0,05$). 5. Sınıf olanların koruyucu istekçi tutum puanları ($x=47,259$), 8. Sınıf olanların koruyucu istekçi tutum puanlarından ($x=44,100$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan çocukların otoriter tutum puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2,432$; $p<0,05$). 8. Sınıf olanların otoriter tutum puanları ($x=22,133$), 5. Sınıf olanların otoriter tutum puanlarından ($x=20,851$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 31. Sınıf Düzeyine Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Akademik	5	410	75,790	13,258	8,376	0,000
Başarı	8	390	66,490	17,909		

Araştırmaya katılan çocukların başarı puanları ortalamalarının sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=8,376$; $p<0,05$). 5. Sınıf olanların başarı puanları ($x=75,790$), 8. Sınıf olanların başarı puanlarından ($x=66,490$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 32. Cinsiyete Göre Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Aşırı Koruyucu Annelik	Kız	435	50,025	6,861	-0,467	0,641
	Erkek	365	50,252	6,811		
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	Kız	435	24,970	2,727	-0,435	0,664
	Erkek	365	25,055	2,766		
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	Kız	435	30,745	6,447	-1,081	0,280
	Erkek	365	31,247	6,640		
Aile İçi Çatışma	Kız	435	14,359	4,012	-2,234	0,026
	Erkek	365	14,981	3,816		
Sıkı Disiplin	Kız	435	43,055	7,579	-0,690	0,490
	Erkek	365	43,419	7,245		

Araştırmaya katılan çocukların aşırı koruyucu annelik, demokratik davranma ve eşitlik tanıma, annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi, sıkı disiplin puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan çocukların aile içi çatışma puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2,234$; $p<0,05$). Erkeğin aile içi çatışma puanları ($x=14,981$), kızın aile içi çatışma puanlarından ($x=14,359$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 33. Cinsiyete Göre Anne Baba Tutumları Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Demokratik Tutum	Kız	435	64,285	9,024	0,902	0,368
	Erkek	365	63,680	9,960		
Koruyucu İstekçi Tutum	Kız	435	45,995	9,718	0,851	0,395
	Erkek	365	45,389	10,404		
Otoriter Tutum	Kız	435	21,320	7,074	-0,647	0,522
	Erkek	365	21,663	7,932		

Araştırmaya katılan çocukların demokratik tutum, koruyucu istekçi tutum, otoriter tutum puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 34. Cinsiyete Göre Akademik Başarı Arasındaki Farklar

	Grup	N	Ort	Ss	T	P
Akademik Başarı	Kız	435	71,049	16,492	-0,391	0,696
	Erkek	365	71,503	16,229		

Araştırmaya katılan çocukların başarı puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,391$; $p>0,05$).

Tablo 35. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki

	Akademik Başarı	Aşırı koruyucu annelik	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi	Aile içi çatışma	Sıkı disiplin	Demokratik tutum	Koruyucu istekçi tutum	Otoriter tutum
Akademik Başarı	0,000								
Aşırı Koruyucu Annelik	-0,081*	0,022							
Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma	-0,027	0,203**	0,000						
Annenin Ev Kadınlığı Rolünü Reddetmesi	-0,027	0,477**	0,157**	0,000					
Aile İçi Çatışma	-0,090*	0,388**	0,147**	0,556**	0,011				
Sıkı Disiplin	-0,076*	0,678**	0,206**	0,600**	0,481**	0,031			
Demokratik Tutum	0,257**	-0,032	0,035	-0,022	-0,060	0,050	0,000		
Koruyucu İstekçi Tutum	-0,080*	0,011	0,009	0,000	0,023	0,032	-0,082*	0,000	
Otoriter Tutum	0,227**	-0,008	0,009	0,036	0,079*	0,048	-0,494**	0,527**	0,000
	0,000	0,817	0,798	0,314	0,025	0,175	0,000	0,000	0,000

Aşırı koruyucu annelik ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.081$; $p<0.05$). Buna göre aşırı koruyucu annelik arttıkça başarı azalmaktadır.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.203$; $p<0.05$). Buna göre demokratik davranma ve eşitlik tanıma arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır.

Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.477$; $p<0.05$). Buna göre annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır. Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.157$; $p<0.05$). Buna göre annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arttıkça demokratik davranma ve eşitlik tanıma artmaktadır.

Aile içi çatışma ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.09$; $p<0.05$). Buna göre aile içi çatışma arttıkça başarı azalmaktadır. Aile içi çatışma ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.388$; $p<0.05$). Buna göre aile içi çatışma arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır. Aile içi çatışma ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.147$; $p<0.05$). Buna göre aile içi çatışma arttıkça demokratik davranma ve eşitlik tanıma artmaktadır. Aile içi çatışma ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.556$; $p<0.05$). Buna göre aile içi çatışma arttıkça annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi artmaktadır.

Sıkı disiplin ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.076$; $p<0.05$). Buna göre sıkı disiplin arttıkça başarı azalmaktadır. Sıkı disiplin ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.678$; $p<0.05$). Buna göre sıkı disiplin arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır. Sıkı disiplin ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.206$; $p<0.05$). Buna göre sıkı disiplin arttıkça demokratik davranma ve eşitlik tanıma artmaktadır. Sıkı disiplin ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.6$; $p<0.05$). Buna göre sıkı disiplin arttıkça annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi artmaktadır. Sıkı disiplin ile aile içi çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.481$; $p<0.05$). Buna göre sıkı disiplin arttıkça aile içi çatışma artmaktadır.

Demokratik tutum ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.257$; $p<0.05$). Buna göre demokratik tutum arttıkça başarı artmaktadır. Demokratik tutum ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Demokratik tutum ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Demokratik tutum ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Demokratik tutum ile aile içi çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Demokratik tutum ile sıkı disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

Koruyucu istekçi tutum ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.08$; $p<0.05$). Buna göre koruyucu istekçi tutum arttıkça başarı azalmaktadır. Koruyucu istekçi tutum ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Koruyucu istekçi tutum ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Koruyucu istekçi tutum ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Koruyucu istekçi tutum ile aile içi çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Koruyucu istekçi tutum ile sıkı disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Koruyucu istekçi tutum ile demokratik tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.082$; $p<0.05$). Buna göre koruyucu istekçi tutum arttıkça demokratik tutum azalmaktadır.

Otoriter tutum ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.227$; $p<0.05$). Buna göre otoriter tutum arttıkça başarı azalmaktadır. Otoriter tutum ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile aile içi çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.079$; $p<0.05$). Buna göre otoriter tutum arttıkça aile içi çatışma artmaktadır.

Otoriter tutum ile sıkı disiplin arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Otoriter tutum ile demokratik tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=-0.494$; $p<0.05$). Buna göre otoriter tutum arttıkça demokratik tutum azalmaktadır. Otoriter tutum ile koruyucu istekçi tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur($r=0.527$; $p<0.05$). Buna göre otoriter tutum arttıkça koruyucu istekçi tutum artmaktadır.

Tablo 36. Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerine Etkisi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Akademik Başarı	Sabit	56,250	10,222	0,000			
	Demokratik tutum	0,332	4,905	0,000	34,346	0,000	0,077
	Otoriter tutum	-0,290	-3,385	0,001			

Demokratik tutum, otoriter tutum ile başarı arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan Stepwise Regresyon Analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($f=34,346$; $p<0.05$). Başarı düzeyinin belirleyicisi olarak demokratik tutum, otoriter tutum değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür($r^2=0,077$). Çalışanların demokratik tutum düzeyi başarı düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,332$). Çalışanların otoriter tutum düzeyi başarı düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,290$).

Tablo 37. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Akademik Başarı Üzerine Etkisi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	β	T	P	F	Model (p)	R ²
Akademik Başarı	Sabit	76,711	34,498	0,000			
	Aile içi çatışma	-0,373	-2,540	0,011	6,452	0,011	0,007

Aile içi çatışma ile başarı arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan Stepwise Regresyon Analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($f=6,452$; $p<0.05$). Başarı düzeyinin belirleyicisi olarak aile içi çatışma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür($r^2=0,007$). Çalışanların aile içi çatışma düzeyi başarı düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,373$).

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar ve Tartışma

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Anne Baba Tutum Ölçeği ve Başarı ile ilgili analizle sonunda elde edilen bulguların sonuçları ve tartışmaları bu kısımda sunulacaktır.

5.1.1. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğine (PARI) İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Ölçeğin alt boyutlarına ait sonuç ve tartışmalara değinilecektir.

5.1.1.1. Aşırı Koruyucu Annelik (Aşırı kontrol) Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada; aşırı koruyucu annelik (aşırı kontrol) ile formu dolduran kişi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, sınıf düzeyi, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Aşırı koruyucu annelik tutumunun anne eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; annenin eğitim düzeyi arttıkça aşırı koruyucu annelik tutumu puanlarının azaldığı görülmüştür. Annenin eğitim düzeyi arttıkça aşırı koruyucu annelik puanı düşmektedir. Okuma yazma bilmeyen annelerden üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip annelere doğru sıralandığında aşırı koruyucu puanının en fazla okuma yazma bilmeyen annelerde

olduğu bulunmuştur. Literatüre bakıldığında aşırı koruyucu annelik tutumlarının, ilköğretim mezunu anneler lehinde anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur (Özben ve Argun, 2002; Akt. Durmuş, 2006: s. 108;). Diğer bir sonuç olarak, Ayyıldız (2005: s. 54) Zonguldak ilinde yaptığı araştırmaya göre, annenin eğitim düzeyi arttıkça aşırı kontrolcü annelikte azalma görülmüştür. Annelerin eğitim düzeyi arttıkça çocuklarına karşı daha az kontrolcü davranıp çocuklarına daha fazla özgürlük tanıyor olabilir.

Aşırı koruyucu annelik tutumunun baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; babanın eğitim düzeyi azaldıkça aşırı koruyucu annelik tutumu puanlarının artma görülmüştür. Özben ve Argun (2002), Özyürek (2004) ve Şanlı (2007), Kaya (2010) ve Durmuş (2006) çalışmalarında annelerin ve babaların aşırı koruyucu tutumunun ilkökul ve ortaokul mezunu olanlarda yüksek düzeyde olduğunu, anne ve babaların eğitim düzeylerinin arttıkça demokratik tutum gösterdiklerini bulmuştur. Yapılan araştırmalar sonuç ile tutarlılık göstermektedir. Babanın eğitim düzeyi azaldıkça daha geleneksel yapıda olacağı ve çocuklarına karşı daha korumacı bir tutum sergileyeceği düşünülebilir.

Aşırı koruyucu annelik tutumunun aylık gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; aylık gelir düzeyi arttıkça aşırı koruyucu annelik tutumu puanlarının azaldığı görülmüştür. Literatürde Dursun (2010) araştırmasında ailelerin sosyo ekonomik durumlarına bakıldığında sosyo-ekonomik düzeyi düşük seviyede olanların aşırı koruyucu anneliklerinin yüksek olduğu görülmektedir. En az aşırı koruyucu tutuma sahip anneler en üst düzeyde gelire sahip olanlardır. Aylık gelir düzeyinin artması sonucu anne ve babalar çocuklarını sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla gönderebilme imkanına sahip olacakları için aşırı koruyucu annelik puanında düşme gözlenmiş olabilir.

5.1.1.2 Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada; demokratik tutum ve eşitlik tanıma ile formu dolduran kişi, sınıf düzeyi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, annenin eğitimi, babanın eğitimi,

anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, aylık gelir, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

5.1.1.3 Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada; ev kadınlığı rolünü reddetme ile formu dolduran kişi, medeni durum, sınıf düzeyi, ebeveynlerin durumu, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan anne babaların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bakıldığında, annenin eğitim seviyesi azaldıkça ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarının arttığı görülmüştür. Durmuş (2006) göre ev kadınlığını reddetme alt boyutu ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı ve tezin bulgularıyla örtüşen sonuç bulunmuştur. Eğitimli anneler çalışabileceğinden dolayı çocukları ile daha az vakit geçireceklerdir. Bu durumda kendilerini ailesi ve evine karşı daha sorumlu hissetmelerine neden olabilir.

Ev kadınlığı rolünü reddetme tutumunun baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; babanın eğitim düzeyi azaldıkça ev kadınlığı rolünü reddetme tutumu puanlarının artma görülmüştür. Ayyıldız (2005: s.45) yaptığı çalışmasında ev kadınlığını reddetme boyutundan alınan puan ortalamaları babanın eğitim düzeyi yükseldikçe düşüş gösterdiğini bulmuştur. Toplumdaki geleneksel aile yapısında babanın otorite olarak kabul edilmesi sürekli ev dışında çalıştıkları için babaların ev ile ilgili daha az ilgilenmelerine sebep olduğu düşünülebilir.

Ev kadınlığı rolünü reddetme tutumunun aylık gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; aylık gelir düzeyi arttıkça annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları azalmaktadır.

Araştırmaya katılan anne babaların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları ortalamalarının başarı algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık

gösterip göstermediğini bakıldığında, çocuğun başarısı yükseldikçe annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi azalmaktadır. Buna göre; başarı algısı biraz iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları başarı algısı çok iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından yüksek bulunmuştur. Başarı algısı biraz iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanları, başarı algısı iyi olanların annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi puanlarından yüksek bulunmuştur.

5.1.1.4. Aile İçi Çatışma Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada; aile içi çatışma ile formu dolduran kişi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, sınıf düzeyi, anne babanın çalışma durumu, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Aile içi çatışma tutumunun anne eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; annenin eğitim seviyesi azaldıkça aile içi çatışma puanlarının arttığı görülmüştür. Ömeroğlu (1996) yaptığı araştırmaya göre ev kadınlığını reddetme ve eş geçimsizliği boyutuyla eğitim arasında ters yönde bir ilişki bulunduğunu saptamıştır. Okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu annelerin ortaokul, lise ve üniversite mezunu annelere göre bu boyutlardan daha yüksek puan aldıklarını belirtmiştir (Akt. Ayyıldız, 2005: s.54).

Aile içi çatışma tutumunun baba eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; babanın eğitim seviyesi azaldıkça aile içi çatışma puanlarının arttığı görülmüştür. Ayyıldız (2005: s.56), babaların eşle çatışma boyutundan alınan puan ortalamalarının, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe düşüş gösterdiğini bulmuştur.

Aile içi çatışma tutumunun aylık gelir düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; aylık gelir seviyesi arttıkça aile içi çatışma puanlarının azaldığı görülmüştür. Şanlı (2007) ailelerin gelir düzeyi düşük olduğunda annelerin geçimsizlik tutumlarının arttığını belirlemiştir. Aylık gelir düzeyi azaldıkça hayat şartları zorlaşmaktadır. Bireylerin birbirlerine olan

hoşgörü sınırı azalmış olmasından dolayı düşük gelirli ailelerde aile içi çatışmanın artabileceği söylenebilir.

Araştırmaya katılan anne babaların aile içi çatışma puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, erkeğin aile içi çatışma puanları, kızın aile içi çatışma puanlarından yüksek bulunmuştur. Erkeklerin genel olarak kızlardan daha saldırgan yapıya sahip olması, kavgaya meyilli olmaları aile içi çatışma alt boyutundan yüksek puan almalarına neden olmuş olabilir.

5.1.1.5. Sıkı Disiplin Alt Boyutuna İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada; sıkı disiplin ile formu dolduran kişi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, sınıf düzeyi, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan anne babaların sıkı disiplin puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, annenin eğitim seviyesi azaldıkça sıkı disiplin puanlarının arttığı görülmüştür. Eğitim seviyesi yüksek anneler genellikle çalıştığı için çocukla geçireceği süre az olmaktadır. Çalışan anne bu sürede çocuğuna gösteremediği ilgi ve şefkatin hepsini vermeye çalışmaktadır. Düşük eğitim düzeyinde olan anneler ise çocuklarını disipline edebilmek için daha çok fiziksel ceza kullanabilmektedir ya da kendi ailesinden öğrendiği yöntemlerle çocuğunu büyötmeye çalışmaktadır. Şanlı'nın (2007: s.83), "Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi" adlı çalışmasında ise, annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe sıkı disiplinin azaldığı söylemiştir. Durmuş (2006) nın yaptığı araştırma sonuçları tezin bulguları ile örtüşmektedir.

Sıkı disiplin tutumunun baba eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; baba eğitim düzeyi azaldıkça sıkı disiplin puanlarında artma görölmektedir. Özyürek ve Şahin (2005); Durmuş (2006), Şahin ve Özyürek (2008) babanın eğitim düzeyi azaldıkça baskı ve disiplinin yaygınlaştığını, eğitim düzeyi arttıkça ise demokratik tutumun arttığını

bulmuşlardır. Bunun nedeninin anne babaların eğitim seviyelerinin yükseldikçe çocuklarına karşı davranışlarının çocuklarının hayatlarını ne yönde etkileyeceğini bileceklerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Sıkı disiplin tutumunun aylık gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; aylık gelir arttıkça sıkı disiplin puanlarında azalmaktadır. Dursun (2012), ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ele alındığında; sonuç alt sosyo-ekonomik düzeyindeki ailelerin lehine çıkmıştır. Sıkı disiplin uygulayan ailelerin alt sosyo ekonomik grupta olduğu söylenebilir. Düşük sosyo ekonomik seviyede yaşayan ailelerde daha çok geleneksel aile yapısı görülmekte ve bu geleneksel aile yapısında da özellikle kız çocuklarının disiplin altında tutulmasına inanılmaktadır. Araştırmadaki bazı ilçeler düşük ekonomik düzeye sahip olan ilçeler olduğundan sıkı disiplin ve aylık gelir arasındaki ilişkinin bu ilçelerde gözlenme olasılığının fazla olduğu söylenebilir.

5.1.2. Anne Baba Tutumları Ölçeğine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin sonuç ve tartışmalara yer verilecektir.

5.1.2.1. Otoriter Anne Baba Tutumu

Bu araştırmada; otoriter anne baba tutumu ile formu dolduran kişi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, annenin eğitimi, babanın eğitimi, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, aylık gelir, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarından otoriter tutum ile sınıf düzeyi karşılaştırıldığında, 8. Sınıftaki öğrencilerin otoriter tutum puanları, 5. Sınıftaki öğrencilerin otoriter tutum puanlarından yüksek bulunmuştur. Yaşla beraber toplumsal yaşama açılma ve arkadaşlarla geçirilen zaman, arkadaşlara verilen önem artmaktadır. Aile, anne - baba büyük oranda geri plana atılmakta ve bir gruba ait olma ihtiyacı duyan ergen arkadaş gruplarının etkisi altına girmektedir. Özgür olmak isteyen çocuk anne babasıyla çatışmakta ve daha katı kurallar ile karşılaşabilmektedir.

Literatürdeki bazı araştırmalar ile farklılık göstermektedir. Alpoğuz (2014), ana-baba tutumunu değerlendirme ölçeği ortalama puanlarının öğrencilerin sınıf seviyesine göre değişip değişmediği incelenmiştir. Algılanan anne baba tutumlarının öğrencilerin sınıf seviyelerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu veriler araştırmaya katılan 2. sınıf öğrencilerinin babalarını otoriter olarak, 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin ise babalarını daha demokratik olarak algıladıklarını bulunmuştur. Aktaş (2011), lise öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumu ve benlik saygısı ile yaş ve kardeş sayıları arasındaki ilişki öğrencilerin yaşları ile algıladıkları demokratik tutum negatif ilişkili, algıladıkları otoriter tutum ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre lise öğrencileri yaşları arttıkça anne babalarını daha fazla otoriter algılamaktadır.

5.1.2.2. Koruyucu- İstekçi Anne Baba Tutumu

Bu araştırmada; koruyucu- istekçi anne baba tutumu ile formu dolduran kişi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, annenin eğitimi, babanın eğitimi, anne babanın çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, aylık gelir, çocuğun algıladıkları okul başarıları durumuna göre farklılaşmadığı görölmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarından koruyucu istekçi tutum ile sınıf düzeyi karşılaştırıldığında, 5. Sınıf olanların koruyucu istekçi tutum puanları, 8. Sınıf olanların koruyucu istekçi tutum puanlarından yüksek bulunmuştur. Ardaç (1990)'ın yaptığı araştırmada; aşırı korumacılık ve kısıtlamaların başarı güdüsünü olumlu etkilediğini ancak başarıyı olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır (akt; Çelik, 2006). Sürekli koruma altında tutulan kendi başına hareket etmesine izin verilmeyen çocukların genellikle başarısının düşük, teşvik ve destek gören çocukların başarısının ise yüksek olduğu araştırmalarda bulunmuştur (Morgan,1980; Maksud ve Coleman, 1993'den akt: Akbayırlı, 1998).

5.1.2.3. Demokratik Anne Baba Tutumu

Bu araştırmada; demokratik anne baba tutumu ile formu dolduran kişi, medeni durum, ebeveynlerin durumu, annenin eğitimi, babanın eğitimi, anne babanın

çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, aylık gelir, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarından demokratik tutum ile sınıf düzeyi karşılaştırıldığında, 5. Sınıf olanların demokratik tutum puanları 8. Sınıf olanların demokratik tutum puanlarından yüksek bulunmuştur.

Literatürdeki araştırmaların bazıları ile farklılık göstermektedir. Alpoğuz (2014), ana-baba tutumunu değerlendirme ölçeği ortalama puanlarının öğrencilerin sınıf seviyesine göre değişip değişmediği incelenmiştir. Anne tutumlarından alınan puanlar açısından bu farklılığın; araştırmaya katılan 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin annelerini otoriter olarak algılayan, 5. sınıf öğrencilerinin ise demokratik olarak algıladıklarını göstermektedir. Demokratik anne baba tutumuna sahip aileler çocuklarını her yönde desteklemektedir. Hayata karşı güveni oluşturan çocukta kendi başına karar verebilen bir birey olarak yetişmektedir. Çocukta oluşan bu güven onun okul hayatını da olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

5.1.3. Akademik Başarıya İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada; akademik başarı ile ebeveynlerin durumu, annenin eğitimi, çocuğun cinsiyeti, çocuğun algıladıkları okul başarısı durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Akademik başarının aylık gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; aylık gelir seviyesi arttıkça başarının da arttığı gözlenmiştir. Bozkurt (2012) yaptığı araştırmasında ailenin sahip olduğu gelir düzeyi ile öğrencilerin Türkçe dersi akademik başarı notu ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Sonuçlara göre; gelir düzeyinin artması öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Literatürdeki diğer araştırmalar da bu sonuçları destekler niteliktedir (Suner, 2000; Arı, 2007). Ailenin gelir düzeyinin artması çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanabilmesine ve çocuk için çalışabileceği uygun ortamların düzenlenebilmesine neden olmaktadır. Gelir düzeyi

yüksek olan aile çocuğunun yetersiz kaldığı derslerde ona okul dışı kurum ya da kişilerden takviye aldırabilmektedir.

Akademik başarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; babanın eğitim düzeyi arttıkça başarı da artmaktadır. Baba eğitim düzeyi üniversite ve üzeri olanların başarı puanları, baba eğitim düzeyi ilköğretim mezunu olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur. Derin (2006), Kabalcı (2008), Kalender (2007) ,Keskin ve Sezgin (2009), İpek (2011) yapılan araştırmalara göre, öğrencilerin akademik başarıları baba eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Derin (2006), Kabalcı (2008), Keskin ve Sezgin (2009), Kalender (2007) ve İpek (2011)'in yaptıkları araştırmaların bulguları, bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Çocuğun davranışları üzerinde ailenin son derece etkili olduğu bilinmektedir. Bu nedenle babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğa dersleri alanında daha fazla yardım edebilmektedir. Çocuğun akademik ihtiyaçlarını karşılamada önemli rol oynayabilmektedir.

Akademik başarının formu dolduran kişiye göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; formu dolduran anne olanların başarı puanları, formu dolduran diğer olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur. Formu dolduran baba olanların başarı puanları, formu dolduran diğer olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur. Formu dolduran anne baba beraber olanların başarı puanları, formu dolduran diğer olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur.

Akademik başarının medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; velisinin medeni durum evli olan öğrencilerin başarı puanları, medeni durum boşanmış olan öğrencilerden başarı puanlarından yüksek bulunmuştur.

Akademik başarının anne babanın çalışması durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; çalışma durumu ikisi de çalışıyor olanların başarı puanları, çalışma durumu ikisi de çalışıyor olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur. Çalışma durumu ikisi de çalışıyor olanların başarı

puanları, çalışma durumu sadece baba çalışıyor olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur.

Akademik başarının sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin araştırma bulguları incelendiğinde; 5. Sınıf olanların başarı puanları, 8. Sınıf olanların başarı puanlarından yüksek bulunmuştur. Sadettin (2012), öğrencilerin genel başarılarının sınıf seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasında, yedinci sınıfa giden öğrenciler ile sekizinci sınıfa giden öğrenciler arasında yedinci sınıfa giden öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu bulmuştur. Sekizinci sınıf öğrencilerinin müfredatlarının daha ağır olması, aynı zamanda sınav stresi yaşamaları, birçok branş öğretmeni derslerine girdiği için her öğretmenin farklı not kriterlerinin olması sekizinci sınıfların başarısının daha düşük olmasına neden olabilir.

5.1.4. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin Sonuçları ve Tartışma

Aşırı koruyucu annelik ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aşırı koruyucu annelik arttıkça başarı azalmaktadır. Yaptığı araştırmaya göre Nichols (1963) yaratıcılık yönünden olan başarı ile annenin koruyucu olması arasında negatif ilişki olduğunu bulmuştur (Drews ve Teahan 1957, 1963, Nichols 1963: Akt. Berber 1990). Annenin aşırı koruyucu davranması çocuğun mükemmel olmaya çalışmasına neden olup başarıyı düşürüyor olabilir.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre demokratik davranma ve eşitlik tanıma arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır.

Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır.

Annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arttıkça demokratik davranma ve eşitlik tanıma artmaktadır.

Aile içi çatışma ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aile içi çatışma arttıkça başarı azalmaktadır. Berktin (1969) tarafından yapılan araştırmaya göre çocukların % 40'ının ev içi problemleri ve aile baskısının onları çalışmaktan alıkoyduğunu ve çocuğun okul başarısını olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Masselom, S. ve arkadaşları (1990) uyumlu ve uyumsuz ailelerdeki aile içi etkileşim ve iletişim ile çocukların okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Aile içi iletişimin sorunlu olduğu ailelerde başarısızlığın daha fazla olduğunu tespit etmiştir (Masselom 1990: Akt. Özcan 1996). Aile içinde problem yaşayan öğrenci derslerine motive olamadığı için başarısında azalma olduğu söylenebilir.

Aile içi çatışma ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aile içi çatışma arttıkça aşırı koruyucu annelik artmaktadır. Aile içi çatışma ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aile içi çatışma arttıkça demokratik davranma ve eşitlik tanıma artmaktadır. Aile içi çatışma ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre aile içi çatışma arttıkça annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi artmaktadır.

Sıkı disiplin ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre sıkı disiplin arttıkça başarı azalmaktadır. Literatüre bakıldığında Wentzel, R. ve arkadaşlarının (1991) yaptığı araştırma bulgularına göre de anne ve babanın katı ve tutarsız bir disiplin uygulaması çocukların okul başarısını doğrudan ve olumsuz yönde etkilediği görülmüştür (Wentzel ve ark. 1991: Özcan 1996). Sıkı disiplin altında olan çocuk kendini özelliklerini ortaya koyamadığından, sınıf ortamında öğretmenlerinden de çekindiğinden dolayı başarısız olabilir.

Sıkı disiplin ile aşırı koruyucu annelik arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre sıkı disiplin arttıkça aşırı koruyucu annelik

artmaktadır. Sıkı disiplin ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre sıkı disiplin arttıkça demokratik davranma ve eşitlik tanıma artmaktadır. Sıkı disiplin ile annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre sıkı disiplin arttıkça annenin ev kadınlığı rolünü reddetmesi artmaktadır. Sıkı disiplin ile aile içi çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre sıkı disiplin arttıkça aile içi çatışma artmaktadır.

Demokratik tutum ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre demokratik tutum arttıkça başarı artmaktadır. Literatürle benzer sonuçlar bulunmuştur. Steinberg, L ve arkadaşları (1989) demokratik, eşitlikçi ve güven verici anne baba tutumu çocukların sağlıklı bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunmaktadır. Bu katkı da çocuğun okul başarısını olumlu yönde etkilediğini etkilemektedir. (Steinberg ve ark. 1989: Akt. Özcan 1996). Demokratik tutuma sahip anne baba çocuğunu her koşulda kabul ettiği ve sınırlarının dışında zorlamadığı ve teşvik edici olduğu için başarının bu sayede arttığı söylenebilir.

Koruyucu istekçi tutum ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre koruyucu istekçi tutum arttıkça başarı azalmaktadır. Dornbush, M. Ve arkadaşlarınınca (1987) yapılan araştırma bulgularına göre otoriter ve müsamahakar anne baba tutumunun okul başarısına olumsuz , güven verici, eşitlikçi ve demokratik anne baba tutumunun okul başarısını olumlu etkilediği saptanmıştır (Dornbush ve ark. 1987: Akt. Özcan 1996: s.29).

Koruyucu istekçi tutum ile demokratik tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre koruyucu istekçi tutum arttıkça demokratik tutum azalmaktadır.

Otoriter tutum ile başarı arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre otoriter tutum arttıkça başarı azalmaktadır. Aşırı koruyucu ve baskı içeren tutum sergilendiğinde yaratıcılık durumu ketlenebilmektedir. Çocuk atılgan olamayıp başarısızlığı kabul eden duruma düşebilir.

Otoriter tutum ile aile içi çatışma arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre otoriter tutum arttıkça aile içi çatışma artmaktadır. Otoriter tutum ile demokratik tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre otoriter tutum arttıkça demokratik tutum azalmaktadır. Otoriter tutum ile koruyucu istekçi tutum arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre otoriter tutum arttıkça koruyucu istekçi tutum artmaktadır.

5.1.5. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumları, Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerindeki Etkisine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Anne Baba Tutumlarının Akademik Başarı Üzerine Etkisi

Demokratik tutum, otoriter tutum ile başarı arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan stepwise regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Başarı düzeyinin belirleyicisi olarak demokratik tutum, otoriter tutum değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür. Çalışanların demokratik tutum düzeyi başarı düzeyini arttırmaktadır. Çalışanların otoriter tutum düzeyi başarı düzeyini azaltmaktadır.

Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Akademik Başarı Üzerine Etkisi

Aile içi çatışma ile başarı arasındaki ilişki belirlemek üzere yapılan stepwise regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Başarı düzeyinin belirleyicisi olarak aile içi çatışma değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür. Çalışanların aile içi çatışma düzeyi başarı düzeyini azaltmaktadır.

5.2.Öneriler

- Bu çalışma, İstanbul ilinin beş ilçesinden örneklem seçilerek uygulanmıştır. Türkiye'nin farklı illerinde daha geniş örneklem ile yapılabilir. Bu sayede anne baba tutumlarına etki eden farklı faktörler de ortaya konulabilir.
- Anne baba eğitiminin çocuğun hayatındaki önemi düşünülecek olursa, daha anne baba olmadan bireylere anne baba eğitimi konusunda sertifika programları düzenlenebilir.
- Sıkı disiplin, otoriter tutum ve aile içi çatışmaların olduğu ailelerde çocukların başarıları bu durumdan etkilenmektedir. Bu tür ailelerle aile içi iletişim konusunda grup çalışmaları yapılabilir.
- Okullarda anne ve babaların çocuk yetiştirme konusunda bilgilenmelerini sağlamak için seminerler düzenlenebilir. Özellikle bu seminerler hafta sonları yapılırsa çalışan bireyler ve babaların katılımının fazla olması hedeflenebilir.

KAYNAKÇA

- Ajzen, Icek. (1988). 121-138 "Attitudes, Personality And Behaviour," Open Universty Pres: Milton Keynes.
- Akbayırlı, Y. B. (1998). Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: Rekabetçi Tutum Ölçeği(RTÖ):Geliştirilmesi, Güvenirliği ve Geçerliği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akın, A. (2009). Algılanan Anne-Baba Tutumlarının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Akademik Başarıları Üzerine Etkisi (Bursa İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 1 (1): 97-107.
- Alisinanoğlu, F. 1995. Üniversite Öğrencilerinin Ben (Ego) Durumları İle Ana-Baba Tutumlarını Algılamalarını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. Doktora Tezi (Basılmamış). Ankara Üniversitesi, 147 S., Ankara.
- Alpoğuz U.,D. (2014). Algılanan Ana- Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin

Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altınköprü, T. (1984), Okul Öncesinde Okulda Sosyal Yaşamda Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır. Altınköprü Yayınları, İstanbul.

Argun, Y. (1995). Anne Babaları Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Ortaokul Öğrencilerinin Denetim Odağı Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Aslan, E. (1992). "Benlik Kavramı Ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri". İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi 4,7-14.

Atkinson, L. Rita., Atkinson, Richard. C. Ve Hilgard, Ernest. R. "Psikolojiye Giriş" II, İstanbul: Sosyal Yayınlar. 1995.

Aydın, B. (2002). Gelişim Psikolojisi. İstanbul: SFN Baskı.

Aydın, B. (2005). Çocuk Ve Ergen Psikolojisi (İkinci Baskı). İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.

Ayyıldız, T. (2005). Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yas Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Baldwin, A.L. (1948). Child development. Socialization and the parent child relationship, 19, 127-136.

Baumrind, D. (1966). Effects Of Authoritative Parental Control On Child Behavior. Child Development, 37 (4),887-907.

Baumrind, D. (1968). Effects Of Authoritative Control On Child Behaviour. Child Development. 37, 887-907.

- Baumrind, D. (1971). Harmonious Parents And Their Preschool Children. *Developmental Psychology*. 4, 99-102.
- Baumrind, D. (1972). An Explanatory Study Of Socialization Effects On Black Children: Some Black-White Comparison. *Child Development*. 43, 261-267.
- Baumrind, D.(1991). The Influence Of Parenting Style On Adolescentr Competence And Substance Abuse. *Journal Of Early Adolescence*, 11, 56-94.
- Bronstein, M.H. & Zlotnik, D. (2008). Parenting Styles And Their Effects. M. M. Haith Ve J.B.Benson (Ed.), *Infant And Early Childhood Development* ,496-509. Elsevier Inc.
- Baltaş, A. (2006). Eğitim Başarısını Yükseltmede, Sağlıklı Ve Mutlu İnsanlar Yetiştirmede Ailenin Rolü. *Ana-Baba Okulu* (12. Baskı) İçinde (161-199). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baysal, A.C. (1981). *Sosyal Ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. İşletme Fakültesi.
- Berber, Ş. (1990), *Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Ve Ana-Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Berktin, C. T. (1969). *Eğitim Amaçları, Çocuklarımız Ve Biz*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, S. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Sınav Kaygısı, Matematik Kaygısı, Genel Başarı Ve Matematik Başarısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Can, G. (1990). *Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımlarını Etkileyen Etmenler*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Eskişehir: Anadolu

Üniversitesi Basımevi.

Cüceloğlu, D. (1997). “İnsan Ve Davranışı”. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çağdaş, A. (2002). Ana-Baba-Çocuk İletişimi. Ankara: Nobel Yayınevi.

Çağdaş, A., Seçer, Z. (2004). Anne Baba Eğitimi. Konya: Eğitim Kitabevi.

Çelenk, S. (2003). “Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması”.
İlköğretim-Online 2 (2), 28-34

Çelik, Z. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Başarı Güdülleri ve Ana Baba
Beklentilerine İlişkin Algıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz
Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting Style As Context: An İntegrative
Model. Psychological Bulletin, 113 (3), 487-496.

Demirel, Ö., Ün, K. (1987). Eğitim Terimleri. Ankara: Şafak Matbaası.

Demiriz, S. ve Öğretir, Dilek.(2007). A. Alt Ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10
Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi, Kastamonu Eğitim
Dergisi, 15 (1), 105-122

Demirtaş, H. A. (1999). Anne Ve Baba Algılarının Doğacak Çocuklarına Yönelik
Beklentileri: Çocuğun Cinsiyetinin Ve Ana Babanın Cinsiyet Rolü
Yöneliminin Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Derin, R. (2006) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri ve
Denetim Odağı Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki.
Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Dökmen, Ü. (1985). Aile İçi İletişim Çatışmalarının Transactional Ve Graph Analiz

İle İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
Sayı: 1-2. (1985).

Dönmezler, İ. (1999). Ailede İletişim Ve Etkileşim (Birinci Baskı). İstanbul: Sistem
Yayıncılık.

Duru, A. 1995. İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları İle Ana Baba
Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Dokuz Eylül
Üniversitesi, 74 S., İzmir.

Durmuş, R. (2006). 3–6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile
Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi: İstanbul.

Dursun, A. (2010). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle
Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi,
Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Eldeklioğlu, J. (2004).“Çocuklarda Özgüven Gelişimi”, Gazi Eğitim Fakültesi
Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 2, S. 111-121, Ankara

Ekşi, A. (1990). Çocuk, Genç, Ana Babalar. İstanbul: Bilgi Yayınevi.

Ersoy, E. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle
Benlik Saygısı Ve Depresyon Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
(İstanbul İli Fatih İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ertuğrul, H. (2005). Ailede Ve Okulda Çocuk Eğitimi Nesil Yayıncılık, İstanbul.

Gander, M. J. Ve Gardiner, H. W. (1995). Çocuk Ve Ergen Gelişimi (İkinci Baskı).
Çevirenler: Prof. Dr. Ali Dönmez, Doç. Dr. Nermin Çelen, Prof. Dr. Bekir
Onur. Ankara: İmge Kitapevi.

- Geçtan, E. (1988). *Çağdaş Yaşam Ve Normaldışı Davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gençtan, E. (1993). “Psikodinamik Psikiatri Ve Normal Dışı Davranışlar”. 3. Basım İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1999). *İnsan Olmak*. İstanbul : Remzi Kitabevi.
- Goleman, D. (2001). *Duygusal Zeka*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gordon, T. (1999). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Gökçedağ, S. (2001). *Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı Ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne- Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Gülerce, A. (2007). *Dönüşümsel Aile Modeli Ve Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*, 2. Basım, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Güngör, A. (2002). *Gelişim Ve Öğrenme*. Toplumsal Ve Duygusal Gelişim. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Güngörmüş-Özkardeş, O. (2006). *Baba ve çocuk*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Güneysu, S. Ve Bilir, Ş. (1991). *Üniversite Gençlerinin Kendilerini Kabul Düzeyine Algılanan Anne Baba Tutumlarının Etkisi*. Aile Yazıları, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Haktanır, G., Aral, N., Alisinanoğlu, F., Baran, G., Başar, F., Köksal, A., Ve Diğerleri. (1999). *Türkiye’de Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Araştırmalarına Toplu Bakış*. II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi (S.331-344). Ankara: Çocuk Kültürü Araştırma Ve Uygulama Merkezi.

- Hanyaloğlu, E. (1995). “Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri İle Sahip Oldukları Anne-Babalık Tutumları Arasındaki İlişki”. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Hortaçsu, N. (2003). Çocuklukta İlişkiler: Ana Baba, Kardeş Ve Arkadaşlar, İstanbul: İmge Kitabevi.
- Hotaman, D. (1995). Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum Algı Ve İletişim. (5Baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- İpek, C. (2011). Velilerin Okul Tutumu ve Eğitime Katılım Düzeyleri ile Aileye Bağlı Bazı Faktörlerin İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınavları Üzerindeki Etkisi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 2011, (1) 2, 69-79.
- Kabalcı, T. (2008). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı, Sınav Kaygısı ve Sosyo-Demografik Değişkenler. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1972). Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları. Sosyal Bilimler Dergisi Yayınları, S. 21-23.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). İnsan Aile Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni İnsan Ve İnsanlar (10. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). Günümüzde İnsan Ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş, 11. Basım, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalender, G. (2007). Genel Liselerin ÖSS Alt Sınır Başarısını Belirlemede Etkili

Olabilecek Bazı Aile-Okul ve Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Karadayı, F. (1994) “Üniversite Gençlerinin Algılanan Ana-Baba Tutumları, Ana-Babayla İlişkileri Ve Bunların Bazı Kişilik Özellikleri İle Bağlantısı”, Türk Psikoloji Dergisi,9, 15-25.

Kaya, A. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keskin, G. ve Sezgin, B. (2009). Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4 (10), 4-18.

Kızıldağ, S. (2009), Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Boyun Eğici Davranışlar Ve Sosyal Destek, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, S.:31-34.

Koç, M. (2003). “Anne-Baba Olabilmenin Psikolojik Yönü” Eğitime Yeni Bakışlar. Ali Murat Sünbül (Ed.). Ankara: Mikro Yayınları.

Koptagel, İlal, G.(1981). Ruhsal Etkileşim Açısından Çocuk ve Aile. Aile ve Çocuk Dergisi. Sayı 1. (1981).

Kozacıoğlu, G. (1986). Çocukların Anksiyete Düzeyleri İle Annelerin Tutumları Arasındaki İlişki. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:3394.

Kulaksızoğlu, A. (1985). Ergen-Aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki Ve Ergenin Problemleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul.

- Kulaksızoğlu, A. (2011). Ergenlik Psikolojisi. (13. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Kuzgun, Y. (1972). Ana Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara.
- Kuzgun, Y. (1973). ‘Ana Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi’. Hacettepe Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5(1), 57-70.
- Kuzgun, Y. (1999). İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Dağıtım Yayınları.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). Anne-Baba Tutumları Ölçeği. Edit: Yıldız Kuzgun Ve Feride Bacanlı: PDR’de Kullanılan Ölçekler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lamborn, S.D., Mounts, N.S., Steinberg, L.& Dombusch, S.M. (1991). Patterns Of Competence And Adjustment Among Adolescent From Authoritative, Authoritarian, İndulgent And Neglectful Families. Child Development,62,1049- 1065
- Le Compte & A. Le Compte & Sözen, S. (1978). ”Üç Sosyo-ekonomik düzeyde Ankaralı Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları”, Psikoloji Dergisi. Sayı 1. Ankara: Psikoloji Derneği Yayınları.
- Maccoby, E. E., Martin, J. A. (1983). Socialization İn The Context Of The Family: Parent – Child Interaction. P. H. Mussen & E. M. Hetherington (Ed.), Handbook Of Child Psychology: Socialization, Personality And Social Development. 1-101. New York: Wiley.
- Mustafa K. (2003). “Anne-Baba Olabilmenin Psikolojik Yönü”, Eğitime Yeni Bakışlar, Ali Murat Sünbül (Ed.), Ankara: Mikro Yayınları, S.221
- Navaro, L. (1987). “Çağdaş Anne, Baba Eğitimi Neleri Kapsayabilir?”, Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri (Antalya, 7-12- Eylül) Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

- Navaro, L. (1989). Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkileri. 6. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Nimsi, E. (2006). İlköğretim İkinci Sınıf Öğrencilerinin Ana-Baba Tutumları İle Okul Başarıları Ve Sınıf İçi Etkinlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Olçay, O. (2008). Bazı Kişisel Ve Ailesel Değişkenlere Göre Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosya Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Onat, G. (2010). Demokratik Ve Otoriter Olarak Algılanan Ana-Baba Tutumlarının Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yılmazlık Düzeyine Etkilerinin Araştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Maltepe üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü.
- Oruç, M. (1993). İlköğretim Okulu II. Kademe Öğrencilerinin Fen Tutumları İle Fen Başarıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Oskay, G. (1986). Ana Baba Ergen İlişkilerini Geliştirici Öneriler. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı:1, 77-93.
- Oskay, Ü. (1992). İletişimin ABC'si. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Öner, N. (1994). Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı. Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, Birinci Basım, İstanbul.
- Öner, N., (1996), Türkiye'de kullanılan psikolojik testler, bir başvuru kaynağı, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Örgün, S. K. (2000). Anne Baba Tutumları İle 8. Sınıf Öğrencilerinin Benlik

Saygıları Ve Atılganlıkları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özben, Ş. & Argun, Y. (2002). “Okul Öncesi Çocukların Anne-Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumları İle İlgili Değişkenlerin İncelenmesi”. Dokuz Eylül Üniversitesi. Buca Eğitim Fakültesi. Eğitim Fakültesi Dergisi 14:18-28.

Özcan, H. (1996), “İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları Ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özgüven, E. İ. (2001). Ailede İletişim Ve Yaşam. Ankara : PDREM Yayınları.

Özkardeş, O. G. (2006). Baba Ve Çocuk. İstanbul: Morpa Yayınları.

Özyürek, A. (2004). Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5- 6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne – Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Özyürek, A. ve Şahin T., F. (2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu olan ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 25 (2), 19-34.

Peterson, D. R., Becker, W. C., Hellmer, L. A., Shoemaker, D. J., Quay, H. C.,(1959). Parental Attitudes And Child Development. Child Development From <http://www.jstor.org/pss/1126135>.

Poyraz, M. (2007). Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ryder, V. (1995). Parents and Their children. The Goodheart-Willcox Company, Inc.

Saksena, N. K., Saxena, U. (1975). “Cross Cultural Study Of Attitudes Toward Child

Rearing of Tribal And Non Tribal Mother”, Applied Cross- Culturel Psychology (Ed. J. W. Berry, J. Lonner), Amsterdam: Swets and Zeitlinger.

Saruhan, N. (1996). Ankara İl Merkezinde Lise Son Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin Atılganlıkları İle Ana Ve Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Ankara Üniversitesi, 146 S., Ankara.

Satır, S. (1996). Özel Tefik Fikret Lisesi Öğrencilerinin Akademik Başarılarıyla İlgili Anne - Baba Davranışları Ve Akademik Başarıyı Artırmaya Yönelik Anne-Baba Eğitim Gereksinmelerinin Belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sayı, M., Uçanok, Z., Güre, A. (2002), ‘Erken Ergenlik Döneminde Duygusal Gereksinimler, Aileyle Çatışma Alanları Ve Benlik Kavramı: Betimsel Bir İnceleme’, Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 3, S. 155-166, Ankara.

Senemoğlu, N. (2007). Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya (Düzenlenmiş Yeni Basım). Ankara: Gönül Yayıncılık.

Sertelin, Ç. (2003). Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı Ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Steinberg, L. (2007). Ergenlik (Birinci Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Şahin, F. T. Ve Özyürek, A. (2008). 5-6 Yas Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (3) 395-414

Şanlı, D. (2007). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Şendil, Gül. (2003). “Çocuk, Ergen, Ve Anne Baba”. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Şerif, M. (1985). (Çev: Sandıkçıoğlu İ). Sosyal Kuralların Psikolojisi, İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Suner-ikiz, E. F. (2000). Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Tanboğa, E. (2004). “Aile Terapisi”, Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlikte Çocuk Ve Aile, Beyza Bölükbaşı (Ed.), Hayat Yayınları, İstanbul, S.48.
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi Ve Spss İle Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temel, F. (1991). Yetiştirme Yurdunda Ve Ailesinin Yanında Kalan 14-18 Yaş Grubundaki Gençlerin Cinsiyet Rolü Kimlikleri İle Moral Gelişimlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tezcan, M. (1984). Kuşaklararası Çatışmalar, Türkiye(De Ailenin Değişimi. Tsdd Yayınları.
- Toktamış, A. (2008). Erinlik Dönemi Öğrencilerinin Ebeveyn Tutumları ile Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı. İstanbul.
- Tolan, B., İsen, G., Ve Batmaz, V. (1985). Ben Ve Toplum: Sosyal Psikoloji. Ankara: Teori Yayınları .
- Tola, D. (2003). İlkokul 5.Sınıf Çocuklarında Ahlaki Yargı İle Ana-Baba Tutumları

Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Gazi Üniversitesi, 193 S., Ankara.

Tufan, E. Ve Güdek, B. (2008). Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1), S: 25-40.

Turnbull, R.(2001). *Çocuğunuzun Hak Ettiği Anne Baba Olmak* (Çeviri: Günhan Günay), Rota Yayınları, 244 S., İstanbul.

Tuzcuoglu, N. (2003). *Anne Baba Olmanın Altın Kuralları, Bir Aile Olmak*. Morpa Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

Üredi, I. (2005), *Algılanan Anne Baba Tutumlarının İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Öz Düzenleyici Öğrenme Stratejileri Ve Motivasyonel İnançları Üzerindeki Etkisi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilim Dalı'nda Hazırlanan Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul

Ünlü, H. (2005). *Sınıf Rehber Öğretmenliği*. Sahika Yayınları, Ankara.

Ural, O.; Erkin, E. (2002), “Merkezi Seçme Sınavı Hazırlıklarında Veli Katkısı: Bir Ölçek Çalışması”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 15, 183-192

Yalçın A, F. (2010). *Genç Yetişkinlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Algıladıkları Ana-Baba Davranışları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Y Yang, S. ve Shin, C. S. (2008). Parental attitudes towards education: what matters for children’s well-being? *Children and Youth Services Review*, 30 (11), 1328-1335.

Yavuzer, H. (Ed.). (1986). *Aile ve Çocuk*. (5. Basım): İstanbul: Ak Yayınları.

- Yavuzer, H. (1994). Ana-Baba Ve Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1995). “ Yaygın Anne-Baba Tutumları”. Ana-Baba Okulu (Besinci Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1996). Çocuk Ve Suç (Sekizinci Basım). Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Yavuzer, H. (1998). Ana-Baba Okulu (Yedinci Basım). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yavuzer, H. (1999). Çocuğunuzun İlk Altı Yılı (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2006). Çocuk Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yeşilyaprak, B. (2003). Çalışan Anne ve Çocuk. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldız-Bıçakçı, M. (2004). Annesi Çalışan Ve Çalışmayan Çocukların Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının Ve Benlik İmajlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış). Ankara Üniversitesi, 173 S. Ankara.
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kuramsal Yaklaşımlar Ve Görgül Çalışmalar. Türk Psikoloji Yazıları, 1 (3), 99-118.
- Yılmaz, A. (2000). Ana Baba Tutum Ölçeğinin Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması. Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi: 7(3), 160-172.
- Yılmaz, A. (2000). ‘Eşler Arasındaki Uyum Ve Çocuğun Algıladığı Anne-Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları Ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler’ Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1998). Çocuk Ruh Sağlığı. 23. Basım. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (1990).Gençlik Çağı (7. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (2000). Gençlik Çağı Ruh Sağlığı Ve Ruhsal Sorunlar. İstanbul :
Özgür Yayınları.

EKLER

EK-1 ANKET İZİNİ

EK-2 AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

EK-3 ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

EK-1 ANKET İZİNİ

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/20/1287167
Konu: Araştırma (Şeyma ERGİN BAY)

27/03/2014

VALİLİK MAKAMINA

İlgi:a)Fatih Üniversitesinin 18.03.2014 tarih ve 497 sayılı yazısı.
b)MEB. Yen. ve Eğt. Tek. Gn.Md. 07.03.2013 tarih ve 316 sayılı 2012/13 nolu genelgesi.
c)Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 26.03.2014 tarihli tutanağı.

Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Şeyma ERGİN BAY'ın "*Ortaokul 5. ve 8. Sınıflarda Algılanan Anne Baba Tutumları ve Ailelerin Çocuk Yetiştirme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi*" konulu tezine dair araştırma çalışmasını ekli listedeki okullarda; anne-baba tutum ölçeği, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ölçeğini uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüze incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, veri toplama araçlarının eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Dr.Muammer YILDIZ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
27/03/2014

Yusuf Ziya KARACA EV
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi: <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b4da-6445-3e28-aa69-5b0a kodu ile yapılabilir.

İl Millî Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-1 Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VIHKI
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411/44/1298524
Konu: Araştırma (Şeyma ERGİN BAY)

28/03/2014

FATİH ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

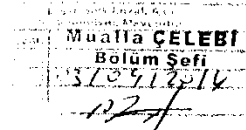
İlgi: a)18.03.2014 tarih ve 497 sayılı yazınız.
b)Valilik Makamının 27/03/2014 tarih ve 1287167 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Şeyma ERGİN BAY'ın "*Ortaokul 5. ve 8. Sınıflarda Algılanan Anne Baba Tutumları ve Ailelerin Çocuk Yetiştirme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi*" konulu tezine dair araştırma çalışması hakkında ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Kahraman DEMİREL
Müdür a.
Şube Müdürü

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler
3-Okul Listesi

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden eb95-6687-3616-bf63-2046 kodu ile yapılabilir.

1 Milli Eğitim Müdürlüğü D/Blok Bab-1 Ali Cad. No:13 Cağaloğlu
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

EK-2 AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

1. Çocuğunuzun okul numarası:	2. Çocuğunuzun sınıfı:	3. Okul kodu:		
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	3 4 5 6 7 8 A B C D E F G	1 2 3 4 5 6 7 8 9		
4. Formu dolduran kişi:	☐ Anne	☐ Baba	☐ Anne baba beraber	☐ Diğer
5. Medeni durumunuz:	☐ Evli	☐ Bekar	☐ Boşanmış	
6. Ebeveynlerin durumu:	☐ İkiside öz	☐ Anne öz	☐ Baba öz	
7. Annenin Eğitim Durumu:	☐ Okur - Yazar değil	☐ Okur - Yazar	☐ İlkokul mezunu	☐ Ortaokul mezunu
	☐ Lise mezunu	☐ Üniversite mezunu	☐ Yüksek lisans	☐ Doktora
8. Babanın Eğitim Durumu	☐ Okur - Yazar değil	☐ Okur - Yazar	☐ İlkokul mezunu	☐ Ortaokul mezunu
	☐ Lise mezunu	☐ Üniversite mezunu	☐ Yüksek lisans	☐ Doktora
9. Anne Baba çalışıyor mu?	☐ İkisi de çalışıyor	☐ Sadece anne çalışıyor	☐ Sadece baba çalışıyor	☐ İkisi de çalışmıyor
10. Sahip olduğunuz çocuğun cinsiyeti nedir?	☐ Kız	☐ Erkek		
11. Sahip olduğunuz çocuk sayısı nedir? Lütfen yazınız	.....			
12. Anne - babanın aylık geliri:	☐ 0 - 750 TL	☐ 75 - 1500 TL	☐ 1500 - 3000 TL	☐ 3000 TL ve üstü
13. Genel olarak çocuğunuzun okul başarısını nasıl algılıyorsunuz?	☐ Çok iyi	☐ İyi	☐ Biraz iyi	☐ Kötü

AİLE HAYATI ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği" ile sizlerin çocuk yetiştirme tutumlarınız hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır. Ölçekte bulunan "Çok Uygun Buluyorum", "Oldukça Uygun Buluyorum", "Biraz Uygun Buluyorum", "Hiç Uygun Bulmuyorum" seçeneklerinden size uygun gelen birini işaretlemeniz yeterlidir. Bu ifadelerde doğru veya yanlış ifade yoktur. Araştırma için bütün ifadelerin işaretlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bazı ifadeler benzer dahi olsa boş bırakmamanızı rica ederiz.

Teşekkürler...

	Çok uygun buluyorum	Oldukça uygun buluyorum	Biraz uygun buluyorum	Hiç uygun bulmuyorum
1 Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.	1	2	3	4
2 Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	1	2	3	4
3 Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	1	2	3	4
4 Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır	1	2	3	4
5 Çocuk yürümeyi ne kadar çabuk öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	1	2	3	4
6 Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	1	2	3	4
7 Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki, zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	1	2	3	4
8 Babalar biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	1	2	3	4
9 Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeterince özgür olmasıdır.	1	2	3	4
10 Sıkı kurallarla yetişen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	1	2	3	4
11 Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	1	2	3	4
12 Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	1	2	3	4
13 Büyüklük çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha düzgün, daha akılcı olur.	1	2	3	4
14 Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.	1	2	3	4
15 Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	1	2	3	4
16 Bütün genç anneler, bebek bakımından beceriksiz olacaklarından korkarlar.	1	2	3	4
17 Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.	1	2	3	4
18 Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.	1	2	3	4
19 Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	1	2	3	4
20 Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	1	2	3	4

	Çok uygun buluyorum	Oldukça uygun buluyorum	Biraz uygun buluyorum	Hiç uygun bulmuyorum
21 Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.	1	2	3	4
22 Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	1	2	3	4
23 Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	1	2	3	4
24 Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	1	2	3	4
25 Küçük bir çocuk cinsiyet konusunda sakınmalıdır.	1	2	3	4
26 Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	1	2	3	4
27 Uyanık bir anne-baba çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır	1	2	3	4
28 Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	1	2	3	4
29 Eğer çocukların derterini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.	1	2	3	4
30 Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	1	2	3	4
31 Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	1	2	3	4
32 Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	1	2	3	4
33 Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	1	2	3	4
34 İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	1	2	3	4
35 Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	1	2	3	4
36 Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	1	2	3	4
37 Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.	1	2	3	4
38 Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	1	2	3	4
39 Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklere başvurması öğretilmelidir.	1	2	3	4
40 Anne-baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.	1	2	3	4
41 Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de, kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	1	2	3	4
42 Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	1	2	3	4
43 Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	1	2	3	4
44 Çocukların sorunlarına eğilirseniz, sizi oyalamak için birçok masal uydururlar.	1	2	3	4
45 Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	1	2	3	4
46 Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdır.	1	2	3	4
47 Bir çocuk eninde sonunda anne-babasınınkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.	1	2	3	4
48 Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	1	2	3	4
49 Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	1	2	3	4
50 Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.	1	2	3	4
51 Anne-babalar çocuklarını hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	1	2	3	4
52 Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	1	2	3	4
53 Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.	1	2	3	4
54 Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	1	2	3	4
55 Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	1	2	3	4
56 Eğer anne kollarını sivar, bütün yükü sırtına alırsa, tüm aile rahat eder.	1	2	3	4
57 Anne-babalar çocuklarını kendi kendine oluşturdıkları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdır.	1	2	3	4
58 Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	1	2	3	4
59 Çocukların toplantılarıyla, kız-erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	1	2	3	4
60 Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	1	2	3	4

Not:

EK-3 ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Anne Baba Tutum Ölçeği

Cinsiyet: Kız Erkek

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra anne ve babanızın size karşı tutumunu değerlendirip sizin için en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

- 1 hiç uygun değil,
2 pek uygun değil,
3 biraz uygun,
4 uygun,
5 çok uygun, anlamına gelmektedir.

Lütfen her ifade için bir şıkki işaretleyiniz ve boş bırakmayınız.

OKUL	SINIF	ÖĞRENCİ NO
0	A	0
1	B	1
2	C	2
3	D	3
4	E	4
5	F	5
6	G	6
7	H	7
8		8
9		9

	Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	1	2	3	4	5
2. Çok yönlü gelişmem için beni olanakları doğrultusunda desteklemiştir.	1	2	3	4	5
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir	1	2	3	4	5
4. Her zaman başıma kötü bir şey geleceğim gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	1	2	3	4	5
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	1	2	3	4	5
6. Arkadaşlarımı eve çağırmana izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.	1	2	3	4	5
7. Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.	1	2	3	4	5
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.	1	2	3	4	5
9. Bana hükmetmeye çalışır.	1	2	3	4	5
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağıma düşünerek benimle gelmek ister.	1	2	3	4	5
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	1	2	3	4	5
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.	1	2	3	4	5
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	1	2	3	4	5
14. Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklardı.	1	2	3	4	5
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	1	2	3	4	5
17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.	1	2	3	4	5
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	1	2	3	4	5
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.	1	2	3	4	5
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	1	2	3	4	5
21. Küçük yaşından itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	1	2	3	4	5
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	1	2	3	4	5
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.	1	2	3	4	5
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırır.	1	2	3	4	5
25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak kullanırdı.	1	2	3	4	5
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.	1	2	3	4	5
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	1	2	3	4	5
28. Her zaman her iste kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	1	2	3	4	5
29. Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.	1	2	3	4	5
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.	1	2	3	4	5
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	1	2	3	4	5
32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	1	2	3	4	5
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	1	2	3	4	5
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.	1	2	3	4	5
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	1	2	3	4	5
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister.	1	2	3	4	5
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	1	2	3	4	5
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	1	2	3	4	5
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	1	2	3	4	5
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	1	2	3	4	5